A NAGYSZALONTAI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE

1914. ÉVI SZEPTEMBER HÓ 10. NAPJÁN NAGYSZALONTÁN TARTOTT

KÖZGYÜLÉSÉNEK

ÉS

BIRÓSÁGI ÜLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE.

(II.)

ÖSSZEÁLLITOTTA:

FOGARASSY BÁLINT,

EGYHÁZMEGYEI LELKÉSZI FŐJEGYZŐ.

A NAGYSZALONTAI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE

HIVATALOS KIADÁSA.

1914.

NYOMTATTA SZÉKELY J. JENŐ KÖNYVNYOMDÁJA

NAGYSZALONTÁN.

A NAGYSZALONTAI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE

1914. ÉVI SZEPTEMBER HÓ 10. NAPJÁN NAGYSZALONTÁN TARTOTT

KÖZGYÜLÉSÉNEK ÉS BIRÓSÁGI ÜLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE.

(II.)

ÖSSZEÁLLITOTTA:

FOGARASSY BÁLINT,

EGYHÁZMEGYEI LELKÉSZI FŐJEGYZŐ.

A NAGYSZALONTAI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE
HIVATALOS KIADÁSA.

1914.
NYOMTATTA SZÉKELY J. JENŐ KÖNYVNYOMDÁJA
NAGYSZALONTÁN.

A Nagyszalontai Református Egyházmegye
1914. évi szeptember hó 10. napján tartott közgyülésének

JEGYZŐKÖNYVE.

—o—

Jelen voltak: Balog Ambrus esperes és dr. Balogh Elek egyházmegyei tanácsbiró (helyettes elnök) elnöklése alatt:

I. Tanácsbirák:

Lelkészi részről:
Nagy Imre
Böszörményi Lajos
Szabó István
Kassay Béla

Világi részről:
Balogh Elek dr.
Hadházy Kálmán
Szarka Sándor dr.

II. Ügyész:

Szarka Sándor dr.

III. Jegyzők:

Fogarassy Bálint és Perec István lelkészi, Tatár Balázs és Szabó Lajos világi részről.

IV Számvevőszéktől:

Rác Gyula elnök, Perec István előadó, Kassay Béla, Bugyi János, Könyves János, Tóth István, Kegyes István, H. Fekete Péter.

V. Tanügyi bizottságból:

Balog Ambrus elnök, Kassay Béla előadó, Nagy Imre, Szabó István, Fogarassy Bálint, Perec István, Bessenyei Imre, Szabó Lajos, Kis István, Szücs Balázs.

VI. Lelkészek:

Balog Ambrus sarkadi, Besennyei Imre mezősasi, Boros Gábor árpádi, Bottyán Pál belényesi, Bódogh János mezőbajji, Böszörményi Lajos nagyszalontai, Budai János beregböszörményi, Bugyi János erdőgyaraki, Debre-

ceni István nagyszalontai, Elek Sándor okányi, Fogarassy Bálint ágyai, Hodor István körösтárkányi, Igyártó Sándor bélzeréndi, Kalas Ferenc belényessonkolyosi, Kassay Béla tenkei, Kézy Ignác feketetóti, Kolumbán Áron kötegyáni, Könyves János várasfenesi, Lengyel Imre radnalippai, Nagy Imre biharugrai, Onody Sándor mezőgyáni, Perec István körösnagyharsányi, Szabó István geszti, Szondy Gáza kisperegi, Unghváry Gyula tamáshidai lelkész.

VII. Tanitóképviselők:

Posta Lajos, Schrötter Dániel, Szücs Balázs.

VIII. Egyházak világi képviselői:

Vas András egyházgondnok, Biharugra; Sánta Lajos egyházgondnok, Erdőgyarak; Molnár Miklós egyházgondnok, Feketetót; Szabó Antal presbyter, Mezőgyán.

Balog Ambrus esperes imádkozásra hiv . . . Megilletődve teszszük össze kezünket . . . Rendkivüli az alkalom . . . Válságos időket élünk. Odakünn harci riadó . . . Deli leventék távozása . . . Édes anyák zokogása. Idebenn néma csend . . . A harcot megharcolt hős bucsuzása . . . A zsoltáros Mester áldó imádsága:

„Gondviselő Isten, mennyei édes Atyánk az Ur Jézus Krisztusban! Hozzád imádkozunk, a Te megsegitő, megáldó kegyelmedet kérjük, midőn e reánk nézve válságos napokban összegyültünk a mi egyházmegyénk közügyeinek intézésére.

Szenteld meg szivünk minden érzését, hogy azt a krisztusi szeretet és megbocsátás magasztos elve hassa át és irányitsa . . .

Szenteld meg elménk minden gondolatát, hogy az a békesség, a jó rend és megelégedés megszerzésére, ápolására és fentartására vonatkozzék . . .

Szenteld meg akaratunk elhatározását, hogy az igazságot tartván szemeink előtt, senkinek bánatot és szomoruságot szándékosan ne szerezzünk egyházi közügyeink intézése által, hanem „az igazságot követvén, szeretetben növekedjünk abban, aki fő, t. i. a Krisztus Jézusban."

„Mert nékünk reménységünk
Vagyon a mi Urunkban,
Hisszük lesz idvességünk
Csak járjunk jó utunkban
Ha követjük világát:
Meglátjuk mennyországát " (116. dics., 6. v.)

De hozzád imádkozunk, népek és nemzetek sorsának bölcs intézője, jó Atyánk! a mi szeretett magyar hazánk boldogságáért és győzedelméért is!

Adj diadalmat a mi hadseregünknek, mely hazánk területi

épségéért, megtámadott szabadságáért és becsületéért küzd és álhatatosan harcol, hogy érhessük meg a békességet, „mely után buzgó imádság epedez százezrek ajakán!“

Szégyenitsd meg az elbizakodott ellenségek kevélységét, felfuvakodott gőgjét, mellyel az igazságot eltiporták. Szégyenitsd meg az elbizakodott ellenségek hitetlenségét, vallástalanságát, mellyel a becsület és erkölcsiség szent törvényét megsértették, hogy a kivivott győzelem és diadal után egy szivvel és szájjal mondhassuk a dicséretiróval:

„E világnak történeti
Lesznek ákaratából,
Nem a szerencse vezeti
Azokat csak vaktából:
Hanem ugy mennek végbe,
A földön és az égbe:
Amint sz jából kijőnek
Az egy Fögondviselőnek.“ (91. dics., 3. v.j

Ámen.

A sziv mélyéről fakadó magasztos igék sziven találják a hallgatókat . . . hovatovább mozgásba hozzák az érzelmeket . . . majd gyujtanak . . . felszitják a lelkesedés tüzét . . . szent láng, szent hevület lobog a szivekben . . . száll a szivből föl az ajkra . . . mire az „Ámen“ elhangzik, mint zugó szél zendülése, mint egy szájból, önkéntelen és hirtelen tör elő s ragad magával a gyülekezet éneke:

„Isten áld meg a magyart
Jó kedvvel, bőséggel,
Nyujts feléje védő kart,
Ha küzd ellenséggel.
Balsors, akit régen tép,
Hozz reá vig esztendőt,
Megbünhődte már e nép
A multat s jövendőt . . .“

A himnusz utolsó szavainak elhangzása után ismét esperes veszi által a szót s a közgyülés minden alkotó tagját buzditja, hogy ezekben a válságos időkben a reá váró kötelességnek mindenki igyekezzék eleget tenni. Legyen követendő példa mindnyájunk előtt egyházmegyénk nagy nevü Gondnoka, gróf Tisza István, kinek gondja e sulyos napokban országos felelőséggel járó állásában is kiterjed annyi sok ezrekre. Nem feledkezett el egyházmegyénkről, ennek közgyüléséről sem. Bár nem jöhetett el sulyos országos gondjai mellől közzénk ezuttal, de gondol reánk s velünk érez, a mint ezt esperesünkhöz intézett következő levele bizonyitja:

Kedves Nagytiszteletü ur! Bármennyire óhajtottam volna a szalontai gyülésünkön részt venni, a mostani helyzetben lehetetlen Budapestet elhagynom. Arra kérem tehát, sziveskedjék a közgyülésnek lelkem mélyéből jövő üdvözletemet átadni és távolmaradásomat kimenteni. Igaz tisztelettel vagyok őszinte hive: Tisza.“

Ezek után esperes szive szerint köszönti a tanácsbirói kart, a jegyzőket, a számvevőszék és tanügyi bizottság tagjait, a tanitó képviselőket, a lelkészeket, az egyházak világi küldötteit s általában a közgyülés minden alkotó tagját, miután az egyházi törvény I. t. c. 54 §-a értelmében felkéri a hivatalára nézve legidősebb világi tanácsbirót, B a l o g h E l e k dr. urat, hogy távol lévő gondnokunkat helyettesiteni s a társelnöki széket elfoglalni sziveskedjék: — a nagyszalontai református egyházmegye 1914. évi nyári rendes közgyülését megnyitja.

A megnyitás után nyomban felhatalmazza közgyülés esperesünket, hogy egyházmegyei Gondnokunk Ő Nagyméltósága előtt egyházmegyei közgyülésünk hü ragaszkodását, forró üdvözletét és áldáskivánását tolmácsolja.

73 Az egyházak világi képviselői megbizó leveleik alapján a VIII. alatti sorrendben igazolást nyernek.

74. Esperes jelenti, hogy ezen közgyülésen Tisza Kálmán gróf, egyházmegyei tanácsbiró, mint hadba vonult katonatiszt hazafiui kötelességének teljesitése miatt, Vass Jenő behivott tábori lelkész, dr. Fábián Lajos, Csécsi Imre, Bagdi János egyházmegyei tanácsbirák, Hunyadi László gyoroki, Kosdi János körösszegapáti, Csák József komádi, Bodnár Lajos cserm i, Juhász Imre magyarhomorogi lelkészek betegség, hivatalos elfoglaltatás vagy más akadály miatt nem jelenhettek meg közgyülésünkön.

Sajnos tudomásul szolgál.

75 Esperes bemutatja ezen közgyülés tárgysorozatát, melyet sokszorositott s minden tagnak idejében megküldött.

Egyházmegyei közgyülésünk helyesléssel veszi tudomásul, hogy esperes ezen közgyülés tárgysorozatát előre elkészitette és azt minden tagnak idejében megküldötte. Felkéri esperest, hogy igy járjon el a jövőben is.

A bemutatott tárgysorozatot felolvasottnak tekinti, a tanácskozás sorrendjéül elfogadja azon módositással hogy a 89. sz. alatti ügyet (esperes lemondása) mindjárt a 4. számu ügy után, 5. sz. alatt kivánja tárgyalni.

76. Közgyülésünk 6—1914. sz. határozatával kiküldött szavazatbontó bizottság eljárásának eredményéről következő jegyzőkönyvet terjeszti be:

Jegyzőkönv, melyet felvettünk Nagyszalontán 1914. évi julius hó 9-én az egyházmegyei tisztségekre beadott szavazatok felbontása alkalmával.

Jelenvoltak alólirottak.

I. Esperes szivélyesen köszönti szavazatbontó bizottságunk tagjait. Felmutatja a beérkezett szavazatokat Azok felbontását megkezdjük.

II. Egyházmegyei lelkészi tanácsbiróra mind a 45 egyházunkból bejöttek a szavazatok. A 45 egyházból bejött szavazat mindenike szabályszerüen van kiállitva, tehát érvényes. A 45 egyházból beérkezett 63 (hatvanhárom) érvényes szavazat. Ezekből

Kassay Béla	38	szavazatot nyert,
Szondy Géza	11	„ „
Bottyán Pál	3	„ „
Kolumbán Áron	4	„ „
Fogarassy Bálint	1	„ „
Csák József	4	„ „
Ónody Sándor	2	„ „
Összesen	63	szavazat.

Ezek alapján Kassay Bélát törvényesen megválasztott egyházmegyei lelkészi tanácsbirónak jelentettük ki.

III. Egyházmegyei lelkészi aljegyzőre 45 egyházunkból beérkezett 63 (hatvanhárom) érvényes szavazat.

Ezekből :

Perecz István	57	szavazatot nyert,
Kalas Ferenc	1	„ „
Vass Jenő	3	„ „
Kassay Béla	1	„ „
Ónody Sándor	1	„ „
Összesen	63	szavazat.

Ezek alapján Perecz Istvánt törvényesen megválasztott egyházmegyei lelkészi aljegyzőnek jelentettük ki.

IV. Egyházmegyei lelkészgyámintézeti választmányi tagságra gyámintézetünk tagjai beadtak 24 azaz huszonnégy szavazatot. Mindenik szavazat szabályszerint volt kiállitva, tehát érvényes.

Ezekből :

Bugyi János	20	szavazatot nyert,
Kassay Béla	3	„ „
Ónody Sándor	1	„ „
Összesen	24	szavazat.

Ezek alapján Bugyi Jánost törvényesen megválasztott egyházmegyei lelkészgyámintézeti választmányi tagnak jelentettük ki.

K. m. f.

Tatár Balázs
e. m. világi főjegyző.

Balog Ambrus
esperes.

Dr. Balogh Elek, Böszörményi Lajos, Hadházy Kálmán
tanácsbirák.

Egyházmegyénk közgyülése, midőn a maga részéről szintén megállapitja, hogy a presbyteriumok Kassay Bélát egyházmegyei lelkészi tanácsbirónak, Perec Istvánt egyházmegyei lelkészi aljegyzőnek, az illetékes lelkészek Bugyi Jánost lelkész gyámintézetünk választmányi tagjának jogérvényesen megválasztották: a szavazások eredményét jóváhagyó tudomásul veszi s felhivja Kassay Béla tanácsbirót és Perec István aljegyzőt, hogy az E. T. I. t.-c. 148. §.-a rendelkezése szerint az előirt hivatali esküt tegyék le.

Az eskü elhangzása után Kassay Béla tanácsbiró Perec István nevében is megköszöni a bizalmat, mellyel őket egyházaink presbyteriumai megtisztelték és egyházaink vezető karába elhivták. Igéri, hogy esküjöket hiven megtartják, mindenképen azon lesznek, hogy a bizalomra érdemessé tegyék magukat. Ha erejük gyengének mutatkozik, támogatást; ha tehetségük csekélynek bizonyul, elnézést kérnek. Magát is, társát is egyházmegyei közgyülésünk jó indulatába ajánlja.

Esperes üdvözlő szavai után közgyülésünk uj tisztviselőit hivatalukban megerősiti; őket uj munkakörükben szeretettel köszönti; müködésük elé bizalommal és jó reménységgel tekint. Reájuk és munkáikra Isten áldó kegyelmét kéri.

77. Olvassuk Balog Ambrus esperesnek egyházmegyénk közgyüléséhez intézett következő levelét:

Nagytiszteletü Egyházmegyei Közgyülés! Egyházmegyénk közgyülése 9—1907. számu határozatával Széll Kálmán akkori esperesünknek 6 hónapi szabadságolása alkalmával engemet bizott meg az esperesi tenni valók végzésével. Ezen határozat folytán az esperesi hivatalt 1907. május hó 1-sö napján elődömtől helyettesi minőségben átvettem. Elődömnek Széll Kálmánnak lemondását, melyet megismételt, egyházmegyénk közgyülése 110—1907. számu

határozatával elfogadta és a szavazást az esperesi hivatal betöltésére elrendelte. A 4—1908. számu közgyülési határozat szerint az esperesi hivatalra beadott szavazatok többsége reám esett: tehát helyettes müködésem megszünt, rendes esperes lettem. Azóta a gondviselő Isten által adott erőm és tehetségem szerint igyekeztem a hivatalommal együtt járó minden kötelességemet teljesiteni. Szemeim meggyengültek. Öregszem is. Éveim növekedésével energiám fogy. Én érzem legjobban, hogy nem vagyok képes esperesi kötelességeimet ugy teljesiteni, hogy az minden jogos kívánságnak megfeleljen. Erre való tekintetből a legmélyebb tisztelettel nyujtom be egyházmegyénk közgyüléséhez az esperesi hivatalról való visszavonhatatlan lemondásomat. Lemondásom felett már egy éve gondolkozni volt elég időm. Nagyon, de nagyon kérem egyházmegyénk közgyülésének minden egyes tagját, hogy a honoris causa marasztgatással ne nehezitsék meg hivatalomtól való megválásomat! Hadd élhessem le még hátralévő napjaimat a sok nyügös munkáktól és izgalmaktól menten! A pihenés nagyon rám fér. Nyugodtabb élet meggyengült egészségem helyreállását is remélhetőleg meghozhatja. Kérem lemondásomat elfogadni! Kérem az esperesre való szavazást elrendelni. Ha első izben általános többséget senki sem kapna: hatalmazzuk fel a szavazatszedő bizottságot, hogy a legtöbb szavazatot nyerő két egyén között ujabb szavazást rendeljen el. Ha utódom meg lesz törvényesen választva, óhajtanám, hogy hogy hivatalomat a ránkkövetkező 1915. év első hetében neki átadhassam. Irántam tanusitott elnéző jó akaratáért egyházmegyénk tagjainak, tisztviselőinek, különösen pedig egyházmegyei gondnokunk Ő Nagyméltóságának hálás köszönetemet kifejezni nem találok megfelelő szavakat. Mindnyájunkra egyenként és összesen Istennek minden testi és lelki áldását szivemből kivánom. Sarkad, 1914. évi augusztus hó 28. napján, Balog Ambrus.

Egyházmegyénk közgyülése az őszinte ragaszkodás és igaz nagyrabecsülés mély sajnálatával vesz tudomást esperesének lemondásáról.

Érzi a határozathozatal nehéz voltát, mert mig egyfelől ott áll a mindig munkás esperese iránt érzett változatlan bizalom, az ő bölcs vezetésében való megnyugvás, a személye iránt megnyilvánuló általános szeretet és ragaszkodás, amelyek erős szóval biztatnak, hogy őt állásában való megmaradásra kérjük, másfelől ott van egyházmegyénk közgyülése előtt a férfias elhatározás, a legnagyobb mértékben tiszteletre méltó indokok s azok hatása alatt, bár mily nehezen esik is az, el kell hallgatnia a maga óhajtását s meg kell hajolnia esperesének megfontolt elhatározása előtt.

Tudomásul veszi tehát Balog Ambrus lemondását a nagyszalontai ref. egyházmegye esperesi állásáról, megbizza egyházmegyénk elnökségét, hogy az esperesi állás betöltésére szükséges lépéseket haladéktalanul s ugy tegye meg, hogy a megválasztott esperes hivatalát 1915. évi január hó első heteiben átvehesse.

Távozó esperesétől nem bucsuzik el. Érzi, tudja, hogy egyházmegyénk igaz ragaszkodását ő meleg szeretettel, ügyeink iránt érzett nem lankadó érdeklődéssel viszonozza, velünk marad, hogy munkás életének leszürt itéleteivel, egyházunk ügyeit tisztán megértő nagy látókörével, erős akaratával, régi, a muló idővel nem lankadó fiatalos lelkesedésével mindig segitségünkre lesz, egyházmegyénk javát előmozditani meg nem szünik.

Hálás szeretettel örökiti meg jegyzőkönyvében, hogy Balog Ambrus egyházmegyénk dolgainak mindig hüséges sáfára volt. Az esperessége alatt tulon tul megsokasodott egyházi ügyeket intézte mindig fáradtságot nem ismerő akarattal, mindnyájunkat megnyugtató bölcseséggel, jövőbe látással, s mig az évek elmulottak felette, változatlan volt ő mindig a kötelességtudásban s a rá váró kötelességeknek acélozott lélekkel való végzésében.

Változatlan volt abban, hogy minden kezéhez jutott ügybe, minden ő rá bizott intézkedésbe bele vitte az ő jóságos szivének minden melegségét.

Ez hatotta át az ő müködését, ez kapcsolja őt hozzánk elválaszthatatlanul, ennek melegét érzi egyházmegyénk most is, midőn az ő férfias elhatározása előtt meghajolva: lemondását elfogadja.

Iránta eddig is érzett nagyrabecsülésének, szeretetének változatlanságáról biztositva távozó esperesét, Kéri reá Isten áldó kegyelmét, hogy sokasitsa meg az ő hátralevő esztendeit s tegye azokat az öregkor csendes, derüs idejévé, amelyet hasson át az évtizedes, férfias elhatározással, acélos karral, nemes lélekkel s a mindig fiatal tetterő lendületével végzett munkásság megnyugtató, s felemelő öntudata, s tegyen meleggé, virágossá az ő szeretteinek zavartalan boldog élete.

78. Tárgyalás alá vesszük esperesnek a törvényszerü egyházlátogatásról szóló következő jelentéseit:

A)

Nagytiszteletü Egyházmegyei Közgyülés!

A törvényszerü egyházlátogatásról a hozzám beérkezett jegyzőkönyvek alapján a következőkben teszem meg jelentésemet:

Nagyszalontán Kolumbán Áron, — Feketegyarmaton és Anton Fogarassy Bálint lelkésztársammal személyesen végeztem az egyházlátogatást.

Kisperegen, Németperegen, Pécskán, Radnalippán, Gyorokon, Szemlakon, Aradon, Szentleányfalván, Világoson, Pankotán és Borossebesen Szondy Géza lelkésszel Nagy Imre tanácsbiró.

Sarkadon és Árpádon Fogarassy Bálint lelkésszel, Csécsi Imre tanácsbiró.

Feketetóton Bugyi János lelkésszel, Geszten, Tiszaradványban, Biharugrán, Körösnagyharsányban. Körösszakálban, Körösszegapátiban, Berekböszörményben, Mezőbajon, Magyarhomorogon és Komádiban Perec István lelkésszel, Kassay Béla tanácsbiró.

Nagyzerénden, Tamáshidán, Mezőbajon, Vadászon, Simonyifalván, Bélzerénden, Erdőhegyen, Csermőn, Seprősön, Ágyán és Szintén Fogarassy Bálint lelkésszel Bagdi János tanácsbiró

Kötegyánban Tatár Balázs főjegyzővel, Gyantán, Belényesujlakon, Belényessonkolyoson, Várasfenesen, Köröstárkányban, Kisnyégerfalván, Magyarremetén, Belényesen, Magyarcsékén és Tenkén Kolumbán Áron lelkésszel Böszörményj Lajos tanácsbiró.

Mezőgyánban, Zsadányban, Okányban, Sarkadkereszturon Elek Sándor lelkésszel, Erdőgyarakon és Csegődön Boros Gábor lelkésszel, Szabó István tanácsbiró végezték azt felkérésem és megbizásom alapján.

A régi kitünő értelemben kiváló eredménnyel tanitottak:

Nagyszalontán: Szentesi Elek, Mester József, Bakos Sándor, Seres László, Stiglic Sándor, Ritók Sándor, Kiss József, Kiss István, Lehócki József, Varga József, Balog Erzsébet, Szabó Lajos, Szabó Gyula.

Feketegyarmaton: Török Sándor.

Anton: Kis Mihály.

Kisperegen: Éltető János, Lengyel József.

Sarkadon: Schrötter Dániel, Mikó Márton, Posztós István, Farkas Irén Falusi Ágnes, Kovács Ilona.

Árpádon: Szücs Balázs, Balogh Ilona.

Geszten: Balogh József, Faragó Róza.

Radványban: K. Nagy Lajos.

Körösszegapátiban: Angi Lajos.

Berekböszörményben: Ugrai Emma.

Mézősason: Nyeste Gyula.

Magyarhomorogon: Mohácsi Ambrus, Vácy Gizella.

Komádiban: Kis Dániel, Kis Lajos Károly, Papp Imre. Kis Gyula, Papp Eszter, Verebélyi Margit, Kiss Lajos.

Nagyzerénden: Hevesiné Molnár Piroska.
Vadászon: Szilágyi Károly, Balogh József.
Erdőhegyen: Varga Károly, Vargáné Kósa Margit.
Ágyán: Posta Sándor, Kajtor László.
Szintén: Szösz Pál.
Kötegyánban: Rovács János, Csatóné Somogyi Mária.
Városfenesen: Somogyi Etelka.
Tenkén: Oláh Ferenc, Buday Berta, Szücs András.
Csegődön: Balogh József.
Gyantén: Báthory István.
Kiváló eredménnyel teljesitették:

a) A vallástanitást: Anton a községi leányiskolában, Ujvári Eszter, Aradon Patkó Imre állami tanitó, Szentleányfalván Kis Lajos állami tanitó, Radnalippán Lengyel Imre lelkész Pankotán Szabó Pál, Kőrösszakálon az az állami iskolában Némethy János lelkész Tamáshidán az állami iskolában Bencsik András állami tanitó, Sonkolyoson Kalas Ferenc lelkész, Körösjánosfalván Tóth Lajos állami tanitó, Magyarremetén Szatmári István lelkész, Belényesen Bottyán Pál lelkész, Székely József áll. tanitó, Okányban Somogyi József, Kiss Gábor, Asztalos Kálmán községi tanitók.

b) Az énektanitást: Anton a községi leányiskolában Ujvári Eszter, Szentleányfalván Kis Lajos állami tanitó, Tamáshidán Bencsik András állami tanitó, Körösjánosfalván Tóth Lajos állami tanitó, Belényesen Székely József állami tanitó, Okányban Somogyi József, Kiss Gábor, Asztalos Kálmán községi tanitók.

c) Kézi munkát: Nagyszalontán Szabó Lajosné, Balog Erzsébet, Borbély Anna, Sarkadon Falusi Ágnes, Csurgai Teréz, Kovács Ilona, Komádiban Papp Eszter, Verebélyi Margit, Erdőhegyen Vargáné Kósa Margit-Magyarhomorogon Vácy Gizella, Tenkén Budai Berta.

d) Slöjdöt: Nagyszalontán Seres László, Stiglic Sándor, Körösszegapátiban Angi Lajos.

Az intézkedést kivánó jelentősebb ügyek a következők.

1. Nagyszalontán Balogh Nándorra ki a I. b. fiu osztályt tanitotta az egyházlátogatóság a következő megjegyzést tette:
„Balogh Nándor tanitásának eredményét csak elnézésből állapitottuk meg kielégitőnek, de felkértük az iskolaszéki elnököt, hogy figyelmeztesse arra, hogy nagyobb igyekezettel jobb tanitási módszerrel, a diktáltalás mellőzésével törekedjék jövőben jobb eredményt elérni, mert a mostanihoz hasonló tanitási eredménynek sikertelensége a fegyelmi eljárás utján való megtorlást vonja maga után".

2. Feketegyarmaton 30—32—1914. sz. a. a számvevőszék azon jelentésére, hogy az egyház lelkésznek és tanitóknak járó tüzifa váltságával 560 K-val hátralékban maradt a lelkész azon felvilágositást adja, hogy az 1913. évi gondnoki számadás 152 tétel száma alatt kiadásba van téve 84 m² fa a 7 K. 588 K. okt. 24-én. Ezen tételben van a lelkésznek és tanitóknak járó tüzifa illetmény.

3. Pécskán Szücs József nyugalmazott tanitó végzi a vallás és énektanitást a nagyterjedelmü község állami iskoláinak egymástól távol levő két tantermében mindenikben heti 1 órán. A tanitás eredménye kevés. A tananyag elvégzéséről szó sem lehet. A vallástanitásért az állam 80 koronát ad. A fiók egyház a vallástanitónak semmit sem fizet.

4. Szemlakon az egyházlátogatóság az iskola fentartó egyházat utasitotta, hogy az iskolai ürszéket bővitse ki, hozza rendbe és tartsa tisztán.

5. Kisperegen utasitotta az egyházlátogatóság a presbyteriumot, hogy az alapitványok kezelésének megkönnyitése céljából és némely tőkének s kötvénynek bizonytalan értéke miatt a kölcsöntőkéket hitelszövetkezeti betétekké változtassák át.

A vegyes iskoláknál az ürszéket ujonnan, az egészségügyi követelményeknek megfelelő módon készittessék el.

A hiányzó taneszközöket szerezzék be. Fogasokról gondoskodjanak.

A lelkésznyugdijintézeti fentartói járulékot fizessék be s ott jövőben ne maradjanak semminemü adóval hátralékban.

6. Aradon a Magi János segédlelkész hitoktató és Sajtos Sándor énekvezér vezetése alatti növendékek vallás és ének tanitása nem meg felelő. Sajtos Sándor énekvezér társadalmi magaviselete sem megfelelő.

7. Borossebesen utasitotta az egyházlátogatóság a presbyterium elnökét hogy a kötetlen gondnoki naplót, számadási főkönyvet, adószedő naplót és adófőkönyvet köttesse be, az alapitványok főkönyvét szerezze be és vétesse használatba.

8. A világosi fiók egyházban az egyházlátogatóság isteni tiszteletet tartott, mely alkalommal Nagy Imre tanácsbiró predikált. A vallás vizsgát megtartották. Koca Károly felügyelő lelkész 3 iskolai gyermeket konfirmált. E fejlődésnek induló fiók egyházban a templomi szereket, urvacsorai edényeket adakozás utján gyült 300 K. értékben beszerezték. A templom épités javára értékben 1000 korona készpénzben 2647 korona adományokból gyült. Haty Adolf egyházgondnok vezető járásbiró a gyüjtést csüggedetlen buzgósággal folytatja.

9. Sarkadon Varga József tanitásának eredménye nem kielégitő. Az egyházlátogatóság megjegyzi, hogy Varga József az I. fiu osztály tanitója 80-nál több növendéket tanitott. A látogatáskor fent volt 81 gyermek. Növendékeinek száma a maximumot meghaladja, de tanterme világos, tágas. Egyetlenegy osztályt tanit. Ha szorgalmas odaadó és buzgó tanitó volna, legalább kielégitő sikerrel tanithatna. A vallástani anyagot, beszéd és értelem gyakorlatot szakadatlanul könyvből kérdezi. Egyetlenegy kérdést sem tett fel könyv nélkül. Az irás és olvasás, valamint a 20-ig terjedő számkörben a számolás a legnagyobb elnézés mellett sem minősithető kielégitőnek.

10. Berekböszörményben 81 – ad 7—1913. sz a. egyházmegyénk közgyülése az esperesi jelentés alapján felhivta a lelkészt és a tanitókat, hogy egymás között a békességes jó viszonyt fentartsák és ápolják. Lelkész jelentése szerint a lelkész a tanitók között a jó viszony megvan, azonban

Asztalos Ferenc tanitónak egyesekkel és hivatalokkal külömböző — részint becsületsértés, részint bünperei vannak. Asztalos Ferenc társadalmi magaviseletét ily körülmények mellett az egyházlátogatóság kénytelen volt „nem megfelelőnek“ minősiteni.

11. Nagyzerénden az egyházlátogatóság az alapok és alapitványok fedezeteit, a kötvényeket betét könyveket, nem tudta megvizsgálni, mert a gondnok bár előzetesen értesitve volt, nem jelent meg. Kisjenöbe ment a heti piacra.

12. Simonyifalván, a fiók egyházban az egyházmegye szabályrendeteében elrendelt számadási könyveket még nem szerezték be. A vallást Hajdu Pál állami tanitó tanitja. Ugyan ő vasárnaponként az állami iskolában, mint előkönyörgő Istentiszteletet tart. A felügyelő lelkész egy évben csak egyszer megyen ki urvacsorát osztani. A missziói segéd lelkész alkalmazása itt nagyon szükséges volna.

13. Erdőhegyen az egyházlátogatóság 13 alapnál 2640 K. 74 fillérnek fedezetét nem találta. Utasitotta a presbyteriumot, hogy ezek fedezetéül a kötvényeket állitsák ki és jóváhagyás végett egyházmegyénk közgyülésére terjesszék be. E meghagyásnak a presbyterium eleget tett.

14. Csermőn utasitotta az egyházlátogatóság a lelkészt és a gondnokot, hogy a szegény alapból ideiglenesen kölcsönül felvett 200 koronáról állitsanak kötvényt és még ez év folyamán egyenlitsék ki a kölcsönt.

Az állami iskolában a vallást és az éneket f. é. május 1-ig Szabó Gyula s. lelkész május 1-óta pedig Bodnár Lajos lelkész tanitotta volna. de tanitásuk sikeretlen eredménytelen volt, mert az I. és II. osztályba járó növendékek sem az éneket. sem az imádságokat nem tudták a III-ik IV-ik osztályokba járók tudása is elégtelen volt csak az V-ik osztályba járók mutatnak fel némi eredményt.

Az anyakönyvek évvégi lezárására utasitotta a lelkészt az egyházlátogatóság.

15. Belényesujlakon Széchényiné Csáki Ilona tanitásának erédménye gyenge. Az egyházlátogatóság figyelmeztette, hogy több szorgalmat fejtsen ki a tananyagot lelkiismeretesebben dolgozza fel.

16. Belényessonkolyoson a lelkészi erdőper rendbe jött. Miklós Péter alperes az egyház jogát elismerte, a pert beszüntette. Most már csak a perköltséget fellebezte meg az alperes a polgári birósághoz.

17. Köröstárkányban Erdélyi Gyula fiutanitó 3 hónapig beteg volt. Ez idő alatt Győrbiró Sámuel leánytanitó helyettesitette az egyháztól adott 100 korona dijazás mellett. A kiszabott tananyagot egyik iskolában sem végezték el. A tanitás eredménye ugy a fiu mint a leány iskolában gyenge volt. Az egyházlátogatóság a presbyterium előtt mind két tanitót több szorgalomra, rendes tanitói munkálkodásra, a tananyag hüséges feldolgozására komolyan figyelmeztette azon kijelentés mellett, hogy ha a jövő iskolai évben haladást, jobb eredményt nem mutatnak fel, a fegyelmi eljárást maguk vonják önmagukra.

A lelkész lakás igen rossz állapotban van, vagy gyökeres javitásra, vagy ujra épitésre van szükség.

A lelkész lakás átalakitására és a 3-ik iskola felállitására szükséges költség fedezésére a köröstárkányi presbyterium 10 ezer korona közalapi tőkesegélyért folyamodott. E kérvényezést a köröstárkányiak megfellebezték. Az egyházlátogatóság próbálta megmagyarázni a fellebbezőknek, hogy a közalapi tőkesegély valóságos ajándék, amennyiben az 5 százalékos kamatot a közalap fizeti. 32 éven át az adós egyház 1 százalékot fizet, mi a tőkét letörleszti. Azonban e magyarázás hatása alatt sem vonták viszza fellebezésüket. Az egyház látogatóság nem erőltette tovább a dolgot. Azóta a fellebezők azon feltétel mellett, hogyha megkapják a kölcsönt azt nem a lelkészlak épitésére, hanem a 3-ik iskola felállitására forditják: a fellebezést visszavonták.

18. Tenkén a lelkészlakás ujra épitésére hivta fel az egyházlátogatóság a presbyterium figyelmét.

19. Zsadányban az iskolák kanyaró járvány miatt május 24 óta be voltak zárva. E miatt az egyházlátogatóság a tanitás eredményét nem állapithatta meg.

Az egyházmegyei tanügyi bizottság nevében jelentem, hogy a tanügyi statisztikai zárótételei egyházmegyénk iskoláira vonatkozólag a következők:

Lélekszám: 94279.

Iskolaépület: 108. Ebben tanterem 117. Ebből az állam bérbe használt 1-et.

A növendékek száma volt: 60-ig 36. 60-80-ig 50. 80-100-ig 26. 100-on felül 4 tanteremben.

Természetben kapott lakást 92 tanitó.

Lakbért kapott 24 tanitó.

Férfi tanitó volt 87, nő tanitó volt 29, összesen 116.

Fiukat tanit 40, leányokat 38, vegyesen 38.

Tanitó 116, képesitett 116. állandó 115. segéd 1.

Református ismétlő iskolában tanit 42. Igazgató 16. Uj állás 2.

Tanulók statisztikája.

Tanköteles	fiu	5601	leány	5372	együtt	10976
Az egyház iskolájába jár	„	3941	„	3742	„	7683
Más iskolába jár	„	1291	„	1243	„	2534
A két cimen	„	5232	„	4985	„	10217
Iskolába nem jár	„	169	„	182	„	351
Iskola kerülő	„	203	„	205	„	408
A két cimen	„	372	„	387	„	759
Az egyh. iskola más vallás.	„	269	„	167	„	436
Konfirmációban részesült	„	686	„	714	„	1400
Ismétlő iskola köteles	fiu	2270	leány	2242	együtt	4522

Az egyháziskolába jár	fiu	576	leány	604	együtt	1180
Más iskolába jár	„	1068	„	903	„	1971
A két cimen	„	1644	„	1507	„	3151
Ismétlő iskolába nem jár	„	2 9	„	271	„	520
Iskola kerülő	„	377	„	474	„	851
A két cimen	„	626	„	745	„	1371
Az egyh. isk. jár más vallásu	„	9	„	7	„	16
Konfirmációban rész. 12-15 évig	„	7	„	10	„	17

Bútor 3325 drb. Értéke 39369 K.
Tanszer 4880 drb. Értéke 14517 K.
Tanulók könyvtára 4893 drb. Értéke 11686 K.
Tanitók könyvtára 2146 drb. Értéke 9342 K.
Tornaszerek 4 drb. Értéke 25 K.
Vezérkönyv sorban: 77, 117, 38, 54, 50, 63, 28.
Tankönyv sorban: 33, 31, 42, 41, 32, 35,
Testgyakorló tér 270 □ öl. Faiskola 5300 □ öl.

Kiadás:

Tanitói fizetésre:

Készpénz	156585 K.	
Lakásbérérték és lakáspénz	31640 „	
Földek s alap. kamatok	26988 „	
Termények értéke	13136 „	
összesen		228349 K.

Dologi szükségletekre:

Tanitól nyugdijra	2932 K.	
Adókra	5348 „	
Épületek javitására	19125 „	
Takaritásra	14483 „	
Butorokra	6965 „	
Vegyesekre	5529 „	
összesen:		51382 „
Rendkivüli kiadások:		7762 „
Együtt:		290493 K.

Fedezet:

Állami segély:	Fizetéskiegészités:	87159 K.	
	személyi pótlék	3389 „	
	Tandijkárpótlás	10081 „	
	Községi segély	11 35 „	
	Alapitv. kamat	1665 „	
	Más forrásból	4561 „	
	összesen:		119190 K.
Az egyházat terhelő összes kiadás:			171303 „
	Együtt:		290493 K.

Iskola fentartási alap 4 egyházban 21549 K.
Iskola árva és segélypénztár 5 egyházban 4781 „
Segélyt kapott 344 tanuló 1434 „
Vallás oktatást teljesitők dijazása
6-12 éves 20 egyházban 6280 K.
13-15 éves 20 egyházban 675 K.
Tisztelettel vagyok Sarkad 1914. évi augusztus hó 25-én.

Balog Ambrus
esperes.

Egyházmegyénk közgyülése esperesnek a törvényszerü egyházlátogatásról szóló, nyomtatásban is megjelent és a gyülés minden alkotó tagjához előzetesen megküldött jelentését felolvasottnak tekinti, teljes egészében tudomásul veszi, jegyzőkönyvébe felvéteti és az intézkedést kivánó jelentősebb ügyekben a következőket rendeli:

Ad. 1. Nagyszalontán komolyan figyelmezteti Balogh Nándor tanitót, hogy a most beállott iskolai évben hivatásának teljesitésénél nagyobb igyekezetet tanusitson és helyesebb tanitási módszert alkalmazzon. Olyan kiváló szellemi szinvonalu iskolánál, mint amilyen a nagyszalontai, ahol 18 tanitó közül az elmult iskolaiévben 13 tanitó tüntetett fel kitünő tanitási eredményt, kezdő ember — ha máskülönben megvan nála hivatásának szeretete — gyakorlati uton, idősebb kartársainak hospitálásával, könnyü szerrel sajátithatja el azt a leghelyesebb módszert, amely az eredményes tanitásnak leghatalmasabb biztositéka. A szolgálati pragmatika 177. §.-ának c. pontja értelmében tartani szokott havi értekezleten való részvételre,

— ahol minden alkalommal tanácskoznia kell a tantestületnek az egyes tárgyak módszeres tanitásáról, a tanitás és nevelés összhangzatos alkalmazásáról, — a pragmatika 7. §.-ának a. pontja különben is kötelezi.

Ad. 2. Tudomásul veszi a feketegyarmati lelkész azon jelentését, hogy az egyház a belhivatalnokok tüzifa járandóságaival nem maradt hátralékban. Hogy azonban a jövőben a mostanihoz hasonló félreértésnek eleje vetessék: felhivja a számadást készitő lelkészt, hogy a gondnoki napló külön-külön tételszáma alatt könyvelje el, a lelkész az egyes tanitók és az iskolák fütésére szükséges tüzifa beszerzési árát, mert a számadási főkönyvbe csak igy könyvelheti el helyesen a költségvetésben előforduló számla tételeket.

Ad. 3. Pécskán a vallás és énektanitás sikeresebbé tétele céljából felhivja felügyelő lelkész és vallástanitó figyelmét egyházmegyénk közgyülése 81—1913. sz. végzésének ad. 1. pontjában közölt 127142—1911. sz. vallás és közoktatásügyi miniszteri körrendeletre. E körrendelet értelmében a helyi gondnoksághoz intézett kérvény utján kérjék a kir. tanfelügyelőtől, hogy a nagy kiterjedésü községben több vallásórát engedélyezzen, s magasabb összegü vallástanitási dijat állapitson meg.

Ad. 4. Szemlakon az egyházlátogatóságnak az iskolai ürszékek kibővitése, rendbehozatala és tisztán tartása tárgyában adott utasitását azzal a komoly figyelmeztetéssel emeli határozati erőre, hogy az előre láthatólag csekély összegbe kerülő épitkezés halogatásával ne veszélyeztessék iskolájuk nyilvánossági jogát. tanitójuk államsegélyét és gyermekeiknek, a jövendő reménységeinek egészségét,

Ad. 5. Kisperegen az egyházlátogatóság utasitása értelmében engedélyt ad a presbyteriumnak arra, hogy az alapitványi kölcsöntőkéket, — az E. T. I. — 46. §.-án alapuló anyagi felelőség változatlan fenntartásával, — hitelszövetkezeti betétekké változtassa. Ennek megtörténtéről azonban, az alapok egyházmegyei törzskönyvének megfelelő kiigazitása céljából, lelkész és gondnok a számvevőszék elnökéhez tegyen jelentést.

A vegyes iskola ürszékének ujonnan és az egészségügyi követelményeknek megfelelő, sürgős elkészitését, a hiányzó tanszerek beszerzését és a fogasok beállitását elrendeli és a presbyteriumnak kötelességévé teszi, azzal a meghagyással, hogy mind-

ezek megtörténről f. é. november 1-éig lelkész és gondnok az esperesi hivatalhoz jelentést tenni tartoznak. Ilyen dolgoknak a halogatásával az iskolák államsegélyét, a növendékek előhaladását és egészségét veszélyeztetni nem szabad.

Végül a lelkészi nyugdij intézet hátralékos fenntartási járulékának befizetése tárgyában 3010—1914. sz. egyházmegyei határozat végrehajtását megsürgeti, s elvárja a presbyteriumtól, hogy törvényen alapuló kötelezettségét a jövőben pontosan teljesitse.

Ad. 6. Megütközéssel veszi tudomásul, hogy Aradon a Magi János segédlelkész-hitoktató és a Sajtos Sándor énekvezér-hitoktató vezetése alatt álló növendékek vallás és ének tanitása nem megfelelő. Mivel azonban Magi János Aradról eltávozott, Sajtos Sándor ellen pedig fegyelmi eljárás van folyamatban: külön intézkedésre szükség nincsen.

Ad. 7. Borossebesen a gondnoki napló, számadási főkönyv, adószedő napló, adófőkönyv beköttetésére és az alapitványi főkönyv beszerzésére vonatkozó egyházlátogatósági utasitást határozati erőre emeli.

Ad 8. Őszinte, benső örömmel értesül arról a páratlan áldozatkészségről és lelkes ügybuzgóságról, amellyel a világosi fiókegyház vezetői és hivei kis egyházuk megépitésén fáradoznak, — hogy közadakozásból 300 K.értékben templomi szereket, urasztalai edényeket vásároltak, — hogy templomépitésre értékben 1000 koronát, készpénzben 2647 koronát gyüjtöttek össze. Nemes érzésből fakadó, s eleven hitről tanuskodó munkájukat teljes sikerrel koronázza a mindenható Isten áldó segedelme! A buzgóságban meg nem lankadó és a példaadásban elüljáró Haty Adolf főgondnoknak e helyről is köszönő elismerését nyilvánitja.

Ad. 9. A törvényes következményekre való hivatkozással komolyan figyelmezteti Varga József sarkadi I. osztályt vezető tanitót, hogy a most beállott iskolai évben hivatásának teljesitésében több szorgalmat, s nagyobb lelkiismeretességet tanusitson, mert amennyiben az eljáró dékánok hivatalos látogatásuk alkalmával a mostanihoz hasonló módszernélküliséget, kötelessége végzésében hanyagságot és nemtörődömségéget észlelnének: ellene a fegyelmi eljárást, hivatalból és haladéktalanul elrendeli. Aki alapvető mun-

kásságát olyan csekélyre értékeli: aki lelkiismeretlen könnyelmüséggel a gondjaira bizott növendékeket az előhaladás lehetőségétől fosztja meg: semmivel sem menthető bünt követ el hazája és kenyeret adó egyháza ellen.

Ad 10. Berekböszörményben nem hivatalos intézkedésképen, hanem megszivlelni való jó tanács gyanánt adja Asztalos Ferenc tanitónak, hogy a mint belhivatalnok társaival, ugy az egyesekkel és a hivatalokkal is igyekezzék a békességes jó viszont helyreállitani. A társaséletnek egyik főszabálya az, hogy ne keressük szüntelen és minden kicsinyes dologban a magunk ugy vélt igazát, hanem tudjunk még az ellenünk vétőknek is megbocsátani szivünk szerint. Az örökös perlekedés nemcsak existenciáját, hanem tanitói és nevelői munkájának a sikerét is veszélyezteti.

Ad. 11. Megütközéssel veszi tudomásul, hogy Nagyzerénden a gondnok az alapok és alapitványok fedezetét az egyházlátogatóságnak nem mutatta be és hogy a vizsgálat elől, noha annak idejéről értesitve volt, Kisjenőbe ment. Az engedelmességet megtagadó gondnok eljárása felett rosszalását fejezve ki: Felkéri és megbizza Bagdi János tanácsbiró és számvevő urat, hogy általa meghatározott időben Nagyzeréndre szálljon ki, az alapok és alapitványok fedezetét a számvevőség jegyzőkönyvével hasonlitsa össze s az eredményről és annak megtörténtéről ugy az esperesi hivatalhoz, mint a számvevőszéki elnökhöz tegyen jelentést.

Ad 12. Utasitja a simonyifalvi fiókegyház presbyteriumát, hogy az egyházmegyei szabályrendeletben előirt nyomtatványokat szerezze be és számadásait — melyeket ezideig még nem terjesztett fel — a számvevőséghez rendes időben felülvizsgálás céljából küldje be. Felügyelő lelkészét pedig intenzivebb missiói munkára kéri. Egyébkor is, de legalább a három főünnepen jelenjen meg közöttük. Az uri szentvacsorát szolgáltassa ki s gondoskodjék róla, hogy eme régóta fennálló kis fiókegyházunk az oldott kéve sorsát elkerülje. Fedezetlen utiköltségeinek méltányos megtérítését a 122—1913. sz. egyházmegyei végzés értelmében a rendes államsegélyből kérhet.

Ad 13. Jóváhagyó tudomásul veszi. hogy az erdőhegyi egyház presbyteriuma az általa felhasznált

13 alapját illető 2640 K 74 fill. tartozásának fedezetére a maga részéről kötelezvényeket állitott ki. Mivel azonban ezzel a ténnyel az E. T. I. 46. §-án alapuló anyagi felelősségnek csak egyik részét teljesitették: a jövőt illetőleg komolyan figyelmezteti helyesebb gazdálkodásra és egyházmegyénk közgyülésének idevonatkozólag hozott utasitásainak pontos és lelkiismeretes teljesitésére.

Ad 14. Csermőn a szegényalapból kölcsönvett 200 K visszafizetése tárgyában adott egyházhatósági utasitást határozati erőre emeli s annak foganatositására a presbyteriumot a törvényes következmények terhe alatt kötelezi.

Elszomorodva értesül arról a sikertelenségről, a mellyel az állami iskolában május 1-éig Szabó Gyula segédlelkész, ettől kezdve pedig Bodnár Lajos lelkész a vallást és éneket tanitották, Elvárja lelkésztől, hogy a most beállott iskolai évben fokozottabb munkával pótolni fogja a multak mulasztásait s lelki pásztori esküjére hivatkozással felelőssé teszi azért az erkölcsi károsodásért, amely azon az erősen ostromolt őrhelyen magyarságunkat s református Sionunk jövő egyházát fenyegeti.

Ad 15. Belényesujlakon a törvényes következmények terhe alatt komolyan figyelmezteti Széchényiné Csáky Ilona tanitónőt: kötelességeinek lelkiismeretesebb teljesitésére.

Ad. 16. Jóváhagyó tudomásul veszi, hogy Belényessonkolyoson a lelkészi erdőper rendbe jött. Az egyház érdekei felett való éber gondoskodására továbbra is utasitja presbyteriumot.

Ad 17. Megdöbbenve látja a züllésnek azokat az elszomoritó jelenségeit, amelyeket az egyházlátogatóság Köröstárkányból jelent. Ez áldatlan állapotok mielőbbi megszüntetését a gondos szülő komoly aggodalmával szivére köti az egyház vezetőinek és minden hivének. A tanitókat nemes és nemzetet megtartó munkájuknak a leglelkiismeretesebb végzésére fegyelmi eljárás terhe mellett, a prebytereket esküjükhöz hiven, egyházuk java és előhaladása iránt való igazabb hűségre, a lelkészt intenzivebb lelki gondozás kifejtésére, és ugy a lelkészt, mint a tanitókat és presbytereket a békés egyetértés ápolására utasitja.

Ad 18. Tenkén a lelkészlak épitésére a maga részéről is felhivja a presbyterium figyelmét.

Ad 19. Zsadányban és Körösnagyharsányban, ahol az iskolák kanyaró-járvány miatt meglátogathatók nem voltak: felhivja a tanitókat, hogy a folyó iskolai évben fokozott munkával pótolják helyre az elmult év mulasztásait.

79. sz. Tárgyalás alá vesszük esperesnek az elnökileg elintézett ügyekről szóló következő jelentését:

B.

Nagytiszteletü Egyházmegyei Közgyülés!

Egyházmegyénk legközelebb közgyülése óta a következő fontosabb intézkedéseket tettem, melyekről midőn jelentésemet beterjesztem, azoknak jóváhagyását remélem és kérem.

1. 516-1914 sz. a. április hó 1-én. A belényessonkolyosi egyháznak a presbiterium II-1914. sz. határozata alapján engedélyt adtam arra, hogy a gondnok a Matyi Mihály alapból 99 K. 52 fillér ideiglenes kölcsönt vehessen fel a legszükségesebb egyházi tartozások kiegyenlitésére.

De kikötöttem, hogy ezen kölcsönt az egyház rendes bevételeiből a f. 1914. sz. évi okt. 1-ső napjáig 4 százalékos kamatjával együtt visszafizetni köteles.

Ez engedély megadásával a hozzám benyujtott kötelezvényt is láttamoztam.

A visszafizetés megtörténtéről az engedély számára való hivatkozással a lelkész és gondnok minden további felszólitás bevárása nélkül, az esperesi hivatalnak jelentést tenni köteles.

2. 545-1914. sz. a. április 24-én a németperegi leányegyháznak a presbiterium 4-1914. április 10. sz. határozata alapján engedélyt adtam arra, hogy a templomépitési alap pénzeit a nagylaki takarékpénztárból kivehesse és az a presbyterium esetről esetre hozott határozataival a leányegyház kellő biztositékot nyujtó tagjainak két készfizető kezessel ellátott kötvény ellenében kölcsön gyanánt kiadhassa.

De kikötettem, hogy a kölcsönt engedélyező határozatot mindig névszerinti szavazással és a szavazók neveinek feljegyzésével hozzák meg. Minden évben kétszer január és december hónapban vizsgálják át a kötvényeket, hogy nem gyengült e meg az adós, vagy a kezes, s ahoz képest intézkedjenek.

Ezen alapok kikölcsönzése ügyében való eljárásra vonatkozólag a presbyterium teljes erkölcsi és anyagi felelőséget hangsulyozva kiemeltem.

3. 605—1914. sz. a május 9-ik napján Szabó Gyula cserméi s. lelkésznek felhatalmazást adtam arra, hogy a püspöki hivatal 2559—1914 sz..

kirendelése értelmében Sarkadon oldalom mellett minden lelkészi tenni valót jogérvényesen végezhessen és teljesithessen.

4. 625—1914. sz. a. május 11. jóváhagytam azon szerződést melyet a sarkadkereszturi egyház presbyteriuma Szántó Gyula nagyváradi toronyóra gyárossal kötött. A gyáros 1100 koronáért olyan toronyórát szállit, mellyet mindenhéten egyszer kell felhuzni.

Kötelességévé tettem a presbyteriumnak, hogy az átvételt gondosan ejtsék meg. Az átvétel megtörténtéről jegyzőkönyvet vegyenek fel, melyben a netaláni hibákat és fogyatkozásokat tüntessék fel, s ezen jegyzőkönyvet hitelesite t másolatban a jelen számra való hivatkozással hozzám küldjék be.

A szerződés 3-ik pontja szerint a számlapokat feketelapon fehér számokkal akarták készitteni. Ajánlottam hogy ezt ellenkezőre változtassák átal, t. i. fehérlapon fekefe számokat készittesenek, mert a nap, eső hatásának kitett bármilyen fehér festék idővel megbarnul, mig a fekete festék sokkal állandóbb. A feketére festett számok messzebb is ellátszanak, állandóbbak is.

5. 657—1914. sz. a. május 13. A cserméi presbyterium a lelkész inditványára kimondotta, hogy a nagymértékben összegyült egyházi adó hátralékot ügyvéd közbejöttével peres uton hajtatja be. Az egyházadó hátralékoknak ügyvéd közbe jöttével peres uton való behajtását nem engedtem meg, mert

a. egyházitörvényünk 1-5 §-a az egyházi adók behajtását az állami segédkezés és eljárás igénybe vételére utalja.

b. mert ha a hátralékos nem tud fizetni, az ügyvéd a megbizást adó egyháztól követeli a perköltséget.

6. 660—1914. sz. a. május 28. Varga Péter okleveles állásnélküli lelkésznek a püspöki hivatal 2417—1914. sz. kirendelése alapján engedélyt adtam arra, hogy Nagyzerénden május 1-től kezdődő hatállyal segédlelkészi minőségben Szücs József felügyelő lelkész vigyázása alatt és felelőségére minden rá bizott lelkészi tenni valót jogérvényesen végezhesse és teljesithesse.

7. 676—1914. sz. a. május 20. A köröstárkányi egyháznak a presbytérium 37—1914. sz. határozata alapján engedélyt adtam arra, hogy saját óraalapjából 200 K ideiglenes kölcsönt vehessen fel belső hivatalnokai esedékes fizetésének fedezésére. Kikötöttem azonban, hogy ezen kölcsönt a f. 1914. évi október 1-ső napjáig 5%-os esedékes kamatjával együtt az egyház rendes jövedelméből a kurátor visszafizetni tartozik. Ezen kölcsönről állitsanak ki rendes kölcsönkötelezvényt mintha idegen hitelezőtől vették volna fel azt, az igy kiállitott kötelezvényt láttamozás végett küldjék be hozzám.

Kötéleztem a lelkészt és a kurátort, hogy ezen kölcsön visszafizetésének megtörténtéről, a jelen számra való hivatkozással minden további felszólitás bevárása nélkül az esperesi hivatalnak tegyenek jelentést.

Ugyancsak a köröstárkányi egyháznak a presbyterjum 37—1914. sz. határozata értelmében engedélyt adtam arra, hogy eddig takarékpénztárilag

kezelt alapjait házilag kezelhesse. De köteleztem a presbyteriumot arra, hogy minden egyes kölcsönt névszerinti szavazással hozott határozat alapján adjon ki. Gondosan birálja el, hogy az adós és kezes kellő biztositékkal rendelkeznek és évi legkevesebb 5%-os törlesztést mindig megkivánjanak. A pontatlan fizetőknek a kölcsönt mondják fel. Minden év negyedben vizsgálja át a presbyterium, hogy az adósok és kezesek idő közben nem gyengültek-e el? Intézkedjenek a kiadott kölcsön biztositása érdekében, mert ezen kölcsönért a presbiteriumot egyetemlegesen felelőssé teszem.

Az alapokról évenként rendes és okmányolt számadást készitsenek. Tanácslom, hogy a takarékpénztárban legkevesebb 50 koronát mindig tartsanak. A kamatokat tegyék takarékpénztárba és csak az 50 koronán felüli összeget adják ki ismét kötelezvényen uj kölcsön gyanánt.

8. 686—1914. sz. a május 22. Az árpádi egyháznak a presbiterium 27—1911. sz. határozata alapján engedélyt adtam arra, hogy belső hivatalnokai fizetésére és elhalaszthatatlan szükségletei fedezésére 600 korona kölcsönt vehessen fel rövid lejáratra.

Kikötöttem azonban, hogy ezen kölcsönt legkésőbb f. 1914. évi október hó 1-ső napjáig a kurátor okvetetlenül letörleszteni, kiegyenliteni tartozik az egyház rendes jövedelméből.

Köteleztem a lelkészt és kurátort, hogy ezen kölcsön visszafizetésének megtörténtéről, a jelen számra való hivatkozással, minden további felszólitás bevárása nélkül az esperesi hivatalhoz tegyen jelentést.

9. 761—1914. sz. a. junius 29. A körös-szegapáti presbiterium 64—191 . sz. határozatát, mely szerint az államépitészeti hivatal és az e. m. épitető bizottság által elfogadott tanterem és tanitói lakás tervrajzát ugy akarják megváltoztatni, hogy a 3 méter széles szertárból és a tanterem előteréből egy métert akarnak elvenni oly célból, hogy az épület végén a bejárat egy méterrel bővüljön: nem hagytam jóvá, a változáshoz a magam felelőségemre nem járultam hozzá.

Kinyilatkoztattam, mert azt kivánták tőlem, hogy telefonon vagy távirattal sürgősen intézkedjem, hogy sem telefonon, sem távirattal hivatalos ügyet nem vagyok intézni hajlandó. A telefonon való szólás könnyen félre érthető. Ha a távirat egyetlen betüjét hibásan veszi fel a hivatal, abból helyrehozhatatlan tévedés keletkezhetik. Ennek kitenni magamat nem akarom.

10. 641—1914. sz. a. május 14. Egyházmegyénk épitettő bizottsága a körösszegapátii fiuiskola tantermének és tanitói lakásának tervét és költségvetését, melyet Arany János nagyszalontai képesitett kőmives mester készitett első izben 15711 K. 31 fillér költséggel, másod izben 18455 K. költséggel tárgyalás alá vette.

Az államépitészeti hivatal az első tervrajzban az elrendezést helytelennek találta, mert a tanterem nem szabályos méretü. A tanterem előterének és a lakás első szobájának ajtaja szorosa egymás mellett van. A lakás első szobája a két lakó szobát elválasztja. Az ürszék az épületet inficinálja. A kijavitott alaprajz vázlatát a tervre vezette oly célból, hogy az ujjonan készitendő tervet annak figyelembe vételével szerkesszék meg. Megjegyzi,

hogy a metszetek és a homlokrajz meg maradhat, csak is a két alaprajzot kell ujból készitteni, s természetesen a költségvetést is. A költségvetésben a gyermekek számára épülő árnyékszékről gondoskodni kell. A lakáshoz tervezett árnyékszéket is célszerübb volna külön állóan épiteni, mely esetben lényeges megtakaritás is volna elérhető, minthogy a pincegádor külön kiugrással volna megépithető, s igy az egész hátulsó folyósó rész elmaradhatna. A felvázolt megoldás szerint a belső szárny rövidebb lesz a tervezettnél, ugy hogy az épület nem lesz nagyobb beépitett területü az előszobák kitolásával együtt, mint az eredeti terv szerint.

Esperes az igy kijavitott tervet és költségvetést kiadta, hogy az államépitészeti hivatal megjegyzései szerint dolgozzák által és az ujonnan kidolgoztatott s kiigazitott tervvel és költségvetéssel együtt küldjék be.

Kosdi János körösszegapátii lelkész kisérő levelében azon óhajtását fejezi ki, hogy szeretne az egyházmegyei épitettő bizottság ülésén részt venni, hogy tárgyalhasson az iskola épitéséről és költségvetéséről, valamint az épitési tervnek Virányi mérnök ur által történt elrontásáról is.

Esperes a lelkész kivánságának eleget tett. Kosdi János körösszegapátii lelkészt épittető bizottságunk ülésére meghivta, de nem jelent meg.

Egyházmegyénk épittető bizottsága mindenek előtt kifejezést ad azon meggyőződésének, hogy az államépitészeti hivatal az eredeti terv hiányait nagyon helyesen igazgatta ki. Nagyon téved a körösszegapátii lelkész, midőn azt állitja, hogy az államépitészeti hivatal az ő eredeti tervöket elrontotta.

Az államépitészeti hivatal helytálló, szakértő megjegyzései szerint kiigazitott tervet és költségvetést elfogadjuk, s utasitjuk az iskolafentartó körösszegapátii egyház presbiteriumát, hogy ezen kiigazitott terv és költségvetés szerint épittesse meg a fiuiskola tantermét és tanitói lakását.

A tanitói szoba előszobáját a tanterem előszobájától elválasztó közfalra egy legalább is 80 cm. széles egyszerü vésett ajtót készittessenek, hogy a tanitó lakásából a tanterembe és vissza egyenesen juthasson.

A vállalkozóval kötött szerződést 3 egyenlő példányban küldjék be jóváhagyás végett az esperesi hivatalhoz. A szerződésben kössék ki, hogy a vállalati ár $^1/_{10}$-át a szakértői átvétel után 30 nap alatt fizetik ki.

A szakértői átvételről felvett jegyzőkönyv hitelesitett másolatát az esperesi hivatalhoz küldjék be.

Az épittetés folyama alatt a presbyterium e célból kiküldött bizottsága által gondosan őrködjék a felett, hogy a vállalkozó a költségvetésben körülirott minőségü és méretü anyagot használjon és alkalmazzon az épületbe.

Ha az épitkezni szándékozó egyház a fedezetet kimutatja, az esperes az épitkezés megkezdéséhez az engedélyt megadhatja.

11. 641—1914. sz. a. május 14. Egyházmegyénk épittető bizottsága tárgyalás alá vette a körösszegapátii lelkész lakás tervét és költségvetését, melyet Arany János nagyszalontai képesitett kőmives mester készitett először 16197 K. 85 fillér költségvetéssel, másodszor az államépitészeti hivatal által javitott árak felszámitása után pedig 16923 K. 98 fillér költséggel.

A lelkészi lakásban a tervszerint lesz egy tanácsterem, 4 szoba, zárt folyósóval, konyha, kamara, nyárikonyha és pince. A mostani lakás alapfalai megmaradnak. 2 szoba és tanácsterem jön hozzá az utcára. Az állam-épitészeti hivatal a tervet kivitelre alkalmatosnak jelezte. A költségvetés árait megfelelően javitotta.

Épittető bizottságunk a tervet és kijavitott költségvetést elfogadta, azzal, hogy a tanácsterem egyszersmind tanuló szoba, lelkészi iroda is legyen. Ennek a bejáró ajtaját a folyósóra tegyék, ezáltal nem csak célszerübb lesz a bejárás, hanem a bejárás külön falának és tetőzetének költségeit is megtakaritják. Ezen a megtakaritott költségen a lelkészi iroda belső fala irányában egy elválasztó üveg falat alkalmazzanak. Igy a folyósó e része a lelkészt kereső hiveknek várakozó helyiségül szolgálhat.

A körösszegapátii presbyteriumot utasitja bizottságunk, hogy ha fedezete lesz: a vállalkozóval kösse meg a szerződést. E szerződést 3 egyező példányban jóváhagyás végett küldje be esperesi hivatalhoz. E szerződésben kösse ki, hogy a vállalati ár $^1/_3$ részét csak a szakértői átvétel után számitott 30 nap alatt tartozik kifizetni.

Az épitkezés tartama alatt, e célból kiküldött bizottsága által őrködjék a felett, hogy a vállalkozó a költségvétésben körülirott minőségü és méretü anyagot épittessen be.

Az épületet szakértő közbejöttével tartoznak átvenni. Az átvételről felvett jegyzőkönyv másolatát az esperesi hivatalhoz küldjék be.

Ha az épiteni szándékozó egyház a fedezetet kimutatja: az esperes az épitkezés megkezdéséhez az engedélyt megadhatja.

12. 840—1914. sz. a. május 14. Egyházmegyei épittető bizottságunk tárgyalás alá vette a pécskai fiók egyház templomjának tervét és költségvetését, melyet Rácz Lajos képesitett kőmives mester készitett Pécskán 21676 K. 36 fillére rugó költségvetéssel. A tervet és költségvetést az aradi m. kir. épitészeti hivatal müszakilag felülvizsgálta. Megjegyzi, hogy a terv igen primitiv. A falaknál irónnal bejegyezett helyeken legalább 5 darab 5 m. magas 30 50 cm. méretü pillerékkel kellene megerősiteni, mert a magasság 7 méter. A torony a kis testhez képest igen magas, nem arányos azt jó lenne $1^1/_2$—2 méterrel alacsonyabbra épiteni. A lábazat felett aszfalt izoláló lemezt kell elhelyezni. A hátulsó ajtónak el kell maradnia, mert nagy léghuzamot idéz elő, mert különben is felesleges.

Ezekkel a kiigazitásokkal a kivitelre alkalmasnak itéli.

Épittető bizottságunk az államépitészeti hivatal helytálló megjegyzéseit figyelembe véve és mert az épités nem sürgős, mert fedezetök nincsen, hanem azt tőkesegélyből szándékoznak felépittetni, épen azért készitették a tervet, melyet az államépitészeti hivatal nagyon találóan „primitivnek“ minősitett.

Utasitjuk a fiók egyház előljáróit, a felügyelő lelkészt pedig arra kérjük, hogy szerezze be a szentleányfalvai és a nagykikindai templomok tervének másolatait, s azoknak figyelembe vételével hozzá értő mérnökkel készittessen izlésesebb és megfelelőbb tervet és költségvetést. A mostani terven

a fal magasságához képest igen széles, aránytalan ablakok helyett, megfelelőbb arányos, keskenyebb, inkább több ablakot tervezzenek. Hozzá értő mérnök a mostanihoz hasonló aránytalanságot nem vet papirra. Az oldal ajtó ne legyen az ablak alatt. Az oldal ajtónál nagyon célszerü a léghuzam elháritása végett portikust épiteni, melynek ajtaja oldalt lesz, mi szélfogó gyanánt szolgál.

A tervet és költségvetést nem fogadjuk el. Elvárjuk, hogy megfelelőbb kivitelre alkalmasabb terv készitéséről mielőbb gondoskodjanak.

13. 800—1914. sz. a. julius 10. Takács Imre első vizsgát tett atyafinak a püspöki hivatal 4098—1914. sz. kirendelése alapján felhatalmazást adtam arra, hogy Pankotán, julius 5-től kezdődőleg Kocsa Károly rendes lelkész oldala mellett és felelősségére segéd lelkészi minőségben minden rábizott tenni valót jogérvényesen végezhessen és teljesithessen.

14. ad. 1217—1914. sz. a. junius 6. Debreceni István atyafinak engedélyt — Koncessát — adtam arra, hogy Nagyszalontán a Széll Kálmán nyugdijba lépése folytán üresedésbe jött egyik — ugynevezett hidas utcai — lelkészi állást 1914. évi junius hó 15-ik napján elfoglalhassa, mert

1. A nagyszalontai egyházközség őt a hozzám beterjesztett választási jegyzőkönyv szerint 1914. február 2-ik napján a törvény által megszabott formák megtartásával, meghivás utján rendes lelkészül megválasztotta.

2. Ezen meghivás utján való választás ellen emelt fellebezést a nagyszalontai egyházmegye birósága 79—1914. B. sz. itéletével elutasitotta.

3. Ezen egyházmegyei itéletet a tiszántúli egyházkerület rendes birósága, mint közigazgatási bíróság 37—1914. B. sz. itéletével — a fellebezés visszautasitásával, — indokainál fogva helyben hagyta. Igy tehát a felebbezéssel megtámadott meghivás utján való választás jogerőre emelkedett.

4. A folyó 1914. év január 14-én Nagyváradon kelt nyilatkozatában megigérte, hogy állását a választás jogerőre emelkedése után elfoglalni kész és hogy a lelkészi javadalmi földnek a Széll Kálmán által használt 10 hold kenderéri földjét 3|12 résznek tekintve a fennmaradó 9 12 részből, ha azt egy egyésznek 9 9 résznek vagy 18 18 résznek vesszük: annyi kilencedrésszel elégszik meg, a hány hónapot állása elfoglalásától 1914. évi október 1-ig eltölt. Tehát juni 15-től október 1-ig 3 és fél hónapra a 18 18 részről az uj lelkészt 7 18 rész illeti meg; az egyházé lesz jan. 1-től jun. 15-ig. 5 és fél hónapra 11 18 rész egyházfentartási alap céljára.

A szeretetnek Istene tegye lelkészi munkálkodását buzgóvá, sikeressé és áldásthozóvá.

15. 812—1914. sz. a. Julius 15. Balog Andor eddig erdőhegyi helyettes lelkésznek a püspöki hivatal 4340—1914. sz. kirendelése alapján felhatalmazást adtam arra, hogy Sarkadon oldalam mellett julius 15-től kezdődőleg segédlelkészi minőségben minden lelkészi tennivalót jogérvényesen végezhessen és teljesithessen.

16. 827—1914. sz. a. julius 17. Főtiszteletü püspök urnak 4393—1914. sz. leiratával hozzám letett folyamodványát Varga Péter nagyzeréndi segéd lelkésznek figyelembe vettem. Varga Péter személyesen hozta el hozzám a

felügyelő lelkész által kiállitott szolgálati bizonyitványát záradékolás végett. Hathatósan kérte, hogy ha csak az utolsó félhónapi szolgálatát is helyettes lelkészi szolgálatnak minősitem: akkor szolgálata kórpótlék tekintetében beszámitható lesz. Ezen kérése folytán szolgálati bizonyitványát azon záradékkal irtam alá, hogy május és junius hónapokban segédlelkészi minőségben szolgált, julius 1-től julius 18-ig pedig helyettes lelkész volt.

17. 830—1914. sz. a. julius 13. A magyarremetei egyháznak a presbyterium 29—1914. sz. határozata alapján engedélyt adtam arra, hogy az egyház terhére a magyarremetei hitelszövetkezettől 200 korona rövid lejáratu kölcsönt vehessen fel, hogy az egyház elodázhatatlan szükségeit fedezhessék, különösen pedig, hogy az egyház vizimalmának ujonnan készitett kerekeiért tartozásukat a vállalkozónak kifizethessék.

Kikötöttem azonban, hogy ezen ideiglenes kölcsönt a kurátor, részint a magtári alap kamataiból, részint az iskola haszonbérből legkésőbb a f. 1914-ik év október hó 15-ik napjáig okvetlenül kifizetni tartozik. És hogy ez valósággal megtörtént, arról a gondnok és lelkész a jelen számra való hivatkozással, minden további felszólitás bevárása nélkül az esperesi hivatalnak jelentést tenni köteles.

18. 889—1914. sz. a. julius 23. Dibacy József II-ik lelkészképesitő vizsgát letett atyafinak a püspöki hivatal 4615—1914. sz. kirendelése alapján engedélyt adtam arra, hogy Nagyzerénden, segédlelkészi minőségben julius 20-tól kezdődőleg Szücs József felügyelő lelkész felelősségére és utasitása mellett minden lelkészi tennivalót jogérvényesen végezhessen és teljesithessen.

Javadalmát a lelkészi fizetés terhére évi 600 korona ellátásidijában és évi 500 korona segédlelkészi fizetésében állapitottam meg. Az általa végzett funkciókért a stóla és kiadványok dija is őt illeti.

Nem hallgathattam el, hogy a Dibacy József kirendelésekor Főtiszteletü és Méltóságos püspök ur, azon óhajtását fejezte ki, hogy a mennyiben Dibacy József mindkét vizsgával rendelkezik, őtet helyettes lelkészi minőségben alkalmazzam.

Nagyon nehezemre esett, hogy Főtiszteletü és Méltóságos Püspök ur ezen óhajtásának eleget nem tehettem. — Szomoru tapasztalaim vannak a helyettes lelkészek eljárásáról és az egyházi ügyek általuk történt vezetéséről. Berekböszörményben Füzessy Géza, Csermőn Benedek Pál, Nagyzerénden Varga Péter alig helyre hozható hibákat követtek el és az egyházakat olyan zűrzavarba bonyolitották, a melyeket kibogozni csaknem lehetetlen volt. Ezek mentsék ki a Főtiszteletü és Méltóságos Püspök ur óhajtásának meg nem felelő eljárásomat, hogy t. i. Dibacy Józsefet csak segédlelkészi minőségben hatalmaztam fel a lelkészi tenni valók végzésére Szücs József feketegyarmati lelkész, mint felügyelő lelkész felelősségére. A tapasztaltabb felügyelőlelkész jobban megtudja fontolni a nagyzerindihez hasonló körülmények között is, milyen határozatokat kell hozni. és milyen intézkedéseket kell tenni, hogy azok az egyház javát és boldogulását mozditsák elő.

19. 895—1914. sz. a. julius 22. Egyházmegyénk esperese és az egy-

házmegyei gondnok ur Ő Nagyméltósága, mint egyházmegyénk elnöksége, elnökségi végzéssel ugy intézkedett, hogy Bokor Sándor erdőhegyi lelkésznek 82—1914. sz. a. engedélyezett szabadságolását 1914. évi julius hó 16-ik napjától kezdődőleg beszüntette.

1914. julius hó 16 napjától fogva Bokor Sándor Erdőhegyen minden lelkészi tenni valót, egyházi közigazgatási ügyet végezhet, sőt teljes anyagi és erkölcsi felelőség mellett végezni is köteles.

Megokolás. Bokor Sándor bemutatta az 1914. junius 28-án Kisjenőn Dr. Patkós Gábor orvos által kiállitott bizonyitványt, mely szerint Bokor Sándor lelkész egészségi állapota annyira megjavult, hogy lelkészi hivatalos müködését ujból megkezdheti. Közjegyzőileg hitelesitett másolatban bemutatja az aradi kir. törvényszék 17499—1914. P. számu itéletét, mely szerint, a Bokor Sándor erdőhegyi lelkészre nézve a 8135—1914. P. sz. a. hozott itélettel elrendelt gondnokság alá helyezést megszünteti.

A bemutatott orvosi bizonyitvány és hivatolt számu kir. törvényszéki itélet figyelembe vételével Bokor Sándor erdőhegyi lelkészt reaktiválnunk kellett, annyival is inkább, mert a törvény itéletének meghozatala előtt Bokor Sándor kir. törvényszéki orvossal megvizsgáltatta, s annak bizonyitványa alapján szüntette be a gondnokságot.

Ezen intézkedésünket Bokor Sándör tiszteletes ur az erdőhegyi presbyteriumnak bemutatni, s a presbyterium tudomásul vevő határozatát az esperesi hivatalnak megküldeni tartozik.

A presbyterium a Bokor Sándor reaktiválására vonatkozó elnökségi intézkedést 48—1914. sz. határozatával 1914. aug. 16-án tartott gyülésében tudomásul vette.

20. 909—1914. sz. a. aug. 10. Az ügy sürgős voltára való tekintetből és a késedelem folytán előállható károsodás elháritása szándékával egyházmegyénk közgyülésének utólagos jóváhagyása reményében megerősitettem azon átruházási szerződést, mely szerint a tenkei izraelita hitközség a Tenke községi 1215 sz. betétben 3715/3 b. h. r. sz. a felvett egy hold területü földjét a tenkei református egyházközségnek ajándékozta temető céljára. A presbyterium az ajándékozást elfogadta, az átruházási szerződést jóváhagyta 62—1914. sz. határozatával.

Ha a telekkönyvi átirás megtörténik, arról az esperesi hivatalt telekkönyvi végzéssel értesiteni kértem.

21. 939—1914. sz. a. aug. 5. Dibacy József nagyzeréndi segéd lelkész hozzám intézett levelében arról panaszkodott, hogy 889—1914. sz. a kiadott esperesi felhatalmazásomban megszabott fizetéseiből a nagyzeréndi viszonyok között a legnagyobb takarékosság mellett sem tud kijönni.

Minthogy nem kivánhatjuk tőle, hogy szolgálatára még rá is fizessen: fizetését f. 1914. évi augusztus 1-től kezdődőleg, szintén az üresedésben levő lelkészi javadalom terhére a következőkben állapitottam meg:

Havi fizetése 50 korona, havi ellátása 70 korona, összesen havi 120

korona és az általa végzett lelkészi tennivalókért járó szokásos stóla és a kiadványok dija. Ezen intézkedésemet a gondnoki számadáshoz csatolni elrendeltem.

22. 965—1914. sz. a. aug. 18. Egyházmegyénk közgyülésének 10—1914. sz. határozatát foganatositottuk. Kolumbán Áron, Bugyi János számvevőszéki tagokból és Kassay Béla tanácsbiróból álló bizottság az esperes elnöklete alatt Sarkadon az uj vagyon leltárakat gondosan átnézte és helyben hagyta. Egyik példányt az esperesi levéltárban helyeztem el, a másik példányt a lelkészi hivataloknak levéltárban való gondos megörzés végett szétküldtem.

Komádi a bizottsági ülés után küldte be: azt helyben hagytam.

Nem küldte be Okány és Körösszakál, pedig meg is sürgettem.

23. 900—1914. sz. a. aug. 26. Báthory Miklós okleveles tanitónak az árpádi presbyterium 41—1914. sz. megválasztó határozata alapján engedélyt adtam és felhatalmaztam őt arra, hogy az árpádi református egyház II-ik soros kántortanitói állomásán dijlevelében foglalt javadalmának élvezete mellett, állásával járó minden tennivalóját jogérvényesen végezhesse és teljesithesse.

A nagyszalontai református egyházmegye tanitói segélyegyletének kötelezett tagja.

24. 1006—1914. sz. a. aug. 26. Kolozsi Géza okleveles tanitónak a komádi presbyterium 30—1914. sz. megválasztó határozata alapján engedélyt adtam és felhatalmaztam őt arra, hogy a komádi református egyház belső III—IV osztályu fiutanitói álláson, dijlevelében foglalt javadalmának élvezete mellett, tanitói hivatalával együtt járó mindennemü kötelességét jogérvényesen végezhesse és teljesithesse.

A nagyszalontai református egyházmegye tanitói segélyegyletének kötelezett tagja.

25. 864—1914. sz. a. julius 19. Bánatos szivvel jelentem be, hogy Kócsa Károly pankotai lelkész f. é. julius 18-án áldásos földi életét bevégezte. Temetésén julius 26-án személyesen részt vettem, imádságot mondtam. Csécsi Imre aradi lelkész predikált. A résztvevő bánatos közönség nem fért volna be a pankotai kicsiny templomba. Azért a gyászisteni tiszteletet a templom előtt a szabadban tartottuk meg.

Jószivü, hüséges lelki pásztor volt az elköltözött. Nyájas megnyerő magaviseletéért mindenki szerette, a ki személyesen érintkezett vele.

A boldog feltámadás jó reménysége alatt nyugodjék békében, pihenjen csendesen.

Nagytiszteletü Egyházmegyei Közgyülés. — Ezekben soroltam elő azon főbb intézkedéseket, melyeket egyházmegyénk legközelebbi közgyülése óta tettem.

Kérem ezen jelentésemet tudomásul venni.

Amennyiben egyházi törvényeinkkel megegyezik és a fenforgó körül-

mények eljárásomat igazolják és megokolják azok egyenként való jóváhagyását is remélem és kérem.

Igaz tisztelettel vagyok: Sarkad, 1914. augusztus 27-ik napján.

Balog Amhrus
esperes.

Egyházmegyénk közgyülése az esperes jelentését az elnöki uton elintézett ügyekről általában tudomásul veszi, s az abban foglalt intézkedéseket, mivel egyházi törvényeinkkel megegyeznek és a fennforgó körülmények azokat megokolják, egyenként is jóváhagyja és megerősiti a következőkben:

Ad. 1. Jóváhagyja e. m. közgyülésünk a belényes-sonkolyosi egyháznak 1914. évi április hó elsején 516. sz. a. presbyterium 2—1914. számu határozata alapján adott engedélyt arra nézve, hogy a gondnok a Matyi Mihály alapból 99.52 K. ideiglenes kölcsönt vehessen fel a legszükségesebb egyházi tartozások kiegyenlitésére. Ezen kölcsönt az egyház rendes bevételeiből 1914. évi október 1-sö napjáig 4%-os kamatjával együtt visszafizetni köteles, s ennek megtörténtéről az engedély számára való hivatkozással a lelkész és gondnok minden további felszólitás bevárása nélkül az esperesi hivatalnak jelentést tegyen.

Ad. 2. Jóváhagyja e. m. közgyülésünk a németperegi leányegyháznak 1914. évi április 24-én 545—1914. sz. a. a presbyterium 4—1914. sz. április 10-én hozott határozata alapján adott engedélyt arra nézve, hogy a templomépitési alap pénzeit a nagylaki takarékpénztárból kivehesse és egyházkerületünknek az alapitványok kezeléséről és felügyeletéről szóló szabályrendelete 28 §-ában előirt kölcsönzési szabályzat (643—1909. e. k. jkv, sz.) pontos megtartásával esetről esetre hozott presbiteri határozataival a leányegyház kellő biztositékot nyujtó tagjainak két-két fizető kezessel ellátott kötvény ellenében kölcsön gyanánt kiadhassa, — valamint esperes azon kikötését is, hogy a kölcsönt engedélyező határozatot mindig névszerinti szavazással és a szavazók neveinek feljegyzéseivel hozzák meg. Minden évben kétszer január és julius hónapokban vizsgálják meg a kötvényeket, hogy nem gyengült-e meg az adós vagy a kezes, s ahhoz képest intézkedjenek. Ezen alapok kikölcsönzése ügyében való eljárásra vonatkozólag a

presbyterium teljes anyagi és erkölcsi felelőséggel tartozik.

Ad. 3. Megerősiti e. m. közgyülésünk 605—1914. sz. a. május 9. napján Szabó Gyula segéd lelkésznek a püspök 2559—1914. számu rendelkezése értelmében kiadott azon esperesi felhatalmazást, hogy nevezett segédlelkész Sarkadon az esperes mellett minden lelkészi tenni valót jogérvényesen végezhessen és teljesithessen.

Ad. 4. Megerősiti 625—1914. sz. a. május 11-én eszközölt jóváhagyását azon szerződésnek, melyet a sarkadkeresztúri egyház presbyteriuma Szántó Gyula nagyváradi toronyóragyárossal kötött 1100 K-ában olyan toronyorára nézve, melyet minden héten egyszer kell felhuzni, valamint presbyteriumnak arra való elkötelezését, hogy az átvételt gondosan ejtsék meg. Az átvétel megtörténtéről jegyzőkönyvet vegyenek fel, melyben a netaláni hibákat és fogyatkozásokat tüntessék fel s ezen jegyzőkönyvet hitelesitett másolatban a jelen számra való hivatkozással az espereshez küldjék be. A szerződés 3. pontja szerint a számlapokat fekete alapon fehér számokkal akarták készittetni. Esperes azt ajánlotta, hogy ezt ellenkezőre változtassák által, t. i. fehér lapon fekete számokkal, mert a nap, eső hatásának kitett bármilyen fehér festék idővel megbarnul, mig a fekete festék sokkal állandóbb. A feketére festett számok messzebb is elátszanak. Esperes ezen intézkedését is jóváhagyja egyházmegyénk közgyülése.

Ad 5. Jóváhagyja és megerősiti e. m. közgyülésünk esperesnek 657—1914. sz. a. május 13-án tett azon intézkedését, hogy a csermői egyháznak nem engedte meg az egyházi adóhátrálékoknak ügyvéd utján perrel való behajtását azon okból:

a) hogy egyházi törvényünk I. t.-c. 5. §-a az egyházi adók behajtását az állami segédkezés igénybe vételére utalja;

b) mert ha a hátrálékos nem tud fizetni, az ügyvéd a megbizást adó egyháztól követeli a per költségét.

Ad 6. Jóváhagyja e. m. közgyülésünk esperesnek 660—1914. sz. alatt Varga Péter okleveles állásnélküli lelkésznek a püspöki hivatal 2417—1914. számu kirendelése alapján adott azon engedélyét, hogy nevezett lelkész Nagyzerénden május 1-től

kezdődő hatállyal Szücs József felügyelő lelkész vigyázása alatt és felelősségére segédlelkészi minőségben minden reá bizott lelkészi dolgot jogérvényesen végezhessen és teljesithessen.

Ad. 7. Jóváhagyó tudomásul veszi e. m. közgyülésünk 676—1914. sz. alatt május 20-án a körösztárkányi egyháznak a presbyterium 37—1914. sz. határozatán alapuló esperesi engedélyt arra nézve, hogy saját óraalapjából 200 K ideiglenes kölcsönt vehessen fel belső hivatalnokai esedékes fizetéseinek rendezésére. Magáévá teszi azon kikötést is, hogy ezen kölcsönt 1914. évi október 1. napjáig 5%-os esedékes kamatjával együtt rendes jövedelmeikből a kurátor visszafizetni köteles legyen,

Kölcsönről kötelezvényt állitsanak ki s azt láttamozás végett az esperesi hivatalnak küldjék be. A visszafizetés megtörténtéről a jelen számra való hivatkozással lelkész és kurátor minden további felszólitás bevárása nélkül az esperesi hivatalnak jelentést tenni kötelesek.

Jóváhagyja és megerősiti egyházmegyénk közgyülése esperes azon intézkedését is, hogy a körösztárkányi egyháznak a presbyterium 37—1914. sz. határozata értelmében engedélyt adott az eddig takarékpénztárban kezelt alapoknak házi kezelhetésére. A maga részéről is kötelezi a presbyteriumot arra, hogy minden egyes kölcsönt névszerinti szavazással hozott határozata alapján adjon ki, az e. ker. kölcsönzési szabályzatának módozatai szerint (643—1909. e. ker. jkv. sz.) Gondosan birálja el, hogy az adós és kezes kellő biztositékkal rendelkezzenek és évi legkevesebb 5%-os törlesztést mindig megkivánjanak. A pontatlan fizetőknek a kölcsönt mondják fel. Minden évnegyedben vizsgálja át a presbyterium, hogy az adósok és kezesek időközben nem gyöngültek-e el? A presbyterium a kiadott kölcsön biztositása érdekében intézkedjék, mert a kiadott kölcsönökért egyetemlegesen felelős. Az alapokról évenként rendes és okmányolt számadást készitsenek, legalább 50 K-t tartsanak takarékpénztárban és csak az ezen felüli összeget adják ki kölcsönre kötvény alapján.

Ad. 8. Jóváhagyja e. m. közgyülésünk esperesnek 686—1914. sz. alatt május 22-én kelt azon engedélyét, melyet az árpádi egyháznak a presbyterium 27—1914. sz. határozata alapján adott arra

nézve, hogy belső hivatalnokai fizetésére és halaszthatatlan szükségei fedezésére 600 K kölcsönt vehessen fel rövid lejáratra. Magáévá teszi azon kikötést is, hogy ezen kölcsönt legkésőbb folyó 1914. évi október 1. napjáig a kurátor mulhatlanul letörlessze az egyház rendes jövedelmeiből. Lelkész és gondnok ezen kölcsön visszafizetésének megtörténtéről a jelen számra való hivatkozással minden további felszólitás bevárása nélküi az esperesi hivatalhoz jelentést tenni köteles.

Ad 9. Helybenhagyja e. m. közgyülésünk esperesnek 761—1914 sz. alatt jun. 29-én tett azon intézkedését, hogy a körösszegapátii presbyterium 64—1913. sz. alatt hozott határozatát, mely szerint az államépitészeti hivatal és az egyházmegyei épittető bizottság által elfogadott tanterem és tanitói lakás tervrajzát a 3 m. széles szertárból és a tanterem előteréből 1 m. elvételével megváltoztatni akarják oly célból, hogy az épület végén a bejárat bővüljön: jóvá nem hagyta, a változtatáshoz hozzá nem járult. Hogy ezen ügyben sem telefonon, sem távirattal intézkedni nem kivánt esperes, ezt közgyülésünk csak helyeselni tudja.

Ad 10. Jóváhagyólag veszi tudomásul egyházmegyénk közgyülése a 641—1914. esperesi sz. alatt épittető bizottságunk azon határozatát, hogy a körösszegapátii fiuiskola tantermének és tanitói lakásának meg nem felelő tervét és költségvetését visszautasitotta és az államépitészeti hivatal helyt álló, szakértő megjegyzései szerint kiigazitott tervet és költségvetést fogadta el s meghagyta az iskolafentartó körösszegapátii egyház presbyteriumának, hogy ezen kiigazitott terv és költségvetés szerint épittesse meg a fiuiskola tantermét és tanitói lakását. Helyeslésével találkoznak a következő utasitások is:

a) A tanitói szoba előszobáját a tanterem előszobájától elválasztó közfalra egy legalább is 80 cm. széles, egyszerü vésett ajtót készittessenek, hogy a tanitói lakásból a tanterembe és vissza egyenesen lehessen jutni.

b) A vállalkozóval kötött szerződést 3 egyező példányban küldjék be jóváhagyás végett az esperesi hivatalhoz. A szerződésben kössék ki, hogy a vállalati ár egyharmadát a szakértői átvétel után 30 nap alatt fizetik ki.

c) A szakértői átvételről felvett jegyzőkönyv

hitelesitett másolatát az esperesi hivatalhoz küldjék be.

d) Az épittetés folyamata alatt a presbyterium e célból kiküldött bizottsága által gondosan őrködjék a felett, hogy a vállalkozó a költségvetésben körülirott minőségü és méretü anyagot használjon és alkalmazzon az épületen.

e) Ha az épitkezni szándékozó egyház a fedezetet kimutatja: esperes az épitkezés megkezdéséhez az engedélyt megadhatja.

Nem helyesli Kosdi János lelkész azon eljárását, hogy a tervet felülvizsgáló Virányi mérnök szakértő munkájáról, melyet minden dij és érték nélkül a legjobb szándékból végzett, ugy nyilatkozott, hogy elrontotta a tervet, valamint azon eljárását sem, hogy először kéri az épittető bizottság ülésére való meghivását s midőn esperes erre az engedélyt megadja, minden megokolás nélkül elmarad onnan.

Ad 11. Jóváhagyja e. m. közgyülésünk a 641—1914. sz. alatti május 14-én épittető bizottságunk által tett azon intézkedést, hogy a körösszegapátii lelkészi lakás tervét és költsegvetését, melyet az államépitészeti hivatal megfelelő kiigazitás után a kivitelre alkalmatosnak talált, a következő feltételekkel elfogadta: a tanácsterem egyszersmind tanuló szoba és lelkészi iroda is legyen; ennek a bejáratát a folyosóra tegyék, miáltal nemcsak a bejárást teszik célszerübbé, hanem a bejárás külön falának és tetőzetének költségeit is megtakaritják; ezen a megtakaritott költségen a lelkészi iroda belső fala irányában egy elválasztó üvegfalat alkalmazzanak s az igy nyert előszoba a lelkeszt kereső hiveknek várakozó helyül szolgálhat.

A körösszegapáti presbyteriumot utasitja közgyülésünk is, hogy ha fedezete lesz: a vállalkozóval kösse meg a szerződést. A szerződést 3 egyező példányban jóváhagyás végett küldje be az esperesi hivatalhoz. Tegyék bele ebbe azon kikötést is, hogy a vállalati ár harmadrészét csak a szakértői átvétel után számitott 30 nap alatt tartozik kifizetni.

Az épitkezés tartama alatt a presbyterium kiküldött bizottsága által őrködjék a felett, hogy a vállalkozó a költségvetésben körülirt minőségü és méretü anyagot épittessen be.

Az épületet szakértő közbejöttével tartoznak át-

venni. Az átvételről felvett jegyzőkönyv másolatát esperesi hivatalhoz küldjék be.

Ad 12. Jóváhagyja egyházmegyénk közgyülése 840—1914. sz. a. május 14-én épittető bizottságunk által hozott azon határozatát, melyben utasitotta a pécskai fiókegyház előljáróit, hogy az államépitészeti hivatal által „primitiv"-nek minősitett templomtervtől eltekintve, a szentleányfalvai és nagykikindai templomok terve alapján: hozzáértő mérnökkel készittessenek izlésesebb és megfelelőbb tervet és költségvetést.

Ad 13. Jóváhagyja e. m. közgyülésünk 800—1914. sz. a. julius 10-én adott azon esperesi felhatalmazást, hogy Takács Imre I. vizsgát tett atyafi a püspöki hivatal 4098—1914. sz. kirendelése alapján Pankotán, Kocsa Károly rendes lelkész oldala mellett és felelősségére f. é. julius 5-étől kezdődőleg segédlelkészi minőségben minden reá bizott lelkészi dolgot jogérvényesen végezhessen és teljesithessen.

Ad 14. Jóváhagyja és megerősiti e. m. közgyülésünk azon intézkedését, hogy f. é. junius 6-án 1217—1913. sz. a. Debreceni István atyafinak engedélyt (concessa) adott arra, hogy Nagyszalontán a Széll Kálmán nyugdijba lépése folytán üresedésbe jött egyik — ugynevezett hidas-utcai — lelkészi állást 1914. évi junius hó 15 napján elfoglalhassa, mert

1. A nagyszalontai egyházközség Debreceni Istvánt az espereshez beterjesztett választási jegyzőkönyv szerint 1914. február 2. napján a törvény által megszabott formák megtartásával, meghivás utján rendes lelkészül megválasztotta.

2. Ezen meghivás utján való választás ellen emelt felebbezést a nagyszalontai egyházmegye birósága 79—1914. B. számu itéletével elutasitotta.

3. Ezen egyházmegyei itéletet a tiszántuli egyházkerület rendes birósága, mint közigazgatási biróság, 37—1914. B. sz. itéletével — a felebbezés visszautasitásával — okfejtéseinél fogva helyben hagyta. Igy tehát a felebbezéssel megtámadott meghivás utján való választás jogerőre emelkedett.

4, Debreceni István tiszteletes atyafi 1914. jan. 14-én Nagyváradon kelt nyilatkozatában megigérte, hogy állását a választás jogerőre emelkedése után elfoglalni kész és hogy a lelkészi javadalmi földnek

Széll Kálmán által használt 10 hold kenderéri földjét háromtizenkettedrésznek tekintve, a fennmaradó kilenctizenkettedrészről, ha azt egy egésznek kilenckilencedrésznek, vagy tizennyolctizennyolcadrésznek vesszük: annyi kilencedrésszel elégszik meg, ahány hónapot állása elfoglalásától 1914. évi október 1-éig eltölt. Tehát junius 15-től október 1-éig, 3 és fél hónapra a tizennyolctizennyolcadrésztől az uj lelkészt 7 tizennyolcadrész illeti meg. Az egyházé lesz január 1-től juni. 15-éig, 5 és fél hónapra, 11 tizennyolcadrész egyházfentartási alap céljára.

Szeretettel üdvözli az ifju lelkésztársat s munkálkodására áldást kiván egyházmegyénk közgyülése.

Ad 15. Jóváhagyja és megerősiti e. m. közgyülésünk 812—1914. sz. alatt julius 15-én adott esperesi felhatalmazást arra nézve, hogy Balog Andor eddigi erdőhegyi helyettes lelkész a püspöki hivatal 4340—1914. sz. kirendelése értelmében Sarkadon az esperes mellett f. évi julius 15-étől kezdődőleg segédlelkészi minőségben minden lelkészi tenni valót jogérvényesen végezhessen és teljesithessen.

Ad 16. Jóváhagyja e. m. közgyülésünk esperesnek 827—1914. sz. alatt julius 17-én kelt azon intézkedését, hogy Varga Péter nagyzeréndi segédlelkésznek 4393—1914. számu püspöki leirattal ellátott folyamodványára nevezett segedlelkész korpótléka megállapithatására is szolgáló müködési bizonyitványát azon záradékkal irta alá, hogy Nagyzerénden f. évi május és junius hónapokban segédlelkészi minőségben szolgált, julius 1-től pedig julius 18-áig helyettes lelkész volt.

Ad 17. Jóváhagyja e. m. közgyülésünk esperesnek 830—1914. sz. alatt julius 13-án a magyarremetei egyháznak a presbyterium 29—1914. számu határozatán alapuló azon esperesi engedélyt, hogy a magyarremetei hitelszövetkezettől elodázhatatlan szükségei fedezésére, különösen pedig vizimalmának ujonnan készitett kerekei árának kifizetésére 200 K. rövid lejáratu kölcsönt vehessen fel; azon kikötést is, hogy ezen ideiglenes kölcsönt a kurátor részint a magtári alap kamataiból, részint az iskolai épület haszonbéréből legkésőbb 1914. év október 15. napjáig okvetetlen kifizetni tartozik.

Ennek megtörténtéről a lelkész és gondnok a jelen számra való hivatkozással minden további fel-

szólitás bevárása nélkül az esperesi hivatalnak jelentést tenni köteles.

Ad 18. Jóváhagyja és megerősiti egyházmegyei közgyűlésünk Dibácy József II. lelkészképesitő vizsgát is tett atyafinak a püspöki hivatal 4615—1914. számu kirendelése alapján f. évi julius hó 23-án 889—1914. sz. alatt adott esperesi engedélyt arra nézve, hogy nevezett tiszteletes atyafi Nagyzerénden Szücs József felügyelő lelkész felelősségére és utasitásai mellett f. évi julius hó 20-ától kezdődőleg minden lelkészi tenni valót jogérvényesen végezhessen és teljesithessen, — valamint azt is, hogy segédlelkész javadalmát a lelkészi fizetés terhére évi 600 K. ellátási dijban és 500 K. segédlelkészi fizetésben állapitotta meg, ezeken kivül a stóla és kiadványok dija is őt illeti az általa végzett functiok után.

Helyesléssel veszi tudomásul közgyülésünk, hogy Dibácy Józsefet csak segédlelkészi minőségben a felügyelő lelkész felelőségére alkalmazta esperes, nem pedig helyettes lelkészi minőségben. A tapasztaltabb és állandó alkalmazásban lévő felügyelő lelkész az egyházkormányzást biztosabb kezekkel és nagyobb felelősségérzettel tudja és akarja vezetni, mint az ideiglenesen, sokszor pár hónapra, sőt hétre kirendelt, nem állandó jellegü segédlelkész.

Ad 19. 890—1914. sz. alatt julius 27. Jóváhagyását adja közgyülésünk esperes és egyházmegyei gondnok ur Ő Nagyméltóságának, mint egyházmegyénk elnökségének, elnökségi végzéssel tett azon intézkedésére, hogy Bokor Sándor erdőhegyi lelkésznek 82—1914. sz. alatt engedélyezett szabadságolását 1914. évi julius 16. napjától kezdődőleg beszüntette s elrendelte, hogy ezen időtől fogva Bokor Sándor Erdőhegyen minden lelkészi tenni valót, egyházi közigazgatási ügyet végezhet, sőt teljes anyagi és erkölcsi felelősség mellett végezni is köteles.

Magáévá teszi közgyülésünk az egyházmegyei elnökség következő okfejtését is: Bokor Sándor bemutatta az 1914. évi junius 28-án Kisjenőn dr. Patkós Gábor orvos által kiállitott azon bizonyitványt, mely szerint nevezett lelkész egészségi állapota annyira megjavult, hogy lelkészi hivatalos müködését ujból megkezdheti. Közjegyzőileg hitelesitett másolatban bemutatta az aradi kir. törvényszék 17.499—1914. psz. alatt hozott itéletét, mellyel az a gondnokság alá

helyezést megszünteti. Ezen okok inditották egyházmegyénk elnökségét Bokor Sándor erdőhegyi lelkész reaktivâlására. Tudomásul szolgál, hogy az erdőhegyi presbyterium Bokor Sándor lelkészi hivatalába való visszahelyezését kimondó elnökségi intézkedést 1914. augusztus 16-án tartott gyülésében 48. sz. a. tudomásul vette.

Ad 20. Jóváhagyja e. m. közgyülésünk esperesnek 909—1914. sz. a. augusztus 10-én tett azon intézkedését, melynél fogva egyházmegyénk közgyülésének utólagos jóváhagyása reményében sürgősség okából és a késedelem folytán előállható károsodás elháritása szándékával megerősitette azt az átruházási szerződést, melyet tenkei egyházunk a tenkei izr. hitközséggel kötött a Tenke községi 1215 sz. betétben 3715 3—b. h. r. sz. a. felvett s az izraelita hitközség tulajdonát képező 1 hold földnek a tenkei református egyházközség birtokába ajándékozás cimén bocsátása tárgyában. Köteles a tenkei presbyterium a telekkönyvi átirás megtörténtéről a esperesi hivatalt a telekkönyvi végzés megküldésével értesiteni.

Ad. 21. 939—1914. sz. a. augusztus 5-én kelt azon esperesi intézkedését, hogy Dibáczy József n.-zeréndi segédlelkész fizetését, ennek panaszára havi 50 K fizetésben és havi 70 K ellátási dijban, összesen tehát havi 120 K-ban s ezenfelül az általa végzett tennivalókért járó stólákban és a kiadványok dijában megállapitotta és hogy ezen intézkedésének a gondnoki számadáshoz való csatolását elrendelte: egyházmegyénk közgyülése jóváhagyja és megerősiti, mert nem lehet azt kivánni, hogy a segédlelkész szolgálatára ráfizessen, kivált akkor, mikor a lelkészi állás üresedésben van s javadalmát senki sem élvezi.

Ad 22. 965—1914. sz. a. aug. 18-án. Helyesléssel vesszi tudomásul e. m. közgyülésünk, hogy egyházmegyénk 10—1914. számu határozat értelmében az esperes elnöklete alatt Kolumbán Aron, Bugyi János számvevőszéki tagokból és Kassay Béla tanácsbiróból álló bizottság Sarkadon az uj vagyonleltárakat gondosan átnézte és helyben hagyta és hogy esperes az egyik példányt levéltárában helyezte el, a másikat pedig a lelkészi hivataloknak levéltárban való gondos megőrzés végett szétküldötte.

Tudomásul szolgál, hogy a komádii egyháznak

a bizottsági ülés után beküldött leltárát esperes helyben hagyta.

Az okányi és körösszakáli egyházak presbyteriumát pedig szigoruan utasitja egyházmegyénk közgyülése, hogy a vagyonleltárt f. évi november hó 1-éig az esperesi hivatalhoz beküldeni tartsák állásukból folyó kötelességnek.

Ad 23. 900—1914. sz. alatt aug. 26-án kelt azon esperesi engedélyt, melyet Báthory Miklós okleveles tanitónak az árpádi presbyterium 41—1914. számu megválasztó határozata alapján adott és a mellyel felhatalmazta őt az árpádi református egyház II. soros kántor-tanitói állomásán, a dijlevélben foglalt javadalom élvezése mellett, állásával járó minden tenni valók jogérvényes végezhetésére és teljesithetésére. Ugy szintén

Ad 24. 1006—1914. sz. alatt aug. 26-án. Kolozsi Géza okleveles tanitónak a komádii presbyterium 30—1914. számu megválasztó határozatán alapuló esperesi engedély és felhatalmazást arra, hogy a komádii református egyház belső III—IV. osztályu fitanitói állásán dijlevelében foglalt javadalmának élvezet mellett tanitói hivatalával együtt járó mindennemü kötelességét jogérvényesen végezhesse és teljesithesse,

valamint azon intézkedést, hogy ugy Báthory Miklós, mint Kolozsi Géza tanitó a nagyszalontai református egyházmegye tanitói és segélyegyletének kötelezett tagja: egyházmegyénk közgyülése jóváhagyja és megerősiti.

Ad. 25. Bánatos érzésekkel veszi tudomásul egyházmegyei közgyülésünk esperes azon jelentését, hogy

KÓCSA KÁROLY

pankotai lelkész e földi életből ama jobb hazába elköltözött. Csaknem félszázadig volt hü munkása a reformátusságnak és magyarságnak azon a vidéken, hol ritka a csillagos torony, de ritka a magyar szó is.

Nemes egyszerüségével és szives bánásmódjával meg tudta nyerni nemcsak hiveit, hanem a község, sőt a vidék más vallásu lakosait is. Nem csoda aztán, ha vidékén általánosan ismert és tisztelt volt a neve.

Érdemeit nemcsak elismerték, hanem méltányolták

is. Élte végéig kitüntető, bizalmi állásokat töltött be. Pankota nagyközség diszpolgársággal is megtisztelte.

Az érdemes szolga megérdemelte a bért. All már az Ur előtt koronázott fővel!

Hasznos volt élete. Legyen áldott emlékezete!

80. Esperes beterjeszti jelentését a legutóbbi egyházmegyei gyülés óta az 1913 évi XVI. t.-c. alapján kiutalt tanitói fizetés kiegészitő államsegélyről.

C)

Kimutatás

az 1913. évi XVI. t.-c. alapján kiutalt tanitói fizetés kiegészitő államsegélyről.

Tanitó (nő) neve	Egyház	Fizetési		VKM rend. sz.	Helyi fizetés K	Kiegészités K	Alapfizetés K
		oszt.	fok				
Filep Zsigmond	Vadász	k e z d ő		40359	1000	200	1200
Molnár Ferenc	Vadász	III.	3	30067	100	1300	1400
Lovász József	Mezősas	III.	1	53567	1054	746	1800
Pap János	Erdőgyarak	III.	3	53586	100	1300	1400
Nyiriné Csurgai Teréz	Sarkad	k e z d ő		46971	1000	200	1200
Gellér Karolin	Mezősas	III.	3	67335	100	1300	1400

Sarkad, 1914. augusztus hó 27-ik napján.

Balog Ambrus
esperes.

Egyházmegyénk közgyülése esperes jelentését a skontró ügyekről jóváhagyó tudomásul veszi, azt egész terjedelmében jegyzőkönyvébe iktatja és irattárba helyezni rendeli el.

81. Esperes jelenti, hogy az eddigi szokásos számadásának előterjesztése a továbbitott pénzekről megszünik, mivel ezeknek a pénzeknek kezelését és továbbitását az egyházmegyei közigazgatási pénztár vette át, tehát a közigazgatási pénztár kezelője fog beterjeszteni számadást ezekről a pénzekről az évi rendes számadás kapcsán.

Egyházmegyénk közgyülése esperes jelentését jóváhagyó tudomásul veszi.

82. Kassay Béla tanügyi bizottsági előadó bemutatja az egyes egyházakról szóló tanügyi statisztikai iveket, azoknak 2 2 példányban összesitését és az ezekhez csatolt, a főtiszteletü egyházkerületi tanügyi bizottsághoz intézett jelentést, melyet alább egész terjedelmében közlünk.

Tanügyi bizottságunk javasolja egyházmegyénk közgyülésének, hogy az egyes egyházakról szóló statisztikai iveket és az egyik összesitést a jelentéssel együtt az egyházkerületre felterjeszteni, a másik összesitést pedig az esperesi levéltárban elhelyeztetni méltóztassék.

Egyházmegyénk közgyülése a tanügyi bizottság jegyzökönyvét jóváhagyólag tudomásul veszi, azt hitelesitettnek nyilvánitja s a benne foglalt javaslatokat határozati erőre emeli.

Főtiszteletü Egyházkerületi Tanügyi Bizottság!

A nagyszalontai református egyházmegye népiskoláinak 1913 4 tanévi állapotát feltüntető jelentésünket — az idevonatkozó népiskolai adatok statistikai kimutatásának kapcsában — van szerencsénk a következőkben beterjeszteni.

Ugy a félévi iskolai körlátogatást a lelkész és tanitódékánok, mint a nyári törvényszerü egyházlátogatást — canonica visitatio — részint az esperes személyesen, részint az általa megbizott tanácsbirák egyházmegyénk mind a 5 anya, 3 leány és 12 fiókegyházában szokásos módon teljesitették. Kellő körültekintéssel és alapossággal megvizsgálták iskoláinkat, s megtették elismerő, vagy kifogásoló észrevételeiket.

A látogatás kiterjedt a 4 egyházunkban lévő községi és a 20 egyházunkban levő állami iskolába járó református vallásu növendékeinkre is. Hol a vallás és énektanitást vették számon s örömmel jelentik, hogy e tantárgyak tanitása mindenütt rendben, a legjobb kezekben van. Aradon (községi iskola) 2 segédlelkész, 2 kisegitő tanitó és az énekvezér teljesitik a vallástanitói tisztet. Belényesen buzgalommal tanitja lelkész a vallást s az énekvezér az éneket ugy az állami elemi, mint a polgári leányiskolában, valamint a román gymnáziumban, lelkész a vallást Vaskóhn is. Szapáryligeten, Tőzmiskén, Belényessonkolyoson, Csermőn, Körösszakálban, Feketetóton, Gyantán, Bihardobrosdon (községi iskola) Gyorokon, Magyarremetén és Radnalippán a lelkész, — Kisházán, Tenkeszéplakon; Magyarcsékén, Okányban (községi iskola) Anton (községi iskola) Körösjánosfalván, Nagyzerénden és Szentleányfalván a tanitók végzik a vallástanitást mindnyájan elismerésre méltó buzgósággal és dicséretes eredménnyel. Községi és állami iskolába járó, református vallásoktatásban részesülő elemi növendékeink száma 2534.

Mellőzve ezuttal a statisztikai kimutatás adatait, — melyek a csatolt ivekben bentfoglaltatnak s világosan beszélnek — általánosságban azt mondhatjuk, hogy egyházmegyénkben a nevelés és oktatásügy a haladó kor kivánalmainak megfelelően fokozatos előmenetelt, fejlődést mutat. Iskoláinkban nemcsak saját egyházunk gyermekei nyerik meg az életre szükséges elemi kiképeztetést, hanem más vallásu, sőt más nemzetiségü növendékek is szép számmal részesülnek tanitóink vezetése alatt református szellemü oktatásban.

Iskoláink legnagyobb része osztatlan, sőt épen osztatlan vegyes. Osztott iskolákat csak Nagyszalonta és Sarkad tart fent. Elég gyakoriak a tulnépes osztatlan iskolák — bár százat meghaladó létszám csak négy iskolánkban van — melyekre nézve bátran elmondhatjuk, hogy ily nagy számu, 5—6 osztályra oszló növendék-sereget módszeresen vezetni, kielégitő sikerrel tanitani: valóban csaknem emberi erőt meghaladó munka. Ugyanezért méltányló elismerés illeti azokat a tanitókat, akik e test és lélekölő munkát teljesiteni, a tanitás és nevelésügy kivánalmainak ily körülmények között is megfelelni képesek.

Ami a tantermek közegészségügyi viszonyait és felszereltségét illeti: azt tapasztaljuk, hogy a mily mértékben előtérbe lépnek a fokozatos fejlődés kivánalmai, ép oly mértékben igyekeznek egyházaink anyagi erejükhöz mérten a kivánalmaknak eleget tenni. A legtöbb tanterem elég tágas, elég világos, jól butorozott, törvényszerü vagy legalább kielégitő. Az iskola helyisége s a tanitó lakása kivül-belül tisztán van tartva mindenütt. Iskolai anyakönyvek, felvételi, mulasztási és haladási naplók vannak, azokat rendben vezetik, az egyházkerület által kiadott vezér- és tankönyveket használják mindenütt.

Az iskolák szellemi életét tekintve a tanitók a kötelező tantervet mindenütt megtartják, iskoláikat módszeresen, s megfelelő eredménnyel vezetik.

A mulasztás legtöbb helyen csekély, vagy legalább türhető. Ahol tetemesebb mulasztás fordult elő, ott is a községi előljáróságok erélyesebb eljárása, az ide vonatkozó miniszteri rendelet szigoru végrehajtása mellett mindjobban kevesbithető lett az

A növendékek egészségi állapota a legtöbb helyen kielégitő volt, de néhány helyen fellépett a himlő, torokfájás, kanyaró, vörheny, difteritisz járványoknak valamelyike, több kevesebb ideig akadályozta a tanitást. Az emlitett járványoknak szórványos fellépése azonban nem annyira az egészségügyi követelményeknek elhanyagolásából származott, hanem inkább a mult esztendőnek, a közelebbi télnek az egészségre általában kedvezőtlen időjárásából magyarázható meg.

Ami az ismétlő iskolát illeti, nyilvántartásunk szerint általános ismétlő van 26 anya, egy leány és 4 fiókegyházban. Gazdasági ismétlő van 17 anya, 1 leány, 3 fiókegyházban és 2 szórványban.

Ismétlő iskolák helyett gymnázium és felsőbb iskolák vannak Aradon és Belényesben. Ismétlő iskola csak a pusztai iskolákban nincsen. Az ismétlő iskolában a heti óraszám 2—6 között váltakozik. A tanitás leginkább

csak a téli hónapokon keresztül tart, a külső munkák szünetelése alatt, de 17 helyen az egész iskolai éven át van ismétlő. Nagyon kivánatos volna, hogy ha egyházaink az általános ismétlők helyett a több gyakorlati hasznot nyujtó gazdasági ismétlők behozatalára törekednének, annyival is inkább, mert a gazdasági ismétlőket rendesen az állam, vagy a községek tartják fenn s ezekben a tanitás, iskolába járás rendesebb, pontosabb s igy az eredmény is több, mint az általános ismétlőben.

Jelentésünk teljessége végett említést kell tennünk a g e s z t i „Tisza Kálmán kisdedóvodáról", melyet 1902. aug. 24-én kelt alapitvány levelében boldog emlékezetü édes apja emlékezetére gróf Tisza István alapitott, Ő adományozott a geszti református egyháznak egy teljesen felszerelt óvóhelyiséget. óvónői lakással, mellék épületekkel és szép kerttel ellátva. Ennek fenttartására tett 30 ezer korona alapitványt, melynek 5%-os évi kamatja 1500 korona. Az óvoda református felekezeti jellegű, s mint ilyen a nagyszalontai református egyházmegye fenhatósága alatt áll, de felekezeti külömbség nélkül befogad minden óvóköteles gyermeket. Az óvoda feletti felügyeletet, igazgatást a geszti református lelkész elnöklete alatt 6 férfi és 4 női tagból álló felügyelő bizottság gyakorolja, mely a presbyterium közvetitésével az óvó ügyeiről az egyházmegyei közgyülésnek évenként jelentést tesz. Az óvó számadását az egyházmegyei számvevőszék utján az egyházmegyei közgyüléshez terjeszti fel. Az óvoda immár müködésének 13. évében van. Rendesen meglátogatja a dékán s a canonica visitatió és alkalomadtán a tanfelügyelőség. E látogatók még mindeddig elismerésüket fejezték ki azok felett, melyeket a geszti óvóban láttak és tapasztaltak. Az óvónak elmefejlesztő, kedélyképző, szivnemesitő, rendre és munkára szoktató jótékony hatása örvendetesen észlelhető azon gyermekeken, kik onnan a rendes iskolákba kerülnek. Igy áll a geszti ref. egyházban ércnél maradandóbb emléke annak a férfiunak, kinek neve sziveinkbe van vésve, s aki életében nemcsak a nagyok közt volt első, de nagy szivével oly mélyen és igazán tudta vezetni a kicsinyeket is.

Jelentésünket azzal zárjuk, hogy tanügyi bizottságunk, s ennek közvetitésével egyházmegyénk közgyülése — hivatalos kötelezettségéből kifolyólag — élénk figyelemmel kiséri egyházmegyénk iskoláiban a nevelés és oktatás ügy minden mozzanatát, Amily örvendetes tudomásul veszi, s elismerésével jutalmazza a tapasztalt fejlődést, haladást: épen ugy igyekszik az illetékes tényezők utján orvosolni a netalán itt-ott előforduló mulasztást, fogyatkozást, s minden kezében lévő törvényes eszközt felhasznál azon nemes cél megvalósitása végett, hogy iskoláink valóban azok legyenek, miknek lenniök kell, t. i. magyar református egyházunknak féltve őrzött, gondosan ápolt veteményes kertjei.

Kiváló tiszteletünk kifejezésével vagyunk: Nagyszalontán 1914. szept. 10.

Kassay Béla
t. ü. biz. előadó.

Balog Ambrus
t. ü. biz. elnök, esperes.

83. Tanügyi bizottsági előadó beterjeszti a tanügyi bizottság következő jegyzőkönyvi számát:

Olvassuk Buday János b.-böszörményi lelkész 1914. aug. 27-én kelt, az esperesi hivatalhoz intézett 174—1914. sz. hivatalos levelét, melyben jelenti, hogy a b.-böszörményi egyház 2 tanitója, u. m. Kutasi Ferenc, kinek 92, és Asztalos Ferenc, kinek 95 tanitványa lenne a rendes beosztás szerint a folyó iskolai évben, a „szolgálati pragmatika“ 43-ik §-ára hivatkozva, — mely szerint „egy tanteremben lehetőleg 60-nál több gyermek, de 80-nál több semmiesetre sem vehető fel“ — megtagadták a 80-on felüli növendékek felvételét.

Tanügyi bizottságunk nem vonja kétségbe, hogy Kutasi Ferenc és Asztalos Ferenc b.-böszörményi tanitóknak a szolgálati pragmatika 43-ik §-ának betü szerinti értelmébeni gazságuk van; azonban felteszi róluk, hogy ismerik az irás szavait: „a betü megöl, a lélek pedig megelevenit,“ (II. kor. 3, 6.), hogy e lélek elvezéreli őket amaz igazságra is, hogy — mig §. betüihez való merev ragaszkodással magukat csupán egy kis fáradságtól kimélik meg, addig egyházukat, melyet hiven, szeretettel szolgálni esküvéssel kötelezték magukat, azon nehezen megoldható problema elé állitják, hogy vagy előkészületlenül uj tanerőt állitson be, vagy tanitás nélkül hagyja számfeletti tanköteleseit: épen azért javasolja a nt egyházmegyei közgyülésnek, hogy mondja ki, miszerint az egyházmegyei közgyülés elvárja Kutasi Ferenc és Asztalos Ferenc b.-böszörményi tanitóktól, hogy mig az egyház az 5-ik iskola felállitására vonatkozólag már meghozott határozatát végrehajtja, az elébük az 1914|5 tanévre számfelett utalt növendékeket is felveszik és tanitják, másfelől szigoruan elkötelezi a b.-böszörményi presbyteriumot, hogy az 5-ik iskola felállitására nézve meghozott határozatait ugy hajtsa végre, hogy az 5-ik tanerő 1915. szept. 1-én beállitható legyen; — arra való tekintettel pedig, hogy hasonló jelenség más egyházunkban is felszinre került: kéri tanügyi bizottságunk mondja ki az egyházmegyei közgyülés, hogy miután az 1868 évi törvény az általános tankötelezettséget kimondja, feltétlenül megkivánja egyházmegyénk tanitóitól, hogy minden református tankötelest okvetlen vegyenek föl; a felvett tankötelesek beosztásáról pedig iskolaszék és tantestület lehetőleg a szolgálati pragmatika 43-ik §-ának, de mindenesetre ref. egyházunk és tanköte-

leseink oktatási és nevelési érdekeinek figyelembevételével intézkedjék s ez intézkedésnek tanitóink bármely körülmények között is vonakodás nélkül engedelmeskedjenek.

Egyházmegyei közgyülésünk a tanügyi bizottság javaslatát határozati erőre emeli.

84. Az egyházmegyei Tanitó és Segélyegyesület több tanitó részéről történt felszólalás folytán 1914. junius 15-én Nagyszalontán tartott gyülésén tanácskozás tárgyává tette azon ellentétet, mely az iskolai bizonyitványok kiállitási diját illetőleg az egyházi és polgári törvények között fennáll; mert mig a népiskolai szervezet 206. §. m., pontja az iskolai bizonyitványok kiállitási diját a református vallásu növendékek után 2, a más vallásu gyermekek után 4 koronában állapitja meg, addig a választói jogról szóló 1913. évi XIV. t. c. 73 § a szerint a választói jog elnyerése céljából kiállitott bizonyitványokért dij nem szedhető, sőt a törvény sulyos büntetéssel sujtja azokat, akik ezen tilalom ellen vétenek.

A tanitóságnak ennélfogya a helyzete nehéz, mert vagy ragaszkodik egyházi törvényeinkhez s akkor szembehelyezkedik a választói jog kiterjesztéséhez füződő hazafias érdekekkel és az országos törvénnyel, vagy nem ragaszkodik s akkor olyan mellékjövedelemtől esik el, melyre — sajnos — még mindig nagyon rá van utalva

Az egyesületnek az a véleménye, hogy amiként az irni-olvasni tudást igazoló bizottságok napidijakat kapnak, ugy a választó jogi célra kiállitott iskolai bizonyitványok is vonhatnak maguk után kárpótlást.

A tanitóság tehát egyházmegyei hatósága utján utasitást kér, hogy e kérdésben egyházi törvényeinkhez ragaszkodjék-e, vagy ne s ha ez utasitás tagadó lenne, mély tisztelettel kéri egyházmegyénk közgyülését, hogy méltóztassék felterjesztéssel élni a tiszántuli református egyházkerület közgyüléséhez, hogy az egyházkerület a tanitóság kárpótlásáról vagy saját hatáskörében, vagy az országos kormánynál való közbenlépés utján gondoskodni sziveskedjék

Egyházmegyénk Tanügyi Bizottsága a Tanitó és Segélyegyesület felterjesztését tárgyalás alá véve, javasolja egyházmegyénk közgyülésének, hogy a beadvány alapján és értelmében egyházmegyénk közgyülése jelen jegyzőkönyvi számmal éljen felterjesztéssel az egyházkerületi közgyüléshez és utasitsa a tanitókat hogy a választói jog elnyerése céljából kiállitott bizonyitványokért mindaddig dijat ne szedjenek, mig legfőbb egyházi hatóságuk a felterjesztés tárgyában véglegesen nem intézkedik

Egyházmegyénk közgyülése a Tanügyi Bizottság

javaslata alapján a Tanitó és Segélyegyesület beadványa értelmében felkéri a Főt. és Mélt. Egyházkerületi Közgyülést arra, hogy méltóztassék utasitást kiadni az iskolai bizonyitványok után járó dijak szedése tárgyában és ha az egyházkerületi közgyülés a választói jog elnyerése céljából kiadott bizonyitványok kiállitási dijának szedését eltiltaná: méltóztassék a tanitók kárpótlásáról vagy saját hatáskörében, vagy az országos kormánynál való közbelépés utján gondoskodni.

Utasitja az egyházmegyebeli tanitókat, hogy a választói jog elnyerése céljából kiállitott bizonyitványokért dijat mindaddig ne szedjenek: míg ez a felterjesztés végleges elintézést nem nyer.

85. Az egyházmegyei Tanitó és Segélyegyesület elnöke az egyesület megbizásából a tankötelesek nyilvántartására egy nyomtatványmintát terjeszt az egyházm. tanügyi bizottság elé, kéri a Tanügyi bizottságot, hogy e nyomtatványt elfogadni és az iskolafentartó egyházaknak ajánlani méltóztassék.

Az egyházmegyei Tanügyi Bizottság a tankötelesek nyilvántartására beterjesztett nyomtatván mintát mindenben alkalmasnak tartja, azon csekély módositással, hogy közönséges iv nagyságban nyomtatassék. Egyházmegyénk közgyüléséneki s elfogadásra ajánlja.

Egyházmegyénk közgyülése a tankötelesek nyilvántartására bemutatott nyomtatványmintát a Tanügyi Bizottság javaslata alapján elfogadja, s annak alkalmazásba való vételét a kebelbeli egyházaknak melegen ajánlja és a nyomtatványt kiadványai közé iktatja

86. Főtiszteletü Püspök ur 5208 – 1913. sz. alatt kelt leiratában arra való tekintettel, hogy egyházkerületünk közgyülését a válságos idők miatt rendes időben megtartani nem lehet, felhivja közgyülésünket, hogy nevezze meg azon sürgősebb természetü ügyeket, melyeket az egyházkerületi elnökség által elnöki uton elintéztetni kiván

Egyházmegyénk közgyülése az adásvételi (vagyon átruházási), a dijlevél, a kölcsön és a segélyezési ügyeket nevezi meg, mint olyanokat, melyek sürgős természetüknél fogva az egyházkerületi közgyülés bizonytalan idejére nem várhatnak, hanem rendes időben, elnöki uton való elintézést igényelnek.

87. Báthory Miklós árpádi tanitó a közgyülés előtt megjelent, hogy a hivatali esküt az E. T. VI t.-c. 26. §-a értelmében letegye. Nevezett tanító az esküt leteszi

Egyházmegyénk közgyülése a hivatali esküt letett tanitót állásában megerősiti, részére az esperesi hivatal bizonyitványt ad.

Utasitja, hogy az egyházmegyei Tanitó és Segélyegyesületbe haladék nélkül lépjen be.

Esperes Isten áldó kegyelmét kéri a megerősitett tanitó minden nemes célu munkájára.

88. Tárgyaltuk a 30|21 30|24—30|32—30|41—30|42—30|47—1914. sz egyházmegyei végzésben foglalt meghagyásokra a magyarhomorogi, belényessonkolyosi, feketegyarmati, feketetóti, kisnyégerfalvai és körösnagyharsányi egyházakból beérkezett jelentéseket, melyek szerint a feketegyarmati belhivatalnokok tüzifajárandóságukat természetben kapták, a többi egyházak pedig követeléseiket részben behajtották, részben pedig, a még be nem hajtottakat törvényes uton biztositották.

Egyházmegyénk közgyülése a jelentéseket tudomásul veszi. A magyarhomorogi, belényessonkolyosi, feketegyarmati, feketetóti, kisnyégerfalvai és körösnagyharsányi egyházak 1913. évi számadásait végleg jóváhagyja

89. Tárgyaltuk a pótlásra utasitott és a tavaszi közgyülésre be nem érkezett számadások vizsgálatára vonatkozó számvevői jelentéseket, amelyeknek során rendben lévőknek s jóváhagyhatóknak találtuk a következő egyházak 1913 évi számadásait:

1. *A cserméi egyház*

a/. alapitványi számadását, melynek főösszege . . 266·77 K

2. *A borossebesi egyház*

a/ közpénztári számadását, melynek bevétele. . . 3838 81 K
kiadása . . . 3464 76 K
maradványa . 374·05 K

b/. alapitványi számadását, melynek főösszege . . 7332·63 K
és 32 hl. 94 liter tengeri.

3. *A komádii egyház*

a/. központári számadását, melynek	bevétele . .	25121·17 K
	kiadása . .	24102·49 K
	maradványa .	1018 68 K
b/. alapitványi számadását, melynek	főösszege . .	13154 87 K

4. *Az erdőhegyi egyház*

a/. központári számadását, melynek	bevétele . .	6563·26 K
	kiadása . .	6141 41 K
	maradványa .	421·85 K
b/ alapitványi számadását, melynek	főösszege . .	9631 03 K

azzal a megjegyzéssel, hogy az alapok itt kimutatott átlagának egy része csak papiroson van meg, amennyiben a takarékbetétek összege 500 K 33 fill. és az egyház által bérházépitési céljaira kölcsönvett összeg 6489·96 K, amely után azonban az egyház pénztára a kamatokat évek óta nem fizette meg, ugy hogy az egyház pénztárának az 1913. év végén az alapok pénztárával szemben már 2640·74 K fedezetlen, függő tartozása volt. Javasolja számvevőszékünk, hogy 1. a bérház összes jövedelme külön számlán kezeltessék és kizárólag az alapok javára, első sorban a függő adósság le örlesztésére forditassék. 2 Hogy a fedezetlen függő adósságot vagy az adósegély felemelésével, vagy tőkesegély kéréssel rendezzék.

Egyházmegyénk közgyülése ezen négy egyház 1913. évi számadásait, a szokott óvások fentartása mellett jóváhagyja. A kurátorok részére a felmentést megadja. A zárótételeket egyházmegyénk jegyzőkönyvébe felvéteti.

Az erdőhegyi egyház alapitványi számadására vonatkozólag a számvevőszék javaslatait határozati erőre emeli. Utasitja a presbyteriumot, hogy a bérház jövedelmét kezelje külön számlán, s teljes összegében az alapoktól felvett adósságainak törlesztésére forditsa. Függő adósságainak rendezésére vagy adósegélyemelést vagy tőkesegélyt kérjen az egyetemes konventtől. A jövőt illetőleg pedig komolyan figyelmezteti a presbyteriumot, hogy alapitványi pénztárából még ideiglenes kölcsönt is csak az egyházmegyei elnökség előre megnyert engedélye alapján vehet fel az E. T. I. 15. §-ának d) pontja értelmében.

90. A missió bizottság beterjeszti következő jelentését:

Nagytiszteletü egyházmegyei Közgyülés! Esperes ur 708—1914. sz. a. átvizsgálás és véleményadás céljából megküldötte alólirott bizottságunkhoz Bokor Sándor erdőhegyi lelkésznek egyházmegyénk tavaszi közgyüléséről lelkész betegsége folytán lemaradt 1913. évi jelentését a kisjenői (előbb erdőhegyi) missiói körről. A munkálat tüzetes átvizsgálása után vonatkozó jelentésünket következőkben terjesztjük be.

I. *Általában* előadja missiói lelkész, hogy az 1913 egész évben, de főleg annak II. felében sulyossá vált idegbetegsége megbénitotta a kör rendesebb gondozásában s munkája csupán a legszükségesebbekre szoritkozott.

II. *A szervezetet* illetőleg jelenti, hogy a kör Arad vm. kisjenői járásnak 8, eleki járásnak szintén 8, együtt 16 községére terjed ki; áll 3 fiókegyházból: Kisjenő, (Alsó- és Felső-) Simánd és Medgyesegyháza (ennek ügye azonban az 563—1913. sz. a kerületi határozat folytán még függőben van), továbbá 12 szórványból.

III. *Népmozgalmi* adatok. Az egyháztagok száma az év elején 1268 lélek volt. Újszülöttet kimutat Kisjenőről 12, Nadabról 5, Köröscsentéről 1, Nagypélről 1, összesen 19. (11 fiu, 8 leány.) Meghalt Eleken 4. Medgyesegyházán 3, Kisjenőn 2, Köröscsentén 2, Nagypélen 1 hivőnk, összesen 12 (7 fi, 5 nő.) Uj házas Kisjenőn 2, Nadabon 2, Eleken 1, összesen 5 pár (tiszta ref. 3, vegyes 2.) Lélekszám évvégén 1275, szaporodás tehát születés által 7 lélek. Legnépesebb Kisjenő 479, azután Nadab 141, Medgyesegyháza 108, Elek 103, Simánd 87 lélekkel. A népmozgalomról egyéb adatok hiányzanak, egyébiránt 1257 lélekszám mellett feltünően kevés a kimutatott adatok száma is, az meg alig képzelhető el, hogy ily nagy területen, hol a cselédség száma is magas, el- vagy beköltözés egy év alatt elő ne fordult volna.

IV. A jelentés *belhivatalnokoknak* Medgyesegyházán Issekutz Gizella állami óvónőt és Felsősimándon Remenyik Kálmán községi jegyzőt tünteti fel, mint akik önmaguktól ajánikoztak a vallás tanitására, azonban lelkész és gondnok nevei felemlitve nincsenek.

V. A *hitéletet* kielégitőnek jelzi: a hivek buzgók, egyházszeretők; a vallásoktatás azonban felette hiányos, lelkész sehol sem végezhette azt; Medgyesegyházán az állami óvónőt, Simándon a községi jegyzőt kérte fel erre, egyebbütt a szülők teljesitették azt magánuton, lelkész utasitása szerint s felügyelete mellett. Sulyos idegbetegsége dacára is Medgyesbodzás és Szineke kivételével minden községben megfordult legalább egyszer, de volt olyan hely (Kisjenő), hol 13-szor is járt! Prédikált, bibliát magyarázott 14 esetben, de nem mutatja ki, hogy hányan vettek részt átlag az istentiszteleteken. Keresztelt 19-szer, esketett 5 párt (2 vegyes, ezekről megegyezést nem jelent). Temetett 12 alkalommal, ur-

vacsorát osztott 6-szor, hogy hányan éltek ezzel nem tünteti fel. Lelkigondozás céljából látogatást tett 29 izben, nem emliti azonban azt, hogy e téren miben állott tevékenysége. A hivek igen nagy küzdelemben élnek, erős csábitásnak vannak kitéve a sokféle nemzetiségü és hitü lakosok között, azonban ennek dacára is ragaszkodnak hitünkhöz, az egyházi szertartásokat nem mellőzték, csak a hirdetést, mert nem volt alkalmuk erre.

VI. *Vagyoni helyzet.* A missiói körnek semmi vagyona nincs. Egyházi adót csak az 1914. évtől kezdve vetnek ki, eddig nem fizettek a hivek, csak Kisjenőn az erdőhegyi anyaegyház részére, a jelentés azonban sem a kivetés módozatairól sem a bevételről és kiadásról nem számol.

VII *Az utazási napló* másolata szerint (az eredetit nem csatolta) az 1913. évben 66 utazást tett, összesen 1038 8 km. *A missiói segélyről* következőleg számol el:

Bevétel			400.00 K.
Kiadás	a) vasutdij	66.40 K.	
	b) kocsibér	99.20 „	
	c) élelmezés	60.00 „	
	d) napidij	169.00 „	394.60 K.
Maradvány			5.40 K.
1912. évi tulfizetés levonása			4.60 K.
Maradvány 1913. évről			1.24 K.

Lelkész arról, hogy osztott-é ki vallásos iratokat, emlitést nem tesz, azokról számadást nem mutat be.

VIII. A missiói kört gondozó lelkész *javaslatában* missiói lelkész beállitását sürgeti, mert erre égető szükség van.

Ezek után missiói bizottságunk a jelentést hiányossága és fogyatékossága dacára is lelkész sulyos idegbetegségére tekintettel az elfogadásra ajánlja s Bokor Sándor számadására vonatkozólag a felmentés megadását javaslatba hozza azzal, hogy az 1·24 K maradványt az 1914. évre irja elő.

Bizottságunk egyebekre nézve javaslatait egyházmegyénk tavaszi közgyülésén már megtette.

Kelt Arad, 1914. junius 30-án.

Az egyházmegye missiói bizottsága:

Fogarassy Bálint
előadó.

Csécsi Imre
elnök.

Szondy Géza
bizottsági tag.

Egyházmegyénk közgyülése a missiói bizottság jelenté ét tudomásul v szi, ahhoz hozzájárul, ennélfogva Bokor Sándornak, a kisjenői missió kör lelkészének 1913-ik évi számadását jóváhagyja s erre vonatkoz lag kelő óvás mellett a felmentést megadja azzal, hogy az 1·24 K maradványt az 1914. évre irja elő.

Az összes iratokat további eljárás végett felterjesztjük a Főtiszteletü egyházkerületi közgyülésre.

91. A kisperegi anya- és a hozzá tartozó pécskai fiókegyház nevében Szondy Géza lelkész és Farkas József kisperegi egyházgondnok sürgős kéréssel járulnak egyházmegyénk közgyüléséhez az iránt, hogy a pécskai állandó káplánság létesitése ügyében közgyülésünk a Főtiszteletü egyházkerületi közgyüléshez sürgős feliratot intézzen. Ezt az állandó, intézményes káplánságot egyelőre a kisperegi egyház által felajánlott lakás és a Szondy Géza kisperegi lelkész által felajánlott ellátás igénybe vételével ideiglenesen Kisperegen kivánják felállitani Égető szükség van erre már most, mert nagy veszedelemmel jár, ha tovább is halogatjuk a pécskai fiókegyházban a rendszeres istentiszteletek tartását, valamint az ó- és magyarpécskai és Csála szőlőtelepen levő iskolákban tanuló, nagyobb számu református vallásu gyermekek oktatását. Az intézményes káplánt azért kell egyelőre Kisperegen elhelyezni, mert a pécskai fiókegyház most nem tud neki lakást és ellátást adni, mig Kisperegen az egyháztól megfelelő lakást, lelkésztől ellátást nyer. Innen Pécskára hetenként kétszer vallástanitás, két hetenként egyszer istentisztelet tartása végett akadály nélkül átmehet és fuvardiját, ha más forrásból fedezet nem kinálkozik, az egyház is fizetheti.

Csatolja a kisperegi anya- és pécskai fiókegyház jogviszonyait illető szerződést, mely a kérdésnek fenti megoldását nem gátolja, az egyetemes konventi előadó 4704—1914. számu értesitését, melyben felh vja lelkészt, hogy valamilyen segély megállapitása csak ugy lehetséges, ha Pécskát, esetleg Kispereget állandó káplántartó helynek elismerteti a felsőbbséggel.

Egyházmegyénk közgyülése hivatkozással az egyetemes konvent 91—1914. sz. határozatára megállapitja, hogy Kispereg intézményes káplánságra jogosult, ugyanezért Kispereg egyházközséget egy segédlelkésszel állandó káplántartó helyül elismeri, mert ezen egyházközségnek leányegyháza (Németpereg), fiókegyháza (Pécska), valamint számos pusztája van, nagyobb számu református hivekkel és tankötelesekkel, azoknak lelki gondozása, ezeknek vallásos okta-

tása immár elodázhatatlan; tudomásul veszi, hogy a ségédlelkésznek a kisperegi egyház lakást, lelkész ellátást ajánlott fel kötelezőleg.

A kérvényt meleg pártolással terjeszti fel a Főtiszteletü egyházkerületi közgyülésre.

92. Olvastuk Esperesnek a f évi rendkivüli missiói segély felosztása tárgyában közgyülésünkhöz intézett következő levelét:

1042—1914. szám. Nagytiszteletü egyházmegyei Közgyülés! Azon 1300 K azaz Egyezerháromszáz korona rendkivüli missiói segély felosztására vonatkozólag, melyet egyházkerületünk közgyülése 56—1914. sz. határozatával az idegen nemzetiségek között levő egyházak szervezésének támogatására megszavazott, a következő javaslatot teszem:

Adjunk: A magyarcsékei missziói körnek		700 K-t
Ágyai	„ „	100 „
Belényesi	„ „	100 „
Kisperegi (Pécska)	„ „	100 „
Pankotai (Világos)	„ „	100 „
Tenkei	„ „	100 „
Feketetóti	„ „	50 „
Vadászi	„ „	50 „
	összesen	1300 K.-t

Kötelezzük a missiói körök lelkészeit, hogy ezen rendkívüli missiói segély felhasználásáról az esperesi hivatalnak jelentést tegyenek

Sarkad, 1914. augusztus 28-án

Balog Ambrus
esperes.

Előadó az esperes jól megfontolt javaslatának változatlan elfogadását inditványozza.

Ezzel kapcsolatban beterjeszti előadó Kézy Ignác feketetói lelkész kérvényét, melyben missiói köre gondozhatása céljából méltányos összegü missiói segélyért folyamodik

Egyházmegyénk közgyülése esperesünk jól megfontolt s egyházmegyénk érdekeit pártatlanul szemmel tartó javaslatát minden tag helyeslése mellett elfogadja s a Főtiszteletü egyházkerületi közgyülés 56—1914. számu határozatával egyhá megyénk részére az idegen nemzetiségüek között levő egyházak

szervezésének támogatására megszavazott 1300 K rendkivüli missiói segélyt a következőlég osztja meg:

1. A magyarcsékei missziói körnek (48 község 857 lélekkel)	700 K.
2. Az ágyai missziói körnek (4 község, 403 lélek)	100 „
3. A belényesi missiói körnek (98 község, 357 lélek)	100 „
4. A kisperegi missziói körnek (3 község, 695 lélek, főképen a pécskai fiókegyház szervezésére és intenzivebb gondozására)	100 „
5. A pankotai missziói körnek (28 község 527 lélekkel, figyelemmel a világosi fiókegyház szervezésére és gondozására)	100 „
6. A tenkei missiói körnek (22 község 186 lélekkel)	100 „
7. A feketetóti missiói körnek (2 község 163 lélekkel)	50 „
8. A vadászi missiói körnek (3 község 409 lélekkel)	50 „
Összesen 8 idegen nemzetiségek által lakott vidéken lévő missiói körnek:	1300 K.

Egyuttal kötelezi közgyülésünk ezen missiói körök lelkészeit, hogy e rendkivüli missiói segély felhasználásáról az esperesi hivatalnak jelentést tegyenek.

93 Az erdőhegyi anyaegyházközség és a kisjenői fiókegyházközség presbyteriumának egyező határozataiból kifolyólag erdőhegyi lelkész és gondnok 4 példányban kiállitott „Szerződést“ terjesztenek be egyházmegyénk közgyüléséhez.

A szerződés 1. pontja szerint a kisjenői fiókegyházközség társegyházként csatlakozik az erdőhegyi anyaegyházközséghez addig, amig az erdőhegyi egyház a kisjenői egyház által fizetett egyházi adóhozzájárulást adócsökkentési segélyképen meg nem kapja, mihelyt azonban ezt az erdőhegyi egyház megnyeri, a kisjenői fiókegyházközség elválik és önálló egyházközséggé szervezkedik.

A 2-ik pont szerint a társulás idejére a kisjenői református hivek a rájuk kivetett összes egyházi adójukat felajánlják és rendesen befizetik az erdőhegyi egyház közszükségletei fedezésére, melynek ellenében minden külön dijfizetés nélkül igénybe vehetik az erdőhegyi ref. templomot és lelkészi szolgálatokat; vagyis az erdőhegyi hivekkel mindenben egyenlő jogokban és kötelességekben részesülnek. A kisjenői református fiókegyházközség azonban minden ügyét önállóan saját egyházközségi közgyülése és presbyteriuma által szabadon végzi.

A 3. pont szerint a társulás ideje alatt a kisjenői presbyteriumnak 4 tagja képviseli a kisjenői reformâtus egyházközség érdekeit

az erdőhegyi presbyteriumban, akiket a kisjenői presbyiterium a maga kebeléből önállóan küld ki.

A 4. pont szerint a szerződés érvényessége a társulás idejére terjed s azonnal megszünik, mihelyt a kisjenői fiókegyházközség önállóvá válik, amikor is a Kisjenőből származó alapokat és alapitványokat magával viszi.

Egyházmegyénk közgyülése a 4 példányban kiállitott szerződést azon utasitással adja vissza az illetékes egyházközségek presbyteriumainak, hogy a 4-ik pontban a különválás esetén a kisjenői adományok és alapitványokra vonatkozó a szöveget minden félreértés kikerülése végett a következőképen módositsa: „mihelyt a kisjenői fiókegyházközség önállóvá válik, a kisjenői egyház javára bárhonnan tett alapitványokat magával viszi.“ — A szerződésben részletesen soroljak fel azon alapokat, melyek jelenleg a kisjenői egyház tulajdonai.

A szerződést ujból 4 egyező példányban állitsák ki és terjesszék be esperesi hivatalhoz. Egyházmegyénk közgyülése felhatalmazza esperest, hogy a szerződést egyházmegyénk nevében hagyja jóvá és végleges megerősités végett terjessze fel a tiszántuli református egyházkerületre.

91. Perecz István körösnagyharsányi lelkész és Ötvös Gyula komádii községi főjegyző, mint a választás vezetésével megbizott egyházmegyei küldöttség tagjai, beterjesztik a Körösszegapátiban 1913. évi december hó 16-ikán felvett lelkészválasztási jegyzőkönyvet, a mely szerint a körösszegapátii egyház rendes lelkészévé 46 szavazat többséggel Kosdi János alsómihályii helyettes lelkészt választották meg.

Mellékelve van az esperesi engedély, a mely a megválasztott lelkészt felhatalmazza, hogy állását 1914. évi január hó 1-sö napján tényleg el is foglalhassa.

Egyházmegyénk közgyülése az e. t. rendelkezéseinek pontos megtartásával megejtett lelkészválasztást jóváhagyja, Kosdi Jánost állásában megerősiti, kérve reá és lelkészi munkájára a kegyelem Istenének áldó segedelmét.

Ugyanezen alkalommal az egyházmegyei lelkészigyámintézet alapszabálya értelmében felhivja, hogy amennyiben gyámintézetünknek tagja akar lenni: 4 hónapon belül ide vonatkozó nyilatkozatát a választmányhoz bejelenteni köteles.

95. Csécsi Imre, Hadházy Kálmán egyházmegyei tanácsbirák és Tatár Balázs egyházmegyei világi főjegyző, mint a nagyszalontai lelkészválasztás vezetesével megbizott egyházmegyei küldöttség tagjai, beterjesztik a Nagyszalontán 1914. évi február hó 2-ik napján felvett lelkészválasztási jegyzőkönyvet, a mely szerint a nagyszalontai hidas utcai lelkészi állásra Debreceni István nagyváradi segéd lelkészt választották meg meghivás utján.

Mellékelve van az esperesi engedély, mely a megválasztott lelkészt arra kötelezi, hogy állását 1914. évi junius hó 14-ik napján tényleg foglalja el.

Egyházmegyénk közgyülése a törvény által megszabott formák megtartásával megejtett választást a maga részéről is jóváhagyja, s Debreceni Istvánt állásában végleg megerősiti, kérve reá és lelkészi müködésére a kegyelem Istenének áldó segedelmét.

Ugyanezen alkalommal az egyházmegyei lelkészi gyámintézet alapszabályai értelmében arra is felhivja figyelmét, hogy amennyiben gyámintézetünknek tagja akar lenni: ide vonatkozó nyilatkozatát 4 hónapon belül a választmányhoz bejelenteni köteles.

96 Olvastuk Esperes következő inditványát: „Nagytiszteletü egyházmegyei közgyülés! Egyházmegyénk közgyülésének 115—1913 sz. határozatára való hivatkozással inditványozom, hogy Debreceni István nagyszalontai lelkészt egyházmegyénk levéltárnokául válaszszuk meg. A levéltár átadásával Böszörményi Lajos nagyszalontai lelkész elnöklete alatt Tatár Balázs és Szabó Lajos egyházmegyei jegyzőket bizzuk meg.“

Egyházmegyénk közgyülése Esperes inditványát magáévá teszi, Debreceni István nagyszalontai lelkészt egyházmegyénk levéltárnokául megválasztja. Felkéri és megbizza Böszörményi Lajos elnöklete alatt Tatár Balázs és Szabó Lajos egyházmegyei jegyzőket, hogy a levéltárt leltár mellett adják által Debreceni Istvánnak és az átadásról felvett jegyzőkönyvet terjesszék be az esperesi hivatalhoz.

97. A körösszegapátii ref. egyház uj iskolai épületet emeltetett. Az épités oly gyorsan haladt előre, hogy már julius 16-án az egyház a szerződés értelmében fizetni volt kénytelen a vállalkozóknak. Mivel a kilátásba helyezett 10000 koronás épitési kölcsön még folyósitva nincsen: az egyház kénytelen volt 5000 kor. ideiglenes váltókölcsönt felvenni. Lelkész és gondnok az egyház nevében kérik erre egyházmegyei közgyülésünk utólagos jóváhagyását. Mellékelik a kölcsön felvevését kimondó egyező presbyteri és egyházközségi közgyülési határozatokat.

Egyházmegyénk közgyülése utólagosan jóváhagyja a körösszegapátii ref. egyház presbyteriumának azon eljárását, hogy esedékes épitési tartozásainak kiegyenlitésére 5000 korona ideiglenes kölcsönt vett fel. Teljes anyagi felelőséggel kötelezi azonban a presbyteriumot, hogy az épitésre kapott s már ki is utalt 4000 korona államsegélyt ezen kölcsön törlesztésére forditsa, mihelyt az épitési kölcsöne folyósitva lesz, abból a még fenmaradt részt azonnal egyenlitse ki s az ideiglenes kölcsön teljes kiegyenlitéséről külön tegyen jelentést egyházmegyénk esperesének.

98. A körösszegapátii ref. egyház lelkésze megismétli az egyház presbyteriumának s egyházközségi közgyülésének a Csáky-féle földek bérösszegének leszállitására vonatkozó egyező és szabályszerüen hozott határozatát, kéri annak jóváhagyását. Mellékeli az uj bérleti szerződést, az ennek megkötésére vonatkozó jegyzőkönyveket.

Egyházmegyénk közgyülése méltányolva a Csáky-féle földek bérlőinek helyzetét, jóváhagyja és megerősiti a körösszegapátii ref. egyház presbyteriumának, s egyházközségi közgyülésnek a bérösszeg leszállitására vonatkozó határozatát, annyival is inkább, mert a bérösszeg igy leszállitva is fedezi azokat a terheket, amelyekre eredetileg le volt kötve.

Jóváhagyja és megerősíti a presbyterium 57—1914. számu határozatát az uj bérleti szerződést alá nem iró régi bérlőkkel való eljárásra, de mindenesetre figyelmezteti a presbyteriumot, hogy az egyház érdekeinek biztositását szem előtt tartva, viszont legyen méltányos a rossz évek által ugyis sulytott bérlőkkel szemben s amennyiben azok bérletföldjeire uj bérlők jelentkeznének, őket a régi szerződés alól ha eddigi kötelezettségeiknek eleget tesznek, mentse fel.

99. A komádii ref. egyház lelkésze egyházmegyénk közgyülésének jóváhagyását kéri arra, hogy az egyház a régi adókulcs megváltoztatásával az 1915. év január 1-től kezdve uj, méltányosabb, s az egyház részére nagyobb jövedelmet biztositó adókulcsot léptessen életbe. Mellékeli a szabályszerüen hozott, s egyező presbyteri és egyházközségi közgyülési határozatokat.

Egyházmegyénk közgyülése a komádii ref. egyház presbyteriumának, s egyházközségi közgyülésének azon egyező és szabályszerüen hozott határozatát, mely szerint a régi egyházi adókulcs hatályon kivül

való helyezésével 1915. január 1-től uj adókulcsot léptet életbe, jóváhagyja és megerősiti. Az uj adókulcs a következő: 1., Személyi adó minden egyházi adót fizető egyháztagra páronként évi két korona, félpáronként évi egy korona. 2., Vagyoni adó az egyházi törvények rendelete szerint az összes állami egyenes adók s általános jövedelmi pótadók után tiz százalék. (10%) 3., Rendkivüli adó s a személyi adó pótlására pótadó cimén a 2. szám alatt megnevezett állami adók öt százaléka. (5%)"

100. A németperegi ref. egyház felügyelő lelkésze és a gondnoka egyházmegyénk közgyülésének jóváhagyását kérik arra, hogy a németperegi ref. egyház a templom épitésre kért közalapi tőkesegély kamat fedezésére az egyház tagjaira rendkivüli adót vethessen ki. Mellékelik az erre vonatkozó szabályszerüen hozott presbyteri, s egyházközségi közgyülési jegyzőkönyveket, a rendkivüli adó kivetési táblázatát.

Egyházmegyénk közgyülése a németperegi ref. egyház presbyteriumának, s egyházközségi közgyülésének a templomépitési tőkesegély kamatfedezésére szükséges s egyező határozattal megállapitott rendkivüli egyháziadó kivetési tervezetét jóváhagyja, megerősiti. Felhatalmazza a presbyteriumot, hogy ezen kimutatás szerint a hivektől a rendkivüli egyháziadót beszedhesse, azzal a kötelezettségel, hogy az igy befolyt összeget kizárólag a nevezett célra forditja, azt külön számlán kezeli s arról a rendes számadásokkal együtt külön számadást terjeszt fel minden évben az egyházmegye számvevőszékéhez.

101. A radna-lippai ref. egyház lelkésze egyező és szabályszerüen hozott presbyteri s egyházközségi közgyülési határozatok alapján egyházmegyénk közgyülésének jóváhagyását kéri arra, hogy a radna-lippai ref. egyház templomépitési adó cimén 1915. évi január hó 1-től kezdve 32 éven át az állami adó 30%-át s az állami adót nem fizető hivektől évi 1 koronát szedhessen, amely összeg a közalapi tőkesegély évi járulékának fedezésére lesz forditandó.

Egyházmegyénk közgyülése a radna-lippai ref. egyház presbyteriumának és egyházközségi közgyülésének azon egyező határozatát, mely szerint 1915. évi január hó 1-től kezdve 32 éven keresztül templomépitési adó cimén hiveire rendkivüli egyházi adót vet ki és pedig az állami adót fizetőkre évenként az

állami adó 30 százalékát, az állami adót nem fizetőkre évenként egy koronát jóváhagyja és megerősiti.

Utasitja a presbyteriumot, hogy az igy begyült összeget kezelje külön számlán, azt kizárólag a templomépitésre kapott közalapi tőkesegély évi járulékának fedezésére forditsa s erről a rendes évi számadásokkal együtt tegyen külön számadást egyházmegyénk számvevőszékéhez.

102. A berekböszörményi ref. egyház lelkésze egyező presbiteri és egyházközségi közgyülési határozatok alapján kéri egyházmegyénk közgyülésének jóváhagyását arra, hogy az egyház folyó évi fedezetlen költségeiről rendkivüli egyházi adó utján gondoskodhassék.

Egyházmegyénk közgyülése az idevonatkozó egyházi törvények teljes figyelmen kivül hagyásával hozott határozatokat jóvá nem hagyja, hanem utasitja a lelkészt és a presbyteriumot, hogy hozzon erre ujabb határozatot a törvények kötelező pontos megtartásával. (e. t. I—43 §.)

Felhatalmazza egyházmegyénk esperesét, hogy ha az egyház presbyteriuma ezen rendelkezésnek eleget tesz, a beterjesztett szabályszerüen hozott határozatot egyházmegyénk közgyülésének nevében hagyja jóvá és erősitse meg.

103. A tamáshidai ref. egyház 3000 korona költséggel kijavittatta a tanitói lakást. Erre az egyházkerület közgyülés 1000 korona népiskolai tőkesegélyt szavazott meg. A hiányzó 2000 koronát az egyház kölcsön akarja venni a saját takarékmagtár alapjából ugy, hogy azt 5 év alatt 5% mellett évi egyenlő részletekben visszafizeti s erre a törvényes adó kulcs alapján rendkivüli egyházi adót vet ki. Lelkész mellékelve az erre vonatkozó szabályszerüen hozott presbyteri és egyházközségi közgyülési határozatokat, kéri azok jóváhagyását.

Egyházmegyénk közgyülése a tamáshidai ref. egyház presbyteriumának s egyházközségi közgyülésének azon egyező határozatát, hogy a tanitói lak javitási költségének fedezésére 2000 koronát kölcsön vesz saját magtáralapjából s azt 5 év alatt 5% mellett évi egyenlő részletekben visszafizeti, jóváhagyja és megerősiti és *végső megerősités végett felterjeszti az egyházkerületi közgyüléshez.*

Jóváhagyja és megerősiti a határozat azon részét, hogy az évi törlesztés fedezésére az egyház a

normál adókulcs alapján rendkivüli egyháziadót vet ki. Utasitja a presbyteriumot, hogy az igy befolyó jövedelmet kezelje külön számlán, azt kizárólag ezen kölcsön törlesztésére forditsa s erről, valamint a kölcsön állapotáról a rendes számadásokkal együtt tegyen külön jelentést egyházmegyénk számvevőszékéhez.

104. Az erdőhegyi ref, egyház közszükségleteinek fedezésére az évek során 9130 koronát vett fel kölcsön saját alapjaiból.

Hogy az alapok vagyona biztosittassék, a presbyterium és egyházközség egyező és szabályszerüen hozott határozattal kimondotta, hogy a felvett kölcsönökről kötvényt állit ki s azokat 32 év alatt évi egyenlő részletekben letörleszti. Helyettes lelkész beterjesztve az erre vonatkozó határozatokat, a kölcsön törlesztés tervezetét: kéri ezekre egyházmegyénk közgyülésének jóváhagyását.

Egyházmegyénk közgyülése az erdőhegyi ref. egyház presbyteriumának s egyházközségi közgyülésének azon határozatát, mely szerint az egyház, az egyházi alapoktól felvett kölcsönét 32 év alatt ki akarja egyenliteni, jóváhagyja s megerősiti. Jóváhagyja s megerősiti az erre vonatkozó kötvényeket. Utasitja a presbyteriumot, hogy egyházmegyénk számvevőszékének 3., számu s egyházmegyénk közgyülése által 89—1914. szám. alatt jóváhagyott rendelkezése szerint a kölcsönből felépitett ház bérjövedelmét kizárólag ezen kötvények évi amortizátiójára forditsa, ami ezen felül még szükséges, azt pótolja a kért adósegélyből s ha ezt meg nem kapná, az amortizátió hiányzó részéről rendkivüli egyházi adókivetéssel haladéktalanul gondoskodjék.

Az összes iratokat végső jóváhagyás végett felterjeszti az egyházkerületi közgyülésre.

105 A kisperegi ref. egyház presbyteriuma 17—1914 szám alatt elhatározta a IV. tanitói állás szervezését, megbizta a lelkészt és gondnokot, hogy az uj iskolai épület emelésére a szükséges előkészitő lépéseket tegyék meg: megállapitotta a tanitói dijlevelet s kimondotta, hogy annak alapján a tanitói állást majd később fogja betölteni. Lelkész a határozat azon része ellen, mely az állás betöltését későbbre halasztja fellebbezéssel él s kéri egyházmegyénk közgyülését, hogy a határozat ezen részének megváltoztatásával adjon felhatalmazást arra, hogy a IV. tanitói állást azonnal szervezzék, betöltsék egy ottani tanitónővel, az iskolát még 1914. szeptember havában bérelt helyiségben megnyissák. A presbyterium

18--1914. szám alatt e tárgyban aug. 9-én ujra határoz és pedig ugy, hogy tekintettel a megváltozott időkre, a IV. tanitói állás kérdését napirendről leveszi s majd akkor tárgyalja ujból, ha a békés idők a kulturális munkára, a nehéz terhekkel járó berendezkedésre ismét alkalmasak lesznek. Lelkész ezen határozat ellen ujra fellebbezéssel él, a határozat megsemmisitését s négy presbyter ellen a fegyelmi eljárás megindítását kéri egyházmegyénk közgyülésétől. A presbyterium 13 tagja az espereshez intézett memorandumban igazolja állásfoglalását s kéri a presbyterium határozatának megerősitését s ez ügyben a vizsgálat megindítását.

Egyházmegyénk közgyülése lelkész fellebbezésének helyt nem ad. A IV. tanitói állás szervezése ügyében hozott 17—18—1914. számu presbyteri határozatokat jóváhagyja és megerősiti.

Bár maga is vallja, hogy a háborus viszonyok miatt a kulturális életnek megállani, megszakadni nem szabad, de ennek biztositása mellett óvakodni kell minden olyan kérdés felvetésétől, amely ujabb terheket s főkép ellentétes nézetek harcát jelenti. Ma minden anyagi és szellemi erőnkkel a közérdek szolgálatába kell állanunk teljes egyetértéssel. Ha van szükség: türjük szó nélkül. Ha kulturális munkánk nehézségbe ütközik: dolgozunk fokozott erővel, hogy az adott viszonyok között is eredményt tudjunk felmutatni. Belső békére, egyetértésre, az anyagi erőkben való legnagyobb takarékosságra van most szükség, hogy egész lelkünkkel, s le nem kötött anyagi erőnkkel, a belső béke hatalmas fegyverével siessünk a közérdek, — a mindenfelől kiáltó közszükség segitségére.

A IV. tanitói állás szervezése kétségtelenül szükséges, s végrehajtandó, ha az idő az alapozó munkára alkalmas lesz. De most ennek a kérdésnek előtérbe tolása, személyhez kötötten, minden szükséges elő ő intézkedés megtétele nélkül való erőszakolása; legalább is nem tapintatos dolog.

A presbyterium ugy az idézett határozatokban, mint memorandumában jól értékeli a mostani idők tennivalóit teljesen igazolja állásfoglalását — azért a határozatokat a fellebbezés elutasitásával jóvá kellett hagyni.

Szondy Géza kisperegi ref. lelkész élőszóval bejelenti, hogy fellebbezésének a fegyelmi eljárás megindítására vonatkozó részét visszavonja igy afelett egyházmegyénk közgyülése napirendre tér.

106. A komádi-i presbyterium az iskolaszék javaslatára 1914. julius 19-én tartott közgyülésében elhatározta, hogy kérelemmel fordul egyházmegyénk közgyüléséhez a kettős osztályokban a félnapos tanitás engedélyezése tárgyában. — A félnapos tanitási rendszert ugy véli a presbyterium keresztülvihetőnek, hogy pl. a III—IV. osztályt vezető tanitó a hét első felében délelőtt a III ik, délután a IV-ik osztályt, — a hét második felében pedig délelőtt a IV-ik, délután a III-ik osztályt tanitaná. Kimondotta a presbyterium azt is, hogy ha ez ujitással a heti óraszám a törvény által megállapitott maximumot meghaladja, azt a megszabott óradijjal dijazza.

Kérelmét a presbyterium a következőkkel indokolja: a tantermek zsufoltak s ezen az állapoton jelenleg csak ugy segithet az egyház, ha az osztályokat váltakozó rend szerint félnaponként részesiti oktatásban.

A községnek hosszuságban való aránytalan kiterjedése miatt a mostani iskoláztatási rendszer mellett igen sok tanulónak naponként több kilométer utat kell megtenni, amely körülmény különösen kedvezőtlen időkben a tanulók egészségi állapotára hat károsan és a növendékek délutáni tanitásra való előkészülését akadályozza.

A presbyterium állitása szerint a kérelem tárgya nem uj, mert ez Budapest székesfőváros iskoláiban régen fennálló gyakorlat s a presbyteriumnak az a meggyőződése, hogy a váltakozó félnapos tanitási rendszer mellett a tanitás eredményesebb lesz.

Kéri egyházmegyénk közgyülését, hogy a már fentebb részletezett tanitási rendszert próbaképen a jelen tanévre engedélyezni méltóztassék.

Egyházmegyénk közgyülése a komádi-i presbyterium kéréséhez hozzá nem járul s az osztályok váltakozó félnapos tanitási rendszerét nem engedélyezi.

A Népisk. Szervezet 54 §-a szerint „a tanitási idő akként osztandó be, hogy a tanulók rendszerint délelőtt és délután is részesüljenek oktatásban. A félnapos tanitási időt indokolt esetekben ..... a presbyterium állapitja meg. Ez a félnapos rendszer azonban nem ugyanaz, mint a komádi-i, hanem egyhuzamban való tanitás a tanterv által megállapitott óraszámokkal.

Az egyházkerületi tanterv minden osztályra nézve megállapitja a heti óraszámokat, melyeknél több egy osztályban a Népisk. Szervezet 55. §-a szerint még rendkivüli esetben sem lehet. Bármennyire is tiszteletre méltó a presbyterium áldozatkészsége, mely az óratöbbleteket dijazni kivánja, ennek keresztülvitelét a Szervezet fenthivatolt §-a kizárja.

A tantervben az egyes osztályokban előirt óraszámok oly minimálisan vannak megállapitva, hogy azokban lehetőleg minden osztályt részesiteni kell, ha eredményt és sikert óhajtunk elérni. Már pedig a komádi-i tervezet szerint pl. a IV-ik osztály heti 26 tanitási óra helyett csak 15-ben részesülhetne és ez az óracsökkenés minden osztálynál hasonló mértékben meglenne. A délutáni tanitás értéke és eredménye jóval kevesebb, mint a délelőttié, mivel a tanuló fáradtabb s ezenkivül a téli időszakban délután 3 órakor már sötét van a tanteremben, a mely tény szintén nagy mértékben akadályozza a tanitást azon osztályok rovására, melyek a komádi-i tervezet szerint délután részesülnének oktatásban.

A tanitás eredményének kozkáztatásán kivül még pädagógiai okok is ellene szólnak az ujitásnak, mert mig az egyik osztállyal foglalkozik a tanitó, addig a másik osztály magánfoglalkozást végez, s hogy mi a külömbség az iskolai és házi magánfoglalkozás közt az előbbi előnyére és utóbbi hátrányára, azt egyházmegyénk közgyülése feleslegesnek tartja iskolai ügyekkel foglalkozók előtt bizonyitani. Az az ok, hogy a tanitó nem mindig őrizheti ellen az iskolai magánfoglalkozásokat, nem esik olyan sullyal a mérlegbe, hogy a miatt a félnapos tanitási rendszerre kelljen áttérni. A magánfoglalkozások eredményét nem is kell a tanitónak mindenkor és minden gyermeknél ellenőrizni, hanem segitségül kell hivnia itt a jobb tanulók tevékenységét, melynek jelentékeny pädagógiai és nevelői haszna van. A tanitó ellenőrzését időnként és váratlanul gyakorolja, mely alkalmak helyességét és időszerüségét mindenkor a tanitó rátermettsége állapitja meg és ha figyelembe vesszük még azt, hogy a házi magánfoglalkozások ellenőrzésére a félnapos rendszer által megkevesbbitett tanitási órákból fordit bizonyos quantumot a tanitó: akkor igazán fel lehet tenni azt a kérdést, hogy mikor tanit uj dolgokat a tanitó? s mikor kérdezi fel a növendékeket és őrzi ellen azok tudását?!

Az I—II, a III—IV és az V—VI osztályok tananyaga csekély kivétellel csaknem ugyanaz, csupán terjedelme változik, tehát amikor egyik osztály tanul, ugyanakkor a másik osztály is felujithatja, esetleg bővitheti ismereteit anélkül, hogy következetes magánfoglalkozást adjuk neki.

A komádi-i egyház felterjesztésében legsulyosabb és legfigyelemre méltóbb indok a község kedvezőtlen kiterjedéséből származó nagy ut, melyet a hosszu, kedvezőtlen időben naponként többször kell megtenni a növendékeknek, amely körülmény károsan hat azok egészségére és tanul-

mányi előmenetelére. Ezen a bajon azonban nem a komádi-i presbyterium kívánsága szerint, hanem a Szervezet 54 §-a által előirt módon lehet enyhiteni t. i. ugy, hogy egyházmegyénk közgyülése engedélyt ad a komádii egyháznak arra, hogy iskoláiban november 1-től március 1-ig az egyhuzamban való tanitás rendszerét léptesse életbe, ugy azonban, hogy az egyes osztályokra a Tantervben előirt óraszámnál kevesebb semmi körülmények között nem eshetik.

107. A mezőgyáni presbyterium 1914. junius 18-án tartott gyülése 33. számu határozatával kimondotta, hogy a tanitók a teljes szabadságolást a nagy szünidőre a vizsgát előzőleg irásban kérjék a presbyteriumtól, mert a törvény szerint, ha valaki egy állást elfoglal, tartozik ott is lakni, szabadságot pedig a hatóságnak van joga adni, aki a körülmények figyelembevételével fog intézkedni. — A mezőgyáni presbyterium fenti számu határozatának meghozására az adott okot, hogy az egyház tanitói a nagy szünidőt székhelyöktől egészen távol töltvén, a kántortanitó betegsége, vagy akadályoztatása esetén megtörtént már a „*mezőgyáni egyházat kivülről kissebbitő azon eset*“, hogy lelkésznek kellett a temetéseknél énekelni.

A mezőgyáni presbyterium eme határozata ellen Bajzáth Ilona tanitónő felebbezést adott be egyházmegyénk közgyüléséhez, kéri a szerinte sérelmes presbyteri határozat megsemmisitését, mivel az E. T. VI. t. c. 23. §-a kimondja ugyanis, hogy „a tanitó a lelkész engedélye nélkül egy napra sem távozhatik el a községből“, de ez a rendelkezése a törvénynek nem a szünidőre, hanem a tanitási időre vonatkozik, mit megerősit szerinte a Népisk. Szervezet és Szolgálati Pragmatika 87 §-a, mely határozottan kimondja, hogy „hivatalos időn kivül hivatalos ügyben vele (t. i. a tanitóval) senki sem rendelkezhetik.

A presbyterium a szünidei szabadságolás tárgyában hozott jelen határozatával rendelkezni kiván a tanitóval hivatalos időn kivül is — Nem mondja ugyan ki a presbyterium világosan, hogy milyen szolgálat érdekében hozta ezen határozatát, de a lelkész által tett előterjesztésből sejteni lehet, hogy a lelkészi és kántori szolgálat érdekében. — Ha a lelkészi és kántori szolgálat zavartalansága érdekében hozatott ezen határozat: akkor meg helytelenül cimezte a presbyterium azt felebbező tanitónőnek, mert az E. T. VI. t. c. 43. §.-a kimondja ugyan, hogy „a tanitókra vonatkozó határozmányok általában a tanitónőkre is alkalmazandók,“ — de hozzáteszi, kivévén a katedrai és temetési szolgálatokat. Mindezek alapján kéri felebbező tanitónő a sérelmes presbyteri határozat megsemmisitését.

Lelkész és 9 presbyter a felebbezéshez csatolt levélben előadják, hogy felebbező a pragmatika 87 §-át, hogy t. i „vele a hivatalos időn tul hivatalos ügyben senki sem rendelkezhetik," — tévesen magyarázza, mert ennek a §-nak szerintök más az intentiója; — s ha a törvény VI. t c. 23 §-nak szavai szerint „egy napra sem távozhatik a tanitó lelkész engedélye nélkül," ebből nem az következik, hogy szünidő alatt tehát „szó nélkül mehetnek oda, ahova nagyuri vágyuk, nyaraló kedvük viszi őket". — Jelen esetben szerintük felebbező vétkes mulasztást is követett el, mivel őrizet nélkül hagyta a reá bizott 1400 kor. értékü ifjusági és tanitói könyvtárt, továbbá tanterme gazdag felszerelését, de mulasztást követett el azzal is, hogy a nagy szünidőben naponként templomba járó III—VI o leánynövendékek valláserkölcsi életére távolléte miatt nem ügyel fel, — ezekért hozta meg a presbyterium fenti határozatát, nem pedig azért, hogy fellebbező kántori tennivalókat végezzen. Fellebbező erre szerintök nem is lenne képes, mert nincs zenei hallása.

Lelkész és 9 presbyter kérik egyházmegyénk közgyülését, hogy a felebbezést elutasitani és Bajzáth Ilona ellen — mivel az, az E T. V. t. c. 34. §. 4. pontjába ütköző vétséget követett el: — a fegyelmi eljárást meginditani méltóztassék.

Egyházmegyénk közgyülése 22 szavazattal 3 ellenében a Bajzáth Ilona tanitónő felebbezésének helyt ad. A mezőgyáni presbyterium 33—1914. számu határozatát megsemmisiti, s lelkészt és 9 presbytert azon kéréssel, — hogy nevezett tanitónő ellen a fegyelmi eljárás az E. T. V. t. c. 34. §. 4. pontja alapján meginditassék: — elutasitja.

Az E. T. VI. t. c. 23. §. 5-ik bekezdésében rendeli, hogy „a tanitók a lelkész, mint iskolaszéki elnök engedélye nélkül a tanitási idején az egyházközségből egy napra sem távozhatnak;" amiből következik, hogy akkor, amikor tanitás nincs: müködésük helyéről lelkész engedélye nélkül tetszés szerint távozhatnak. — Az E. T. emez intézkedését megerősitik a Népisk. Szervezet és Szolg. Pragmatika 87. §-ának utolsó sorai, hogy t. i. „Hivatalos időn kivül hivatalos ügyben vele (t. i. a tanitóval) senki sem rendelkezhetik. De megerősiti a törvény intézkedését még a Népisk. Szervezet 58. §-a is, mely csupán az igazgató tanitóra mondja ki, hogy eltávozását és tartózkodási helyét a szünidőben is bejelenteni köteles, de nem kötelelezi erre az osztálytanitókat és az igazgató tanitót sem arra kötelezi a Szervezet 58 §-a, hogy engedélyt kérjen, hanem csupán arra, hogy eltávozását és tartózkodási helyét bejelentse. A bejelentés és engedély kérés között jelentékeny külömbség van. Szembeötlő a külömbség akkor, amikor a törvény meg-

szoritó intézkedései csupán az igazgató tanitóra tartoznak, s a többi tanitóra pedig egyáltalán nem vonatkoznak.

A mezőgyáni presbyterium felebbezett határozatában nem vette figyelembe a törvény ide vonatkozó intézkedéseit, s olyan feladatok teljesitésére akarja utasitani tanitóit, melyekre azok nem kötelezhetők. — A nagyszünidő beálltával az iskolás növendékek a templomba való járásra nem kötelezhetők s igy az azokra való valláserkölcsi felügyelet sem a tanitó, vagy tanitónő, — hanem a szülök feladata.

Az ifjusági és tanitói könyvtári tisztség és a könyvtárakra való felügyelet, — melynek elmulasztásával vádolja lelkész és presbyterium felebbező tanitónőt — is megszünik az iskolai év végével, mivel a Népisk. Szervezet 173. §-a szerint a tisztség tartama 1 iskolai év és a 176. §. a. pontja szerint a tantestület tisztikarát minden iskolai év elején ujra alakitja, s igy az iskola minden felszerelése a szünidőben az igazgató felügyelete alatt áll, s mivel itt az igazgató jelen esetben katonai szolgálatot teljesitett, az igazgató tanitó tennivalóit természetszerüleg, de a törvény szerint is lelkésznek, mint az iskolaszék elnökének kell átvenni, tehát az iskolák felszerelése felett való őrködést is.

Ami pedig lelkész és a 9 presbyter azon állitását illeti, hogy kántor nem létében ha a lelkész énekel, ezzel az egyház külső tekintélye szenved csorbát; — egyházmegyénk közgyülése kijelenti, hogy lelkésznek és tanitónak, mint az egyház vezetésére elsősorban hivatott egyéneknek akadályoztatás esetén egymást helyettesiteni nemcsak a kölcsönös megértésből és szeretetből folyó emberbaráti, — hanem a törvény által előirt hivatalos kötelességök is, melynek buzgó és lelkiismeretes teljesitésével sem az egyház, sem az egyén tekintélye csorbát nem szenvedhet.

A mezőgyáni presbyterium felebbezett határozata törvényes alappal nem bir: tehát meg kellett semmisiteni.

Felebbező tanitónő nem követett el semmi vétséget, mely a fegyelmi eljárás megindítását maga után vonhatná. Törvényes jogával élt, amikor a szerinte sérelmes határozat ellen felebbezett. Nem szegült ellene egyházi hatósága törvényes rendeletének, mert a mezőgyáni presbyterium határozata sem törvényes, sem jogerős nem volt: ezeknélfogva tehát lelkészt és 9 presbytert a felebbező tanitónő ellen a fegyelmi megindítását célzó kérésével el kellett utasitani.

108. Biharzsadányi lelkész beterjeszti a két férfi tanitói állás dijlevelét 1—1 példányban egyházmegyénk közgyüléséhez jóváhagyás végett.

Egyházmegyénk közgyülése 75—1911. számu határozatával a kebelébe tartozó összes iskolafentartó egyházak részére utasitást adott a tanitói dijlevelek szabályszerü kiállitására.

45 - 1912;—91—1912;—63 - 1913. számu határozatával már három izben utasitotta vissza a zsadányi tanitók dijleveleit, mivel azok a törvényes kellékeknek nem feleltek meg.

A beterjesztett dijleveleket ismét nem hagyja jóvá, mivel azok kellően felszerelve nincsenek Utasitja a presbyteriumot, hogy az ujonnan kiállitott dijleveleket 5—5 egyező példányban állitsa ki és mellékelje ezekhez a régi dijlevelek 1—1 példányát, a javadalmi jegyzőkönyveket, a presbyterium elfogadó határozatát és a tanitók beleegyező nyilatkozatát. — Végül utasitja a presbyteriumot, hogy a *dijlevelek kiállitásánál a tanitók államsegély utján szerzett jogait a legteljesebb mértékben hagyja érintetlenül.*

109. A szintei egyház felügyelő lelkésze és gondnoka egyházmegyénk közgyüléséhez intézett felterjesztésükben előadják, hogy a talajviz által megrongált iskolát az 1910. évben népiskolai tőkesegéllyel átépitették, azonban a rendelkezésére álló összeg az összes épitési munkálatok végrehajtására nem volt elég. Szükséges még a konyha kibővitése, az iskola folyósójának beüvegezése, az ürszék áthelyezése, istálló és fáskamara épitése. — Beterjesztik mindezen munkálatok tervrajzát és költségvetését, melynek főösszege 3044 K

Egyházmegyénk közgyülése a bemutatott tervet és költségelőirányzatot kiadja az egyházmegyei szakértőnek azzal, hogy azokat felülvizsgálva, véleményes javaslatával ellátva, terjessze be esperesi hivatalhoz.

Megbizza az egyházmegyei épitető bizotságot, hogy a szakértői vélemény beérkezése után az épitési engedély megadása felett határozzon.

110. Előadó jegyző ismerteti egyházmegyénk közgyülésének 68—1914. számu határozata értelmében kiküldött vegyes bizottság jegyzőkönyvéből az 1. számu javaslatot.

Elnök Esperes előadja a nagyváradi ref. tanitónőképző intézet igazgató-tanácsának egyházmegyénkhez intézett kérését, hogy egyházmegyénk eddigi évi 500 koronás hozzájárulását 1500 koronára emelje fel. Inditványozza, hogy egyházmegyénk az eddigi 500 koronás segély helyett évi 700 korona segélyben részesitse nevezett intézetet 10 éven keresztül, amelyből az e. m. lelkész gyámintézeti

pénztár fizesse az eddigi 300 koronát, az e. m. közigazgatási pénztár pedig az eddigi 200 korona helyett évi 400 koronát

Egyházmegyénk közgyülése a vegyes bizottság inditványát elfogadja és határozati erőre emeli. Erről a nagyváradi tanitónőképző igazgató tanácsának elnökét jegyzőkönyvi kivonatban értesiti.

111. Előadó jegyző ismerteti egyházmegyénk közgyülésének 68—1914. számu határozata értelmében kiküldött vegyes bizottság jegyzőkönyvéből a 2. számu javaslatot. Elnök Esperes előadja a Kálvineum végrehajtóbizottságának egyházmegyénkhez intézett kérését, melyben egyházmegyénktől a Kálvineum részére segélyt kér. Inditványozza, hogy e nemes célu intézmény részére a folyó 1914-ik évtől kezdve egymásután következő 5 éven keresztül az e. m. közgazgatási pénztárból 100—100 korona, a lelkész gyámintézeti pénztárból 100—100 korona kamatnélküli évi segélyt adjunk a Kálvineumnak.

Egyházmegyénk közgyülése a vegyes bizottság inditványát elfogadja és határozati erőre emeii. Erről a Kálvineum végrehajtóbizottságának elnökét jegyzőkönyvi kivonatban értesiti.

Kmf.

Bugyi János
jegyző.

Böszörményi Lajos
h. elnök.

112. Az alant felsorolt egyházközségek jóváhagyás céljából következő épitési terveket és költségvetéseket terjesztették be egyházmegyénk közgyülése elé:

1. Ágya. Régi iskolája átalakitási ügyében.
2. Ágya. Két uj tanterem épitése ügyében. Ennek mind tervét, mind költségvetését átdolgozás-sal kivitelre alkalmasnak találta 4171—1910 sz a. az illetékes államépitészeti hivatal, épittető bizottságunk kedvező véleménye alapján egyházmegyénk közgyülése is jóváhagyta, a v. k. m.-nek időközben 52 261—1914. sz. alatt kiadott rendelete értelmében csak Arad vm. közigazgatási bizottságának határozata hiányzik még
3. Kispereg. Pécskai templom épitési ügyében.
4. Berekböszörmény. V. iskola felállitása ügyében.
5 Radnalippa templom és lelkészlakás épitése ügyében
6. Magyarremete. Templomi karzat épitése ügyében.
7 Belényes lelkészlak renoválása ügyében.
8 Csermő. Toronyépités és egyházi épületek tatarozása ügyében.

Esperes mindenik egyház tervét és költségvetését a VKM. 52.261—1914. sz. rendelete értelmében elküldötte az illetékes

közigazgatási bizottsághoz, hogy az az államépitészeti hivatal által azokat müszakilag felülvizsgáltassa és vonatkozó határozatát meghozza. Ez ideig azonban egyik sem érkezett vissza Minélfogva egyházmegyénk épittető bizottsága a beterjesztett tervek és költségvetések közül egyet sem tárgyalhatott le.

Egyházmegyénk közgyülése, miután tudomásul veszi az ágyai, a pécskai, a radnalippai, a magyarremetei, a belényesi, a cserméi egyházközségek épitési terveinek és költségvetéseinek beterjesztését, ugy szintén azt is, hogy esperes azokat a VKM 52.261 —1914. sz. rendelete értelmében az illetékes közigazgatási bizottságokhoz juttatta el, végül azt is, hogy azok még vissza nem érkeztek: ezuttal nem tehet egyebet, minthogy felhatalmazza egyházmegyénk épittető bizottságát ezen terveknek és költségvetéseknek a szükséges eljárás után közgyülésünk nevében való jóváhagyására, esperest pedig ezen közgyülési, esetleg épittető bizottsági határozat számának a közalapi tőkekamatsegély kérvényekre való bejegyzésére.

113. Ónody Sándor mezőgyáni lelkész augusztus 31-én beterjesztette az esperesi hivatalhoz a zsadányi egyház lelkészi lakásának tervét és költségvetését. Minthogy a beküldés nagyon későn történt, esperesne egyáltalán nem volt ideje arra, hogy ezen ügyiratokat egyházmegyénk épittető bizottsága elé terjessze, pedig a tervet az államépitészetí hivatal már átdolgozta, ez azonban annyira cifrának és drágának látszik, hogy épittető bizottságunk véleménye nélkül elfogadásra ajánlani nem lehetett.

Egyházmegyénk közgyülése a zsadányi egyház lelkészlakának épitési tervét és költségvetéseit átteszi épittető bizottságunkhoz és felhatalmazza azt arra, hogy a szükséges birálat és eljárás teljesitése után egyházmegyei közgyülésünk nevében jogérvényesen jóváhagyja, átdolgoztassa, vagy az egyházat teljesen uj terv és köttségvetés készittetésére és beterjesztésére utasitsa.

114. A magyarcsékei egyház lelkészlakás épitésére a mult évben 8000 K közalapi tőkesegélyt nyert Mivel azonban az épitkezés 14.954 77 K-ba kerül s mivel ebből a szegény erdőirtó, telepes napszámosokból álló egyház önerején csak 954·77 K t fedezhet, 6000 K hiány miatt a lelkészlak épitését megkezdeni nem tudják. Az egyházközség ezen hiányzó 6000 K tőkeösszegnek megfelelő 3·00K közalapi tőkekamatsegélyért nyujt be most ismét kér-

vényt, melynek rovatait pontosan és szabatosan töltötte ki. A bejegyzett adatok a mult évi állapotokat tüntetik fel.

Egyházmegyénk közgyülése a magyarcsékei egyházközség lelkészi lakás épitésére 6000 K tőkeösszegnek megfelelő 300 K közalapi tőkekamatsegélyre meleg pártolással terjeszti fel első sorban a Főtiszteletü egyházkerületi közgyülésre és Konventre.

Megokolás. A magyarcsékei egyház az alakulás nehézségeivel küzd s rövid idő mulva azon helyzetbe jut, hogy lelkészt állithat be. A 14 954·77 K épitési költségből még 6000 K hiányzik, a szegény hivek ezt előállitani képtelenek, hogy az épitkezést megkezdhessék, közalapi tőkekamatsegélyre első sorban kellett ajánlani.

115. A bélzeréndi egyház adósság törlesztésére 5000 K tőkeösszegnek megfelelő 250 K közalapi tőkekamatsegélyt kér. Kérvényivének kitöltése pontos és szabályszerü. de nagy hiba, hogy az adósság alapjául szolgáló kölcsön felvételét engedélyező egyházkerületi határozat számát nem közli folyamodó. Az adósságot jelenleg rendkivüli adóból törleszti.

Egyházmegyénk közgyülése a bélzeréndi egyházat adósság törlesztésére szolgáló 5000 K tőkeösszegnek megfelelő 250 K közalapi tőkekamatsegélyre második sorban ajánlja, kérvényét azonban csak azon esetben terjesztheti felsőbb helyre, ha az adósság alapjául szolgáló kölcsön felvételére engedélyt adó egyházkerületi közgyülés határozatának számát az esperesi hivatalnak bemutatja, mert esperes csak ugy láthatja el megfelelő záradékkal folyamodó kérvenyét.

Megokolás. Törekvő kis egyház rendkivüli adóterhet is visel. Méltó a segélyezésre.

116. A radnalippai egyház templom, lelkészlak és melléképület épitésének céljára 38676.70 K tőkeösszegnek megfelelő 1933.83 K közalapi tőkekamatsegélyre kéri ajánlását. Az egyház népessége a missiói körrel együtt 765 lélek, nagy számu idegen vallásu és nyelvü lakos között. Cselekvő vagyona 34473 K, szenvedő vagyona 4469.90 K. A tőkék és alapitványok évi jövedelmét nem mutatja ki. A 190 adózóra 262.69 K rendes, 800 K rendkivüli adót vetettek ki, pedig az egyháztagok vagyontalanoknak vannak jelezve. Az épitkezés költségvetésének egyházhatósági jóváhagyása hiányzik, összege 61968.12 K, melyből az egyháztagok természetben teljesitenek 16897 17 K értékü napszámot, fuvart,

téglát; készpénz fedezet 6394.30 K s igy a hiány 38676.70 K. A kérvény kitöltése pontos és szabatos a fentemlitett egyházhatósági jóváhagyás hiányain kivül.

Egyházmegyénk közgyülése a radnalippai egyegyházat templom és lelkészlak épitésének céljára 20000 K tőkeösszegnek megfelelő. 1000 K közalapi tőkekamatsegélyre pártolólag terjeszti fel első sorban a Főtiszteletü egyházkerületi közgyülésre és Konventhez, ha t. i. az esperes a hozzá későn beterjesztett tervet és költségvetést az illetékes közigazgatási bizottságtól idejében visszakapja, azokat az épittető bizottság jóváhagyja s a kérvény megfelelő esperesi záradékkal ellátható lesz. Mig ez megtörténik, folyamodó a kérvény hiányát pótolja. (3 rovat)

Megokolás. A radnalippai egyház a magyarságnak és reformátusságnak nagy területen pontos szolgálatot teljesit, tagjai jelentős áldozatokat hoztak a multban és hoznak jelenben is. A missiói egyház járási székhelyen, városban van. Nagy vidék központja. Templomra égetően szüksége van. Ezért kellett közalapi tőkekamatsegélyre első sorban ajánlani.

117. A berekböszörményi egyház iskolaépitésre és adóság rendezésére 21000 K tőkeösszegnek megfelelő 1050 K közalapi tőkekamatsegélyért folyamodik. Az épitési terv és költségvetés egyházi hatóság által való jóváhagyását nem igazolja. Az adósság alapjául szolgáló kölcsön felvételére engedélyt adó egyházkerületi közgyülés határozatának számát nem közli. A kérvényiv XI. rovata kitöltve nincs. Kérvény, terv, költségvetés későn érkezett.

Egyházmegyénk közgyülése a berekböszörményi egyházat iskola épitésére és adósság rendezésére 10000 K tőkeösszegnek megfelelő 500 K tőkekamatsegélyre első sorban ajánlja. Kérvényét azonban csak akkor terjesztheti felsőbb helyre, ha elkésetten beterjesztett terve és költségvetése az illetékes közigazgatási bizottságtól a felterjesztés idejére visszaérkezik, azt épittető bizottságunk letárgyalhatja, az esperes szabály szerü záradékkal elláthatja, s végül ha a folyamodó a kérvény hiányait pótolja.

Megokolás A berekböszörményi egyház sok iskolát tart fenn nagy költséggel s mivel szükös viszonyai miatt ujat épittetni nem tud, adóssága is terhes kölcsön: közalapi tőkekamatsegélyre első sorban igénnyel bir.

118. A körösszegapátii egyház iskola, tanitói és lelkészi lakás épitésére 30000 K-nak megfelelő 1500 K közalapi tőkekamatsegélyért folyamodik. Kérvényét pontosan és szabatosan töltötte ki s az abban felhozott okok és adatok igazolják, hogy az egyház segélyezésre méltó annyival is inkább, mert hivei rendkivüli adóterhet is viselnek. (413.51 K)

E. m. közgyülésünk a körösszegapátii egyházat épitkezési célra 20000 K tőkeösszegnek megfelelő 1000 K közalapi tőkekamatsegélyre pártolólag terjeszti fel első sorban a Főtiszteletü egyházkerületi közgyülésre és Konventre.

Megokolás A törekvő, de szegény hivekből álló s igy anyagiakban szükölködő körösszegapátii egyházra egyszerre nehezedett iskola, tanitói és lelkészi lakás épitése s miután az ezzel járó nagy terhet saját ereje rendkivüli adózás mellett sem birja meg, első sorban kellett közalapi tőkekamatsegélyre ajánlani.

119. A németperegi leányegyház templomépitésre 18000 K tőkeösszegnek megfelelő 900 K közalapi tőkekamatsegélyt kér. Kérvényének 8/a. rovata szerint az épitkezés költségvetése 24895 K-t mutat, de ezen rovat d/ alatti összegezéséből az tünik ki, hogy az egyház ezen épitési költséggel rendelkezik is. A 10. rovat kitöltése helytelen, a 11. rovat pontjai meg épen üresek. Az egyháztagok száma 275, ebből 235 lélek cseh. Az épületek és épitmények ciménél nem tünik ki, hogy a tanitó kezén vagyontárgy (lakás, kert stb.) van. Adósság nincs Rendkivüli adóul 71 K-t és 267 K-t mutat ki. Egyházi teher az állami adó 25 %-a. A hivek középszerü vagyoni viszonyok között vannak. Templomépitési tőke 6895 korona.

Egyházmegyénk közgyülése a németperegi leányegyházat templomépités céljára 10000 korona tőkeösszegnek megfelelő 500 korona közalapi tőkekamatsegélyre ajánlja, még pedig második sorban. Felhivja azonban folyamodót, hogy kérvényének hiányait pótolja, mert felsőbb helyre csak hibátlanul terjeszti közgyülésünk.

Megokolás. Törekvő leányegyház, tagjai igyekeznek magyarosodni, magyar tannyelvü iskolát is tartanak fenn, méltók arra, hogy a templomépitésben segitse őket a felsőbbség.

120 A pécskai fiókegyház templomépitési célra 19000 K tőkeösszegnek megfelelő 900 K közalapi tőkekamatsegélyért folyamodik.

Magyar- és Ópécska lélek száma 303 (hibásan mutatja ki 169 léleknek). Ezen csekély népességü református egyházunkat nagy számu idegen vallásu és nyelvü lakosok veszik körül. Az egyháznak vagyona nincs. 75 adózó rendes adóban 50.52 K-t, rendkivüli adóban ugyan ennyit fizet. Az egyháztagok középszerü vagyoni viszonyok között élnek. Az épitkezés költségvetésének egyházhatósági jóváhagyását nem igazolja, összegét 17780 K-ra teszi, fedezetül kimutat 1900 K-t, pedig még semmivel sem rendelkezik. A 11. rovat b) 1, 2. tételeit nem töltötte ki. A kérveny, terv, költségvetés későn érkezett.

Egyházmegyénk közgyülése a pécskai fiókegyházat templomépitési célra 10000 K tőkeösszegnek megfelelő 500 K közalapi tőkesegélyre ajánlja második sorban, de kérvényét csakis azon esetben terjeszti fel a Főtiszteletü egyházkerületi közgyülésre és Konventre, ha későn beküldött tervét és költségvetését az illetékes közigazgatási bizottság a felterjesztés idejére visszajuttatja s azokat épittető bizottságunk elfogadó határozatával elláthatja. A kérvény hiányának pótlására is felhivja a folyamodót, mert olyan kérvényre, melynek csak egy rovata is kitöltetlen segélyt nem szavaz meg a felsőbbség.

Megokolás. Bár a pécskai egyház még nagyon erőtelen, de mivel a buzgóság és áldózatkészség jelei már mutatkoznak a hiveknél, templomépités célját szolgáló közalapi tőkekamatsegélyre második sorban ajánlani kellett.

121. Az árpádi egyház templom javitására, lelkészlak és iskolák épitésére felvett adósságának könnyitése céljából 33000 K tőkeösszegnek megfelelő 1650 K közalapi tőkekamatsegélyt kér. A megokolás szerint az árpádi egyház nagy szegénysége dacára sem kért soha segélyt, most kénytelen kérni, mert a község református lakossága nagyon eladósodott, s ezen kivül 150%-os községi terhe mellett 6600 K (65%-os) rendkivüli egyházi adót vállalt magára. Ez a nagy teher a terméketlenség következtében immár elviselhetetlenné vált. A felekezeti iskolákat menti meg a felsőbb egyházi hatóság, ha az árpádi református hivek sulyos terhét közalapi tőkekamatsegéllyel enyhiti.

Egyházmegyénk közgyülése az árpádi egyházat templom javitásra, lelkészlakás és iskolák épitésére felvett sulyos adósága elviselhetővé tétele céljából 20000 K tőkeösszegnek megfelelő 1000 K közalapi tőkekamatsegélyre első sorban melegen ajánlja a Főtiszteletü egyházkerület és Konvent pártfogásába.

Megokolás. Az árpádi egyház az elodázhatatlan egyházi és iskolai épitkezésekre nagy mérvü rendkivüli egyházi adóterhet volt kénytelen magára vállalni; tagjainak szegénysége s főképen a mostoha időjárás folytán bekövetkezett terméketlenség miatt nem tudja erejét meghaladó adóságát törleszteni. Elviselhetetlenné váló terhe könnyitése céljából első sorban kellett közalapi tőkekamatsegélyre ajánlani.

122. Az ágyai egyház a mult évben uj iskolaépités céljára 5000 K tőkeösszegnek megfelelő 250 K közalapi tőkekamatsegélyért folyamodott; egyházi hatóságaink pártoló támogatása után a tőkesegélyt osztó bizottság javaslata alapján a Főtiszteletü Konvent is méltónak itélte ezen egyházat a segélyezésre s 252/d.—1913. jzkvi szám alatt azon egyházak közzé sorozta, melyeket elsősorban kivánt tőkekamatsegélyhez juttatni. Azonban a mult évben még nem került rá a sor. Minthogy a VKM. 111689 1908. sz. alatt kelt rendeletében nem csak két uj tanterem épitésére kötelezte az ágyai egyházat, hanem két régi tantermének megfelelő karba hozására is, a presbyterium 29—1914. jegyzőkönyvi sz. alatt elhatározta, hogy az egyház szegénységére tekintettel felhasználja a 113—1914. sz. alatt kelt konventi határozat által nyujtott kedvező alkalmat, az uj iskolaépitéssel kapcsolatban téglából épült régi leányiskolájának átalakitására s a két régi tanteremnek ezen épületbe való beépitésére szintén kér közalapi tőkekamatsegélyt. Az uj iskola épitésére és régi leányiskolájának átalakitására épitési költség 20706.16 K — 12000 K tőkeösszegnek megfelelő 600 K közalapi tőkekamatsegélyért folyamodik. Kérvényében meggyőző okokkal és igaz adatokkal támogatja a segélyezés szükségességét. Hivei rendkivüli adóterhet is viselnek. A 20706 K épitési költségből 8706 K-t az egyház már előállitott, de mert anyagi erejét már teljesen kimeritette, épitkezni csak ugy lesz képes, ha a hiányzó 12000 K fedezésére közalapi tőkekamatsegélyt nyer.

Egyházmegyénk közgyülése az ágyai egyházat uj iskola épitésére és régi iskolájának átalakitására 12000 K tőkeösszegnek megfelelő 600 K közalapi tőkekamatsegélyre meleg pártolással terjeszti fel a Főtiszteletü egyházkerületi közgyüléshez és Konventhez, még pedig első sorban.

Megokolás. 1. Az ágyai egyházat a VKM. 111689—1908. számu rendeletével iskolája fejlesztésére kötelezte, az egyház a rendeletnek eleget tett, a két régi tanitói állás mellé még kettőt szervezett mivel azonban csak két tanteremmel rendelkezik, még két tanterem épitése elodázhatatlan szükség.

2. A Miniszter fenti rendeletében a meglévő két tantermet is kifogásolta s azok átalakitását sürgette, s az egyház, hogy tantermeit és a tanitói lakásokat legalább az 52261—1914. számu VKM. rendeletnek megfelelő karba hozza, régi leányiskolájának átalakitásával s a két régi tanteremnek ezen régi épületbe való beépitésével törekszik a sokszor kifogásolt és már türhetetlenné vált állapoton segiteni.

Mivel az uj tantermek felépitését, a két réginek jó karba hozását maga a VKM. sürgeti s az egyház anyagi erőtelensége folytán e célra 5000 K segélyt is nyujtott; mivel maga az egyházközség is meghozta már a tőle telhető áldozatot (rendkivüli adóban 3706 K 16 fill.), sőt ujabb adóterhet is visel, még mindig képtelen saját erején az iskolai épitkezéseket végrehajtani. E miatt a hiányzó 12000 K épitkezési költség előállitása céljából közalapi tőkekamatsegélyre első sorban kellett ajánlani az ágyai egyházat.

123. Az ágyai egyház a leégett lelkészlak felépitéséből származott adósságának kevesebb teherrel járó törleszthetése céljából 9000 K tőkeösszegnek megfelelő 450 K közalapi tőkekamatsegélyért folyamodik. Az adóság eredetileg 10000 K volt. Az 1898. évben 4.70%-os törlesztés mellett 50 évre vette fel a magyar földhitel intézettől. Évről évre növekedő terhei miatt ma már a törlesztési hányadokat csak rendkivüli egyházi adó kivetésével képes törleszteni. Kérvényivének kiállitása pontos és szabatos.

Egyházmegyénk közgyülése az ágyai egyházat a leégett lelkészlak felépitéséből származott terhes adósságának könnyebb törleszthetése céljából 9000 K tőkeösszegnek megfelelő 450 K közalapi tőkekamatsegélyre pártoló ajánlással első sorban terjeszti fel a Főtiszteletü egyházkerületi Közgyülésre és Konventhez.

Megokolás. Az ágyai egyház adósságát leégett lelkészi lakásának felépitésére vette fel egyházhatósági jóváhagyással; az utóbbi években 2 tanerős iskoláját VKM. rendeletre 4 tanerős iskolává kellett fejlesztenie, e miatt terhei évről-évre növekedtek, ugy hogy ma már terhes adósságát rendkivüli adózás mellett sem képes törleszteni. Sulyos terhének elviselhetővé tétele céljából közalapi tőkekamatsegélyre első sorban kellett ajánlani.

124. A komádii egyház templom, torony, lelkészlak és iskola épitéséből s javitásából származott adóssága kissebb teherrel járó

törleszthetése céljából 45707 korona tőkének megfelelő 2285 kor. közalapi tőkekamatsegélyért folyamodik. Kérvénye kitöltése pontos és szabatos, csak az adóság alapjául szolgáló kölcsön felvételére engedélyt adó egyházkerületi közgyülés határozatának száma hiányzik mellőle.

Egyházmegyénk közgyülése a komádii egyházat adósság törlesztésének céljából 20000 koronának megfelelő 1000 korona közalapi tőkekamatsegélyre második sorban ajánlja a Főtiszteletü egyházkerületi közgyülés és Konvent figyelmébe. Felhivja azonban folyamodót, hogy az egyházkerületi közgyülés azon határozatának számát, mellyel a kölcsön felvételét engedélyezte, közölje esperessel, mert a megfelelő záradékot csak ennek birtokában vezetheti a kérvényre.

Megokolás Bár a komádii egyház népes és tekintélyes anyagi erővel rendelkezik, az utóbbi időben iskolája rohamos fejlesztése annyira kimeritette, hogy terhes adósságának kamatait is alig képes fedezni. A törekvő egyházat nehéz terhe enyhitése céljából legalább második sorban közalapi tőkekamatsegélyre ajánlani kellett.

125 A magyarremetei egyház adósságtörlesztésre, templomi karzat készitésére és toronytető fedésére 4000 korona tőkeösszegnek megfelelő 200 korona közalapi tőkekamatsegélyt kér. Kérvényéből az tünik ki, hogy az egyháztagok egyforma terhet viselnek. Egy-egy adózóra 30.82 kor. esik. Ez a nagy összeg a szegényebb egyháztagokra sulyos teherként nehezedik. Nagy hiba, hogy az adócsökkentési segélyt — mig mód volt reá — igénybe nem vették. Ez által a sulyos adóterhet arányosithatták volna. Feltünő azonban, hogy bár 120 adózót mutat ki, egynek-egynek 30.82 koronát, mégis az adókivetés összege 406 koronát tesz ki, holott az adatok szerint 3698.40 koronának kellene lenni egy évi kivetésnek. Az épitkezési költségvetés egyházhatósági jóváhagyása hiányzik, az adósság alapjául szolgáló kölcsön felvételét az egyházkerületi közgyülés határozatának keltével és számával nem támogatja, a hiteligénybevétel rovatát hiányosan és hibásan töltötte ki, az annuitásból a törlesztésre szolgáló 1%-ot az egyházközség terheként el nem ismeri.

Egyházmegyénk közgyülése a magyarremetei egyházat adósságtörlesztésre és templomának jó karba hozására 4000 korona tőkeösszegnek megfelelő 200 korona közalapi tőkékamatsegélyre ajánlással terjeszti fel első sorban a Főtiszteletü egyházkerületi közgyülésre és Konventhez, de csak azon esetben, ha a

templomi épitkezés költségvetésének egyházhatósági jóváhagyását igazolja, az adósság alapjául szolgáló kölcsön felvételére engedélyt adó egyházkerületi közgyülés határozatának számát az esperesi záradék megfelelő kitölthetése céljából közli az esperesi hivatallal s kérvényben a 6. és 11. rovatot szabályszerüen kitölti, illetőleg kiigazitja.

Megokolás. A magyarremetei egyház tagjai idegen nemzetiségü vidéken szegénységben élnek, aránytalanul magas egyházi adóterhet viselnek, kevésbbé terhes köl sönnel nehéz helyzetük enyhül: mindezeknél fogva közalapi tőkakamatsegélyre első sorban kellett ajánlani.

126. A tamáshidai egyház a mult évben tanitói lakás épitésére közalapi tőkekamatsegélyért folyamodott, de az egyházi felsőbb hatóság ez alkalommal részére segélyt nem juttathatott, hanem kérvényét azzal küldte vissza, hogy kérését a folyó évben ismételje meg. Az egyház a felhivás értelmében tanitói lakás épitésére és templomjavitásra 5000 korona tőkeösszegnek megfelelő 250 korona közalapi tőkesegélyért folyamodik. Népessége 927 lélek, ugyanannyi más vallásu és nyelvü lakos között Cselekvő vagyona 55622 kor., szenvedő vagyona 3000 korona. A hivek a törvény által rendelt adót fizetik, szegény sorsuak, egy lélekre egy hold föld nem esik. Az épitkezés költségvetési összege 5000 korona, fedezet erre semmi sincs. Kérvényében az épitkezési költségvetés egyházhatósági jóváhagyását nem igazolja, egyébként annak kitöltése pontos és szabatos.

Egyházmegyénk közgyülése a tamáshidai egyházat tanitói lakás épitésére és templom javitására 5000 korona tőkeösszegnek megfelelő 250 korona tőkekamatsegélyre pártolólag terjeszti fel első sorban a Főtiszteletü egyházkerületi közgyülésre és Konventhez, felhivja azonban a folyamodót, hogy kérvénye hiányát pótolja, mert annak kedvező elintézését csak igy remélheti.

Megokolás. A tamáshidai egyház tanitójának lakását a hatóság közegészségügyi tekintetben kifogásolta, ujjá kell azt épittetni; templomának kijavitása elodázhatatlan, a szegény sorsu hivek ezek költségeit előállitani nem tudják: ezért kellett közalapi tőkekamatsegélyre első sorban ajánlani.

127. A szintei leányegyház iskolai épitkezésre 3000 korona tőkeösszegnek megfelelő 150 korona közalapi tőkekamatsegélyt kér. Az egyházközség 188 lelket számlál, majdnem 2000 idegen vallásu és nemzetiségü lakos között. Cselekvő vagyona 11557 korona

becsértéket képvisel, szenvedő vagyona 4413 korona. Magyar iskolát tart fenn, de ennek évi kiadásait nagy adóteher mellett is csak segélyekkel és adományokkal tudja fedezni a 47 család. Tagjai a közeli uradalmakból összeverődött cselédekből lett kis gazdák, napszámosok, szegény sorban. Iskoláját, melyet 1910. évben vizáradás összeroskasztott, ujraépittette, de mivel kevés költséggel rendelkezett, a nem égetően szükséges épitkezések akkor elmaradtak, most kivánná az 52261—1914. sz VKM. rendeletnek megfelelően iskoláját rendbe hozni. Az épitkezés összegéből 3000 koronát saját erején fedezni nem tud, közalapi tőkekamatsegély utján óhajtja előállitani. Kérvényét pontosan és szabatosan töltötte ki.

Egyházmegyénk közgyülése a szintei leányegyházat iskolai épitkezés céljára 3000 korona tőkeösszegnek megfelelő 150 korona közalapi tőkekamatsegélyre meleg ajánlással terjeszti fel első sorban a Főtiszteletü egyházkerületi közgyülésre és Konventhez.

Megokolás. A szintei egyház idegen nemzetiségü lakosok között ugy a magyarság, mint a reformátusság szempontjából fontos missziót teljesit, magyar iskolát tart fenn, vizáradás által összeroskasztott iskolája felépitését költséghiány miatt be nem fejezhette, a szükséges melléképületeket fel nem állithatta az 1910. évben. Az elmaradt épitkezés pótolhatása céljából kellett most első sorban közalapi tőkekamatsegélyre ajánlani.

128. A mezősasi egyház kéri, hogy iskola és más épitkezésekből származó adóságai törlesztésére 11000 korona tőkeösszegnek megfelelő 550 korona közalapi tőkekamatsegélyre ajánlja egyházmegyénk közgyülése. A kérvényben felhozott okok és adatok igazolják, hogy az egyháznak 11068 koronát, az állami adó 17%-át fizetik a hivek. Adósságukat kissebb teherrel járó kölcsönre kivánják átváltoztatni, e végből kérik a közalapi tőkekamatsegélyt.

Egyházmegyénk közgyülése a mezősasi egyházat 6000 korona tőkeösszegnek megfelelő 300 korona közalapi tőkekamatsegélyre terhes adósságának könnyebb törleszthetése céljából ajánlással terjeszti fel első sorban a Főtiszteletü egyházkerületi közgyülésre és Konventhez.

Megokolás. A mezősasi egyház a közelmultban templomot javittatott, uj iskolát épitett, e miatt terhes adósságba keveredett, ezt 17%-os rendkivüli egyházi adóval sem képes törleszteni: sulyos helyzete enyhitése céljából első sorban kellett közalapi tőkekamatsegélyre ajánlani.

129. A cserm*ői egyház* toronyépitésre és egyházi épületek javitására 12.000 K tőkeösszegnek megfelelő 600 K közalapi tőkekamatsegélyt kér. Az épitkezés tervének és költségvetésének egyházhatósági jóváhagyását nem igazolja. Az egyház az 1898., 1904. és 1914. években összesen már 7000 K közalapi segélyt nyert.

Egyházmegyénk közgyülése a cserm*ői egyházat* épületek javitására 1000 K tőkeösszegnek megfelelő 50 K közalapi tőkekamatsegélyre második sorban ajánlja. Kérvényét azonban csakis az esetben terjeszti felsőbb helyre. ha a felterjesztés határideje igazolja, hogy az egyházi épületek javitásának költségvetése egyházhatósági jóváhagyást nyert.

Torony épitésre — égető szükségletek nagy számára tekintettel — közalapi tőkekamatsegélyt nem eszközöl ki s ily célu kérvényt felsőbb helyen nem támogat egyházmegyénk közgyülése.

Megokolás. Bár a cserm*ői egyház* már 4 izben 7000 K közalapi tőkesegélyt nyert, még mindig annyira erőtelen, hogy saját erejéből épületei kijavitására is képtelen, emiatt ujólag ajánlja egyházmegyénk közgyülése második sorban közalapi tőkekamatsegélyre.

130. Az erdőhegyi egyház terhes adóssága rendezésére 9100 K tőkeösszegnek megfelelő 455 K közalapi tőkekamatsegélyért folyamodik. Kérvényét pontosan és szabatosan töltötte ki a kérés támogatására felhozott okai és adatai meggyőznek afelől, hogy ezen elerőtlenedett egyházunk saját alapjaiból felvett 9100 K adósságát nemhogy törleszteni tudná, de annak még évi kamatait sem birja fedezni, pedig az egyháztagok rendkivüli egyházi adóval (370·80 K) is megvannak róva.

Egyházmegyénk közgyülése az erdőhegyi egyházat terhes adóssága rendezhetése végett 9100 K közalapi tőkekamatsegélyre meleg ajánlással terjeszti e'ső sorban a Főtiszteletü egyházkerületi közgyülésre és Konventre.

Megokolás. Idegen nemzetiségek által körülvett erdőhegyi egyházunk az utóbbi időben annyira meggyengült, hogy 9100 K adósságának kamatait rendkivüli adózás mellett sem tudja fizetni, amiatt terhe évről-évre nő. Hogy e baj az egyház pusztulására ne vezessen, első sorban kellett közalapi tőkesegélyre ajánlani.

131. A belényesi egyház adósság törlesztésére és lelkészlak javitására 20000 korona tőkeösszegnek megfelelő 1000 korona közalapi tőkekamatsegélyt kér. A kérvényiv kitöltése hibás és hiányos (III. 2, 3, 5, tétel. Terület? Cselekvő vagyon összegezése?). Az épitkezés költségvetésének egyházhatósági jóváhagyása hiányzik. A kölcsön felvételét engedélyező egyházkerületi határozat számát nem közli. A kérvény későn érkezett.

Egyházmegyénk közgyülése a belényesi egyházat 10000 korona tőkeösszegnek megfelelő 500 korona közalapi tőkekamatsegélyre első sorban ajánlja a Főtiszteletü egyházkerületi közgyülés és Konvent támogatásába. De kérvényét csak ugy terjesztheti fel, ha annak hiányait sürgősen pótolja és ha a későn beküldött terv és költségvetés a közigazgatási bizottságtól a) felterjesztés határidejére visszaérkezik s azokat épittető bizottságunk idejében letárgyalhatja. Ennek bekövetkezése esetén felkéri közgyülésünk esperest, hogy a kérvényre épittető bizottságunk elfogadó határozatának számát igazolás gyanánt vezesse rá.

Megokolás. A belényesi egyház idegen nemzetiségü lakosok központi helyen védő bástyája a magyar reformátusságnak, mivel azonban anyagiakban szegény, tagjai vagyontalanok, adósságát törleszteni, a lelkész lakását önerejéből kijavitani nem tudja. Ez okból közalapi tőkekamatsegélyre első sorban ajánlani kellett.

132. A zsadányi egyház adósságtörlesztésre és ősrégi, rozzant lelkészi lakásának ujjá épitésére 31150 K tőkeösszegnek megfelelő 1357 50 K közalapi tőkekamatsegélyt kér. A kérvényiv kitöltése hiányos, az épitkezési költségvetést egyházhatósági jóváhagyás keltével, számával el nem látta, a hiteligénybevétel rovatait ki nem töltötte, a kölcsön felvételét engedélyező egyházkerületi közgyülés határozatának keltét és számát nem mellékelte.

Egyházmegyénk közgyülése a zsadányi egyházat adósságtörlesztési cé'ra 6000 K tőkeösszegnek megfelelő 3000 K közalapi tőkekamatsegélyre második sorban ajánlja, de kérvényét csak ugy terjesztheti felsőbb helyre, ha a kölcsön felvételére engedélyt adó egyházkerületi közgyülés határozatának keltét és számát közli az esperessel és a kérvényiv hiányait pótolja.

Megokolás. A zsadányi egyház terhes adóssággal küzd a rozoga lelkészi lakásának ujra épitése el. e-

rülhetetlenné vált. Mivel azonban lelkészi lakásnak későn benyujtott terve és költségvetése nem megfelelő, ezuttal épitkezési segélyre nem ajánlhatta, de adósság törlesztés céljából közalapi tőkekamatsegélyre második sorban ajánlani kellett.

133. A belényesujlaki egyház iskolaépitésből származott adósságának könnyebb törleszthetésére 1900 K tőkeösszegnek megfelelő 95 K közalapi tőkekamatsegélyert folyamodik. Az egyházközség lélekszáma 1009, a községnek van 327 oláh lakosa is. Cselekvő vagyona 43 024 22 K, szenvedő vagyona 7610. Közalapi tőkesegélyül már 6000 K-át élvez, adósegélye 102·86 K Az adózók osztályozása hibás. 250 adózó fizet 970·78 K-t, rendes- és 606·84 K-t rendkivüli adó cimén. A törvény által előirt adókulcs van érvényben. A hivek általában szegények.

Egyházmegyénk közgyülése a belényesujlaki egyházat 1900 K tőkeösszegnek megfelelő 95 K közalapi tőkekamatsegélyre első sorban ajánlólag terjeszti fel a Főtiszteletü egyházkerületi közgyülésre és Konventre. Felhivja azonban folyamodót, hogy az adósság alapjául szolgáló kölcsön felvételére engedélytadó egyházkerületi közgyülési határozat keltét és számát közölje az esperesi hivatallal, mert esperes a kérvényt megfelelő záradékkal csak ugy láthatja el.

Megokolás. A belényesujlaki egyháznak — bár a közalapból már 300 K évi tőkekamatsegélyt élvez — még mindig van fenn adóssága s mivel azt saját erején törleszteni nem tudja, közalapi tőkekamatsegélyre első sorban kellett ajánlani.

134. A mezőbajji egyház nevében lelkész és gondnok 4000 K tőkeösszegnek megfelelő 200 K közalapi tőkekamatsegélyért folyamodik. Két irott kérvényt küld be elkésve. Egyiket egyházmegyénk közgyüléséhez, másikat a Konventhez intézi. A konventi ufasitásban található követelményeknek egyik kérvény sem felel meg.

Egyházmegyénk közgyülése a mezőbajji egyház kérvényét a benyujtott alakban nem terjesztheti felsőbb helyre. Ha azonban folyamodó f. évi október 1 éig a Konvent által kiadott nyomtatott iven pontosan és szabatosan kiállitott kérvényét az esperesi hivatalhoz beterjeszti, a terv és költségvetés egyházhatósági jóváhagyásáról gondoskodik: közgyülésünk esperest felhatalmazza, hogy a megokolást és ajánlást a kérvényre vezesse rá s terjessze fel a Főtiszteletü egyházkerületi közgyülésre.

135. A körösszegapátii egyház egyházkerületünktől 4000 K népiskolai tőkesegélyt kér. Kérését azzal okolja meg, hogy iskolája épitési ügye anyagi erejük elégtelensége miatt már évtizedek óta huzódik. Emiatt nem tarthatták jó karban a templomot és lelkészi lakást sem Ma már minden egyházi épület gyökeres javitást igényel, de képtelen az egyház ennek teljesitésére, mert hivei oly nyomoruságos helyzetben vannak, hogy sem állami, sem egyházi adójukat fizetni nem tudják. Az egyházi és iskolai terhektől való szabadulás vágya folytán a jelen évben 16 egyén hagyta el a református egyházat s a kitérés folyvást tart. Többen kivándoroltak. Ezen bajok miatt az egyház számban és erőben folyton gyengül s ha sürgős segitséget nem kap, pusztulása rövid idő mulva bekövetkezik. A jelentő lap szerint a szükséglet összege 16.250 K, erre fedezete van 5000 K, kér 4000 korona segélyt, hogy a hiányzó összeget miből fedezi, azt nem mutatja ki. Az 1·5 %-os törlesztést a presbyterium elvállalta, de ennek határozatát, egyházközségi közgyülés elé nem terjesztették, minélfogva az ez ügyben nem is határozott.

Egyházmegyénk közgyülése a körösszegapátii egyházat nyomoruságos helyzetére tekintettel 4000 K *népiskolai tőkesegélyre* ajánlja ugyan, de kérvényét csakis azon esetben terjeszti fel a Főtiszteletü egyházkerületi közgyülésre, ha folyamodó az egyházközségi közgyülés névszerinti szavazással hozott elfogadó határozatát f. évi szeptember hó végéig az esperesi hivatalhoz eljuttatja, mert kérvényét enélkül a felsőbb hatóság is feltétlenül elutasitja.

136. A mezősasi egyház iskolái tulzsufoltságának megszüntetése végett III. iskolát épittetett s az épitkezési költségek fedezésére 8000 K terhes kölcsönt vett fel azon reményben, hogy ezt egyházi segéllyel kevésbbé terhes kölcsönre változtathatja át. Azonban segélyhez jutni mindezideig nem tudott, ennek folytán a csekély földi javakkal megáldott egyháztagokra 17 % os rendkivüli egyházi adó nehezedett. A teher sulyának enyhitése céljából 8000 K népiskolai tőkesegélyért folyamodnak A pontosan és szabatosan kitöltött jelentő lapot, az 1·5 %-os törlesztési összeget elfogadó szabályszerü presbyteri és közgyülési határozatokat mellékeli

Egyházmegyénk közgyülése a mezősasi egyházat, mely iskolája fejlesztésére minden tőle telhető áldozatot meghozott, minthogy az 1·5 %-os törlesztést 32 évre jogérvényesen elvállalta, sulyos rendkivüli egyházi adójának enyhitése céljából 8000 K *népiskolai tőkesegélyre* pártoló ajánlással terjeszti fel a Főtiszteletü egyházkerületi közgyülésre.

137. A kisházai és tenkeszéplaki egyházak gondnokai a közöttük lelki gondozást teljesitő Vajda Mihály gyantai lelkész részére fuvardij cimén 50—50 K, összesen 100 K segélyt kérnek a Református Segélyegylettől.

Közgyülésünk e két nemzeti és felekezeti szempontból fontos missziót teljesitő fiókegyház kérelmét pártoló ajánlással terjeszti fel a Főtiszteletü Egyházkerületi közgyülésre s ugy Kisháza, mint Tenkeszéplak részére 50—50, összesen 100 K segély megadását kéri a Református Segélyegylettől.

138. A szintei leányegyház felügyelő lelkésze fuvardijára 100 K, iskola fentartására 50 K segélyt kér a Református Segélyegylettől.

Közgyülésünk az idegen nemzetiségek és felekezetek között elszigetelten álló, vallásunkhoz, református iskolánkhoz szivósan ragaszkodó s magas adóteher mellett nyomasztó adósággal is küzdő szintei leányegyházunknak kettős kérelmét pártoló ajánlással terjeszti fel a Főtiszteletü egyházkerületi közgyülésre s felügyelő lelkész fuvardijára 100 K, iskolafentartásra pedig 50 K. Református Segélyegyleti segély megadását a maga részéről is melegen kéri.

139 A magyarremetei egyház költségvetési hiányának fedezésére és épitésből származott adósságainak törlesztésére 200 K segélyt kér a Református Segélyegylettől.

Egyházmegyénk közgyülése az egyházfentartás nehéz gondjaival és terhes adósággal küzdő, anyagiakban szegény magyarremetei egyházat költségvetési hiányának fedezésére és adósságainak törlesztésére 50 K segélyre pártoló ajántással terjeszti fel a Főtiszteletü egyházkerületi közgyülésre.

140. A radnalippai missziói egyház lelkésze számára, a lippai róm. kath. elemi és polgári leányiskolában végzett vallástanitás dijazása céljából 200 K segélyt kér a Református Segélyegylettől

Egyházmegyénk közgyülése az elnémult harangok országában alig 20 évvel ezelőtt életre hivott, fontos missziót teljesitő, adósággal küzdö s költségvetés hiányában szenvedő radnalippai egyházat a jelzett célból 100 K segélyre pártoló ajánlással terjeszti fel a Főtiszteletü Egyházkerületi közgyülésre.

141. A belényesi egyház adósságainak törlesztésére 100 K, lelkésze számára a vaskóhi, lunkai és rézbányai szórványokban

végzett lelki gondozás fuvardijában szintén 100 K, összesen 200 K segélyt kér a Református Segélyegylettől.

Egyházmegyénk közgyülése az oláh kulturális központon nehéz viszonyok között élő belényesi egyházat 100 koronára belényesi lelkészt pedig a vaskóhi, lunkai és rézbányai szórványok lelkigondozásának fuvardijában szintén 100 korona segélyre melegen ajánlja Egyházkerületünk közgyülésének.

142. A magyarcsékei egyház felügyelő lelkésze Kalas Ferenc belényessonkolyosi lelkész fuvardijára 100 korona, — előkönyörgő énekvezére Török Pál állami tanitó fizetés pótlékára pedig 100 korona, összesen 200 korona segélyt kér a Református Segélyegylet pénztárából.

Egyházmegyénk közgyülése az anyaegyházzá alakulás minden nehézségeivel küzdő, szegény telepesekből és napszámosokból álló magyarcsékei egyházat 200 korona segélyre melegen ajánlja a Főtiszteletü egyházkerületi közgyülés figyelmébe, amely segélyből a folyósitás esetén 100 korona Kalas Ferenc f. ü. lelkészt, — 100 korona Török Pál előlkönyörgő énekvezért illeti.

143. A cserméi egyház 404 korona költségvetési fedezetlen hiánya pottására 200 korona segélyt kér a Református Segélyegylettől.

Egyházmegyénk közgyülése az anyagiakkal küzdő. csekély népességü cserméi egyházat 50 kor. segélyre melegen ajánlja a Főtiszteletü egyházkerületi közgyülés pártoló jó indulatába.

144. Az egyházmegye rendelkezése alatt álló rendes államsegélyért a következő kérvények érkeztek be az esperesi hivatalhoz:

1. A 7—1910. sz. e. m. végzés ad 21. pontja értelmében Bugyi János erdőgyaraki lelkész illye lelki gondozásáért 40 kor. — Szőke Lajos illyei állami tanitó vallás és ének tanitásáért 60 koronát,

2. Tóth Lajos a körösjánosfalvai fiókegyház előlkönyörgő tanitója vallás és énektanitásért 50 koronát,

3. A cserméi egyház költségvetési hiányának fedezésére 200 koronát,

4. Fogarassy Bálint ágyai lelkész a tőzmiske szórványban végzett vallástanitás általa előlegezett fuvardijában 120 koronát,

5. A szapáryligeti fiókegyház az állami iskolába járó növendékek vallástanitójának fuvardijában 150 koronát.

6. A szintei leányegyház adósságának törlesztésére 200 koronát,

7. A magyarremetei egyház költségvetési hiányának fedezésére 120 koronát.

8. A magyarcsékei egyház vallás és énektanitási dij pótlására Török Pál állami tanitó részére 100 koronát, — kér a rendes államsegélyből.

Egyházmegyénk közgyülése a rendelkezésére álló 760 korona rendes államsegélyt a folyamodók között a következőképen osztja meg:

1. Illye: Bugyi János f. ü. lelkésznek utiköltségre 40 koronát. Szőke Lajos állami tanitónak vallás és énektanitásért 60 koronát, összesen 100 koronát.

2 Körösjánosfalva előkönyörgőjének vallás és énektanitási dij pótlására 50 koronát,

3. Tőzmiske vallástanitójának 1913—4 iskolai évi fuvardijára 120 koronát.

4 Szapáryliget vallástanitójának fuvardijára 150 koronát.

5. Szinte adósságtörlesztésre 200 koronát.

6. Magyarremete költségvetési hiányának fedezésére 90 koronát.

7. Magyarcséke vallás énektanitási dij pótlására 50 koronát kapnak

A cserméi egyház kérvénye, mivel adócsökkentési segélyben részesül: a 122—1913. sz. egyházmegyei végzésben kimondott segélyezési alapelv értelmében figyelembe vehető nem volt.

145. Az egyházmegyei Tanitó és Segélyegyesület elnöksége beterjeszti az egyesület számadását az 1913. május 1-től 1914. május 1-ig terjedő időről. A számadást ugy az idő' özi pénztárvizsgáló bizottság, valamint a választmány is megvizsgálta és renben találta. Ezeknek alapján az 1914 év junius hó 15 én Nagyszalontán tartott egyesületi közgyülés 4 számu határozatával egyhangulag elfogadta és a végleges jóváhagyás elnyerése végett egyházmegyénk közgyüléséhez felterjeszteni határozta el.

Az egyesület vagyona készpénzben és értékekben.

1914. május 1-én	66,613·20 K,
1913. május 1-én	65,222·07 K volt,
szaporodott az egyesület tőkéje: . .	1391·13 K-val.

Szikszay alap állaga . . .	200·— K
Nagy Dániel alap állaga . . .	407·72 K
Balogh J, és fia alap állaga . .	470·59 K
Nagy Ferenc alap állaga . . .	200·— K
Szőke János alap állaga . . .	481·68 K
Az alapok összege:	1759·99 K

Egyházmegyénk közgyülése a Tanitó és Segélyegyesület számadását az egyesületi választmány vizsgálata és az egyesületi közgyülés elfogadó határozata alapján az 1913. május 1-től 1914. május 1-ig terjedő időről jóváhagyó tudomásul veszi és pénztáros részére a felmentvényt a szokásos fentartással a maga részéről is megadja.

Utasitja az egyesület vezetőségét, hogy a kamat és tagsági dij hátralékok behajtásáról gondoskodjék.

146. Az egyházmegyei Tanitó és Segélyegyesület elnöke beterjeszti szokásos jelentését a m. kir. vallás és közoktatásügyi minisztérium által az egyesületnek örök tőkéül adományozott 1000 K elhelyezéséről és kamatainak felhasználásáról. — A jelentés szerint 500 K Veres Sándor feketegyarmati, 500 K Dezső Mojsza tamáshidai lakosokosnak van jelzálog biztositék mellett kiadva. Az évi 80 K kamatjövedelmet a segélyezettek élvezik.

Egyházmegyénk közgyülése a Tanitó és Segélyegyesület elnökének jelentését a m. kir. vallás és közoktatásügyi minisztérium által az egyesület céljaira adományozott 1000 K elhelyezéséről és kamatainak felhasználásáról jóváhagyó tudomásul veszi s a tiszántuli református egyházkerület püspöki hivatala utján felterjeszti a m. kir. vallás és közoktatásügyi miniszteriumhoz

147. Ezen jegyzőkönyv hitelesitésére a Nagyszalontán lakó egyházmegyei tanácsbirákat és jegyzőket kéri és hatalmazza fel esperes elnöklése mellett közgyülésünk.

Ezen ügy elintézésével a tárgysorozat végére jutottunk, miért is Balog Ambrus esperes a nagyszalontai református egyházmegyének az 1914. évi szeptember hó 10 napján összehivott s az ő elnöklése mellett utolsó közgyülését Isten minden lelki és testi áldásának kivánásával berekesztette.

A 73—76, 79—86, 90—92, 112—136, 148 (—35) számokat jegyzette Fogarassy Bálint lelkészi főjegyző.

A 77, 97—105 (—10) számokat jegyzette Tatár Balázs világi főjegyző.

A 78, 88, 89, 94—96, 137—144 (—14) számokat jegyzette Perecz István lelkészi aljegyző.

A 80, 81, 84, 85, 87, 93, 106—111, 146, 147, (—14) számokat jegyzette Szabó Lajos világi aljegyző.

A 82, 83. (—2) számokat jegyzette Kassay Béla tanügyi bizottsági előadó.

Mindezen számoknak az illető jegyzők előadói is voltak.

Hitelesitettük: Nagyszalontán, 1914. évi szeptember hó 22.

Tatár Balázs, Szabó Lajos — *Balog Ambrus*

e. m. jegyzők. — *esperes.*

Dr. Balogh Elek, Böszörményi Lajos, Hadházy Kálmán

e. m. tanácsbirák.

Birósági ülés.

A nagyszalontai református egyházmegye rendes birósága Nagyszalontán 1914. évi szeptember hó 10-én tartott ülésének jegyzőkönyve.

Jelen voltak: Balog Ambrus esperes és Dr. Balog Elek egyházmegyei tanácsbiró elnöklete alatt, Böszörményi Lajos, Nagy Imre, Kassay Béla, Szabó István, Dr. Szarka Sándor és Hadházy Kálmán tanácsbirák; Dr. Szarka Sándor ugy is mint egyházmegyei ügyész; Tatár Balázs, Szabó Lajos egyházmegyei jegyzők; jegyzőkönyvvezető Szabó Lajos.

Balog Ambrus esperes-elnök, annak kijelentése mellett, hogy Gróf Tisza István egyházmegyei gondnok távol léte miatt, mint rendes közgyülésünkön, ugy a birósági ülésen is a hivatalára nézve legidősebb világi tanácsbiró fogja betölteni a társelnöki tisztet, — melegen üdvözli a bíróság tagjait:

az ülést megnyitja.

148 Elnök felhivja bíróságunkat, hogy az E. T. V—13 §-a értelmében az időszaki tanács tagjait válassza meg, miután az 1913. év szeptember hó 19-én történt választás hatálya egy év elteltével megszünt.

Bíróságunk a rendes elnökségen kivül (Gróf Tisza István egyházmegyei gondnok és Balog Ambrus esperes) az időszaki tanácsba egy év tartamára megválasztja rendes tagokul; Böszörményi Lajos, Dr. Ba-

logh Elek és Tisza Kálmán gróf; — Nagy Imre, Csécsi Imre, Dr. Fábián Lajos, Hadházy Kálmán és Dr. Szarka Sándor tanácsbirákat.

K. m. f.

Balog Ambrus. *Dr. Balogh Elek*

esperes. *világi elnök.*

Szabó Lajos

jegyzőkönyv vezető.

149. *Jegyzőkönyv,* melyet felvettünk Nagyszalontán, 1914, évi szeptember hó 10-én a nagyszalontai református egyházmegye rendes bíróságának, mint közigazgatási bíróságnak üléséről.

Jelen voltak a bíróság részéről Balog Ambrus esperes, mint a tárgyalást vezető elnök, dr. Balogh Elek világi tanácsbiró, mint társelnök, Böszörményi Lajos, Kassay Béla, Nagy Imre, Szabó István lelkészi tanácsbirák, Hadházy Kálmán, dr. Szarka Sándor világi tanácsbirák.

Előadó: Kassay Béla. Ügyész: dr. Szarka Sándor. Jegyző; Tatár Balázs.

A felek részéről jelen voltak: Gál József, Magyari József felebbezők s jogi képviselőjük dr. Lázár Zoárd kisjenői ügyvéd. Felebbezők tanui; Dr. Kulcsár Péter, Pap János, C. Sándor Lajos, Jelen volt a megválasztott panaszlott lelkész dr. Gyenge János.

Tárgyalás alatt van Tódor András és társai nagyzeréndi lakosok felebbezése dr. Gyenge János nagyzeréndi lelkésszé választása ellen, mint közigazgatási birósági ügy.

Elnök megállapitja, hogy a felek szabályszerüen megidéztettek a tárgyalásra.

Miután felhivására sem a bíróság, sem a felek részéről sem érdekeltségi, sem illetékességi kifogást senki sem emelt: elnök kijelenti, hogy a bíróság érdektelen tagjai kellő számmal vannak jelen s igy a bíróság szabályszerüen megalakult. Elrendeli az ügy érdemleges tárgyalását, s felhivja előadót az ügy ismertetésére,

Kassay Béla előadó részletesen ismerteti az ügyet, amelynek megtörténte után elnök felhivja feleket, hogy ha van a bizonyitás kiegészitésére vonatkozó előterjesztésük, azt tegyék meg.

Panaszlók jogi képviselője kéri a bíróságot, hogy olvastassa fel azt a levelet, amelyet panaszlott lelkész megválasztása előtt 1913. dec. 3.-i kelettel Nyiri Istvánnéhoz irt, a mezőtelegdi előljáróságnak 1914. febr. 22-én Nagyzeréndre küldött sürgönyét. Dr. Baltazár püspök urnak panaszlott lelkészhez intézett levelét, amellyel panaszlott maga mellett korteskedett, Bán József nyugalmazott nagyzeréndi lelkésznek Bányai gyógyszerészhez irott levelét, panaszlott lelkésznek Kovács Lajos nagyzeréndi kereskedőhöz irott ajánlott

levelét, amelynek kelte 1914. febr. 26. Mindezekkel bizonyitani kivánja, hogy panaszlott lelkész maga mellett korteskedett, önmagát ajánlgatta s ezzel a választási törvényeket nyilvánvalóan megsértette. Kéri a biróságot, hogy hallgassa ki eskü alatt Dr. Kulcsár Pétert, Pap Sándort és C. Sándor Lajos tanukat, akik igazolni fogják, hogy panaszlott lelkész a választás után Nagyzerénden nyilvánosan mulatott, s hogy a felebbezésre adott elutasitó ügyészi véleményt megtudta, mielőtt az vele hivatalosan közölve lett volna.

Panaszlott lelkésznek semmi előterjeszteni valója nincsen.

Elnök elrendeli a zárt tárgyalást és zárt tárgyalás után nyilt ülésen kihirdeti a bíróság egyhangulag hozott következő

végzését:

Egyházmegyénk rendes birósága, mint közigazgatási bíróság panaszosok azon kérelmének, hogy Dr. Kulcsár Péter, Pap Sándor, C. Sándor Lajos beidézett tanukat kihallgassa annak bizonyitására, hogy panaszlott lelkész megválasztása után Nagyzerénden nyilvánosan mulatott és hogy az ügyészi végzést megtudta, mielőtt az vele hivatalosan közölve lett volna: helyt nem ad, a tanukat ki nem hallgatja.

Megokolás.

A panaszlók által bizonyittatni kivánt vádak már a választás utáni időről szólanak, igy még valódiságuk esetén sem befolyásolhatták a választást, igy ennek a tárgyalása szükségtelen.

Elrendeli elnök a kért levelek felolvasását, s azokat felolvasás után az iratokhoz csatolja.

A levelek felolvasása után a bíróság a bizonyitási eljárást befejezettnek nyilvánitja.

Elnök felhivja a feleket, hogy ha van még mondani valójuk azt adják elő.

Dr. Lázár Zoárd kéri a biróságot, hogy a felebbezés elfogadásával a választást semmisitse meg, mert a bizonyitási eljárás során felmerült adatok kétségtelenül igazolják, hogy lelkész önmaga mellett korteskedett; maga magát ajánlgatta; a nagyzeréndi hivekkel székhelyén kivül tárgyalt, s igy az E. T. II.—20, illetve 44 §-nak c. és d. pontjaiba ütköző eljárást tanusitott, ami a választás megsemmisitését vonja maga után.

Dr. Gyenge János panaszlott előterjeszti, hogy eljárása az egyházi törvénynek ide vonatkozó szakaszait nem sérti. Leveleiből csak félremagyarázással olvasható ki a korteskedés, ő azokat megtámad-

tatása után a maga védelmére és igazolására irta. Igaz, hogy találkozott a nagyzeréndi hivek egyrészével Gyulán, de az a hivek kérésére s azért történt, hogy nekik egy, a messze jövőre kiható fontos anyagi ügyben tanácsot adjon. Nem korteskedett maga mellett; nem is volt szándéka pályázni, azt csak a hivek nagy többségének unszolására tette meg; maga magát nem ajánlgatta; törvénybe ütköző dolgot el nem követett, s azért kéri egyházmegyénk bíróságát, hogy a felebbezés elutasi ásával a választást erősitse meg, s a költségekben a felebbezőket marasztalja el.

Elnök kijelenti, hogy ezzel a tárgyalás véget ért, s a bíróság az itéletet zárt ülésb n hozza meg, a zárt tárgyalás megnyitása után ügyész inditványozz , hogy egyházmegyénk közigazgatási bírósága a felebbezésnek adjon helyet, a választást semmisitse meg. Ind kolásul felhozza, hogy a panaszlott lelkész a nagyzeréndi hivek egyrészével székhelyén kivül Gyulán tartózkodott, s bár a találkozás ürügye iskolai dolog volt: ott sok szó esett a közelgő lelkészválasztásról is. A vizsgálati iratokból kiderül, hogy lelkész ott magát ajánlotta a hiveknek, a magaajánlást bizonyitja a lelk sz által a nyilvánosságnak szánt Kovács Lajos kereskedőhöz intézett levél is. Mindezek az E. T. II. 44, §-ának *c), d)* pontjaiba ütköznek: s azok alapján kéri a választás megsemmitését.

Az ügyészi vélemény meghallgatása után egyházmegyénk bírósága, mint közigazgatási bíróság, Tódor András és társai nagyzeréndi lakos panaszosokn k Gyenge János dr. mezőtelegd lelkésznek 1914. évi március 4 én nagyzeréndi lelkésszé választása elleni közigazgatási birósági ügyében Nagyszalontán, 1914. évi szeptember 10-én d. u. 3 órakor tartott nyilvános ülé ében kihirdeti szavazattöbbséggel hozott következő

itéletét:

A bíróság a panaszt elutasitja, ennélfogva dr. Gyenge Jánosnak nagyzeréndi lelkésszé pályázat utján törté t megválasztását jóváhagyja, s kötelezi Tódor Andrást és panaszos társait, hogy a vizsgálattal felmerült 26 K 78 fill. költséget fizessék meg, s ezt panaszosok biztositék ból levonandónak itéli.

Dr. Gyenge János azon kérelmét, hogy válaszirásának készitési és kinyomatási 60 K költségében a panaszlók elmarasztaltassanak: bíróságunk elutasitja.

Megokolás.

Panaszosok dr. Gyeng : Jánosnak nagyzeréndi lelkésszé történt megválasztását az E. T. II. 20. §., illetve 44. §. *c)* és *d)* pontjai alapján kérik megsemmisiteni, mert

1. Panaszlott lelkészt 18 nagyzeréndi választó szolgálati helyén kivül Gyulán hallgatta meg.

2. Pan szlott lelkész a lelkés i állás megüresedése után a választó egyházközségben megjelent.

3. Panaszlott lelkész önmagát ajánlgatta a választóknak a gyulai összejövetelen, de különösen az 1914 febr 2 -án kelt Kovács Lajos nagyzeréndi kereskedőhöz intézett levelében, melyben eldicsekszik mezőtelegdi márc. 15-i szereplésével és beiktatási ünnepélyének a „Nagyváradi Napló“ cimü lapban való méltatásával.

4. Megválasztatása esetén lelkészi földjeit olcsó, holdanként 8 K haszonbérért igérte kiadni.

A panasz többi pontjai valódiságuk esetén sem képeznek semmiségi okot.

A felhozott 4 pontban foglalt állitásuk sem ad okot a választás megsemmisitésére, mert

Ad 1. A nagyzeréndi presbyterium és dr. Gyenge János lényegében az nos válasza szerint tény a , hogy dr. Gyenge János 1914. évi febr. 7-én Gyulán a „Polgári Körben“ megjelent, s ott 18 nagyzeréndi egyháztag előt előadást ta tott. De megjelent azért, mivel több presbyter és községi képviselő testületi tag előzőleg felkérte, hogy a nagyzeréndi egyházra és községre nézve rendkivül fontos és halasztást nem türő ügyben, az iskolák államositása ügyében, Dr. Gyenge Jánosnak, mint akit 241 választó által aláirt, pályázatra felhivó, kötelező aláirási iv alapján lelkészökül tekintettek, akit mint ilyent, közvetlenül érdekelt a község és az egyház ezen ügye, tanácsát kikérjék. Ott főként az iskola ügyről folyt a beszéd, önmagát nem ajánlgatta a választóknak; más pályázót nem kisebbitett. Az ugyanezen összejövetelen szóba került, a mezőtelegdi pénztárnoki állás visszautasitása: mig egyfelől megtörtént tény, másfelől önmaga ajánlásnak nem tekinthető.

Ad 2. Dr. Gyenge János nem jelent meg a lelkészi állás megüresedése után Nagyzerénden, hanem Gyuláról a vadászi vasutállomásra menvén: keresztül utazo t a nagyzeréndi vasuti állomáson, de ott ki nem szállot , sem senkivel nem érintkezett, sőt a Gyulán jelenvolt választókkal nem is egy kocsiban utazott odáig.

Ad 3. A Kovács Lajos nagyzeréndi kereskedőhöz intézett levélben Gyenge János dr. midőn már nagyon sürgették a nagyzeréndiek az ő meghallgattatását, csak azt tudatta velük, hogy mikor és hogyan jöjjenek, hogy idejében érkezhessenek Mezőtelegdre az istentisztelethez. Felebbezők első panaszíratukban el is ismerik, hogy egyenes önajánlgatás nincsen a levélben, ugy, hogy a presbyterium e po tra csak annyit válaszolt, hogy az önmagát cáfolja meg.

Ad 4. Ami a haszonbér elengedés igéretét illeti; a presbyte-

rium valótlannak mondja, dr. Gyenge János pedig felháborodással utasitja vissza ezen állitást.

A megejtett vizsgálat során az E. T. II—44 §-ban előirt egyetlen semmiségi ok sem nyert *kétségtelen* beigazolást. A gyulai találkozás tényleg a presbyterek és közs'gi képviselő testületi tagok kérésére történt, s ott főleg az iskolák államositási ügyéről volt szó és csak egyetlen egy az 1. sz. alatt kihallgatott tanu mond annyit, hogy ő a gyulai beszédet ugy fogta fel, „mintha az, amiket ott hallott, ajánlás lett volna".

A választó egyházközségben a lelkészi állás megüresedése után való megjelenés vádja elesik, mivel igazoltatott, hogy dr. Gyenge János csak átutaztában érintette a nagyzeréndi vasuti állomást, de ott ki nem szállt és senkivel sem érintkezett.

Dr. Gyenge Jánosnak Kovács Lajoshoz intézett levele tényleg az utirányt és menetrendet jelzi Mezőtelegdre; az önmagáról szóló, panaszosok által önajánlásnak mondott rész pedig joggal minősithető a reá szórt rágalmak ellen való védekezésnek.

Az olcsó haszonbér igérés nincs igazolva. Négy tanu ugyan azt vallja, hogy ők Farkas Károlytól azt hallották; azonban ezzel szemben áll Farkas Károlynak azon vallomása, hogy ő csak ennyit mondott: lehet, ha Gyengét megválasztanák, nem felesbe, de haszonbérbe adná a földjét. Farkas Károly azon vallomásával szemben, hogy ő a 8 koronás haszonbérről Gyengével nem beszélt soha: nem igazoltatott, hogy akár lelkész maga, akár az ő tudtával mások ilyen igéretet tettek volna.

Panaszosok feltételezik dr Gyenge Jánosban a törvény kijátszásának szándékát, s minden tettéből, sokszor erőszakosan, ezt a szándékot igyekeznek kimagyarázni. De a mily joggal feltételezhető a törvény kijátszásának szándéka: ép oly jogosan feltehető, hogy dr. Gyenge János. ha a gyulai találkozással talán nem egészen korrektül is, de jó hiszemüen járt el, mint aki a 241 kötelező aláirás által már nagyzeréndi lelkésznek érezte magát, s mint ilyen, jogának, sőt kötelességének érezte: egyházának egy fontos kérdésébe elhatározólag beavatkozni, s megóvni azt egy örök időkre szóló nehéz szerződés megkötésétől, mit a lelkészi állás elfoglalása után nehéz lett volna visszacsinálni.

Az egyház belbékéjének helyre állitása is inkább remélhető lévén a választás helyben hagyásával, miután a választók többsége dr. Gyenge János mellett nyilatkozott: mindez okok alapján a panaszt elutasitani, s a választást helyben hagyni kellett.

A panaszosoknak a költségekben való elmarasztalása az itélet folyamánya.

Dr. Gyenge János azon kérése, hogy panaszosok az ő válasziratának készitési és kinyomatási 60 K költségében elmarasztal-

tassanak, elutasitandó volt, mivel a válaszirat készitéséért munkadijat nem igényelhet, kinyomatása pedig nem volt szükséges.

Az itélet kihirdetése után elnök megkérdezi a feleket, hogy az itéletben megnyugosznak-e vagy sem? Ügyész és panaszlott megnyugosznak, panaszlók azonban felebbezést jelentenek be.

K. m. f.

Balog Ambrus
lelkész elnök.

Dr. Balogh Elek
világi elnök.

Tatár Balázs
jegyzőkönyv-vezető.

150. *Jegyzőkönyv* a nagyszalontai református egyházmegye rendes fegyelmi birósságának 1914. évi szeptember hó 10. napján Nagyszalontán tartott üléséről.

Jelenvoltak: Balog Ambrus esperes, mint tárgyalást vezető elnök, Dr. Balogh Elek világi tanácsbiró, mint társelnök, Böszörményi Lajos, Nagy Imre, Hadházy Kálmán, Szabó István és Kassay Béla tanácsbirák. Dr. Szarka Sándor ügyész, Szabó Isiván előadó, Szabó Lajos jegyző.

Felek részéről: Varga József és Tódor Károly nagyzeréndi lakosok, mint panaszosok, panaszlott nem jelent meg.

Tárgyalás alatt van Varga József és Fodor Károly nagyzeréndi lakosok, mint panaszosok beadványa P. Sándor Károly panaszlott presbyter ellen, mint fegyelmi birósági ügy.

Elnök az ülést megnyitja, s miután felhivására érdekeltségi és illetékességi kifogást senki sem jelentett be: megállapitja, hogy a felek szabályszerüen megidéztettek; hogy az egyházmegyei fegyelmi biróság érdektelen tagjai kellő számmal vannak jelen, s igy a biróság szabályszerüen megalakult.

A ügy érdemleges tárgyalása elrendeltetvén Szabó Isván ismerteti az ügyet. Ennek mertörténte után elnök felhivja a jelenvolt feleket, hogy az ügyre vonatkozó esetleges ujabb bizonyitékaikat terjesszék elő.

Panaszosok kérik Magyari Lajos és Papp István nagyzeréndi lakosoknak ez ügyben, mint tanuknak, eskü alatt való kihallgatását.

A biróság panaszosok kérelme felett zárt ülésben határoz, melynek megtörténte után elnök nyilt ülésben kihirdeti, hogy

a biróság elrendeli a bejelentet két tanunak eskü alatt való kihallgatását.

Figyelmezteti őket az eskü szentségére és a hamis eskü következményeire.

Magyari Lajos 48 éves, református vallásu, földmivelési napszámos, érdektelen tanu vallja hogy nem volt ott Tódor Károly házánál, amikor panaszlott Istent tagadó kijelentését tette, de 2—3

évvel ezelőtt panaszlottól többször hallotta, hogy „nincsen Isten, láttátok-é az Istent? Milyen csizmája van, piros-é vagy sárga?".

Vallomására az esküt leteszi.

Papp István 49 éves, református vallású, földmives, érdektelen tanu előadja: hogy nem volt jelen akkor Tódor Károlynál, amikor panaszlott Istent tagadó kijelentést tett, de többször hallota tőle más alkalmakkor ezen kijelentést, hogy „nincs Isten."

Vallomására az esküt leteszi.

A bíróság elrendeli Varga József és Tódor Károly panaszosok által a vizsgálat alkalmával ez ügyben tett vallomásuk felolvasását. Ügyész inditványozza, hogy a bíróság rendelje el, miszerint panaszosok a vizsgálatkor tett vallomásukra esküdjenek meg.

A bíróság elrendeli panaszosok megesketését. Elnök figyelmezteti őket az eskü szentségére és a hamis eskü következményeire.

Panaszosok a vizsgálatkor tett vallomásukra (8. sz. irat) az esküt leteszik.

Ennek megtörténte után elnök a tárgyalást berekeszti és zárt tanácskozás után nyilt ülésen kihirdeti a bíróság szótöbbséggel hozott következő

Itéletét:

Egyházmegyénk bírósága, mint fegyelmi bíróság, Varga József és Tódor Károly panaszának helyt adván, P. Sándor Károlyt az E. T. V. — 34. §. A 3. pontja szerint minősülő fegyelmi vétség elkövetésében vétkesnek mondja ki, miért is az ugyanazon t. c. 34. §. b. pontja szerint feddésre itéli.

Megokolás.

Panaszlott a maga véd kezé ét a következő pontokra alapitja:

1. Panaszló neki ellenségei.
2. Nem emlékszik, mikor volt Tódor Károly házában.
3. A panaszt Bányai Mihály gyógyszerésztől kiinduló bosszu müve.
4. Soha sehol se mondta, hogy ő vallást és Istent nem hisz.
5. Ép e tárgyu panaszt az egyházmegyei bíróság 110—1910. sz. végzésében már elutasitott.
6. Több rendbeli bizalmi állásaira és tisztségeire nem választották volna meg, ha Istent tagadó volna.
7. Panaszlók nem tudják tanukkal bizonyitani állitásukat.
8. Kifogásolja panaszlóknak tanukként való kihallgatását; mellette szól a presbyterium azon nyilatkozata, mely szerint egyetlen presbyter sem hallotta a panasz tárgyát képező kijelentést..

Azonban e védekezési pontok egyike sem állja meg a helyét, mert:

1 Panaszlók a vizsgálatkor azt vallják, hogy panaszlottnak nem ellenségei, s ezt igazolja azon megál apitott tény is, hogy panaszlott igenis volt a Todor Károly házában, már pedig az ember nem szokott az ellensége házába járni.

2. Panaszlott maga sem mondja, hogy egyáltalában nem volt Tódor Károlynál, csak annyit mond, nem emlékszik rá, ez pedig egészen más és nem zárja ki az ott lételt.

3. A Bányai gyógyszerész nevét csak panaszlott keveri az ügybe, de semmivel sem tudja igazolni, hogy a panasz az ő bosszumüve volna.

4. Ugy a panaszlevélből, mint a vizsgálati jegyzőkönyvből is a tárgyaláson kihallgatott tanuk vallomásából teljes beigazolást nyert az, hogy P. Sándor Károly nemcsak f. évi febr. 12-én — a Tódor Károly házában — hanem már több évek óta, több izben és több helyen, beszélgetés közben hangoztatta, Istent tagadó és vallásellenes kijelentéseit. Gyakori mondása: Azt hisztek hogy van Isten? Dehogy! Csak természet van, az csinál mindent. Ki látta az Istent? Milyen ruhában jár, milyen szeme van, kék vagy sárga? Ilyeneket szokott mondani, ugy hogy nem lehet hallgatni megbotránkozás nélkül.

5 Az egyházmegyei bíróság a 110—1910. sz. végzésében csak külön választja az egy panaszlevélbe foglalt presbyter választás elleni felebbezést, mint közigazgatási ügyet és a P. Sándor Károly elleni panaszt, mint fegyelmi ügyet, s bár azt az elnökség már előbb elutasitotta, de a bíróság kimondja, jogukban áll a panaszlóknak az általuk vádolt két régi presbyter (egyik P. Sándor Károly) ellen külön fegyelmi panasszal élni. E végzés tehát panaszlottnak nem mellette, hanem ellene szól, mert azt igazolja, hogy már négy év előtt is volt hasonló panasz ellene, és hogy ebből fegyelmi ügy nem lett, csak a panaszlók elhatározásán mult.

6. Hogy panaszlottnak több bizalmi állása és tisztsége van: ez nem zárja ki a vétség elkövetésének lehetőségét, sőt még ez növeli a beszámithatóságát, amennyiben állásaitól nyert tekintélyénél fogva Isten és vallásellenes beszédeivel többet árthat, mintha csak egy-zerü polgár és egyháztag volna.

7. Ennek ellene mond a tárgyaláson megjelent két terhelő tanu kihallgatása és vallomása.

8. Panaszlók a vizsgálatkor nem tanukként hallgattattak ki, hanem mint panaszosok, ami abból is nyilván való, hogy az eskü tőlük nem vétetett ki. Különben mihelyt az ügyész magáévá teszi a vádat: ő lesz a vádló.

Végül a presbyterium nyilatkozata csak azt bizonyitja, hogy

panaszlott nem beszélt olyanokat presbytertársai előtt, mint mások előtt, de a panaszolt vétség lehetőségét nem zárja ki.

Amig igy egyrészről a panaszlott védekezésének egyetlen pontja sem állja ki a birálat tüzpróbáját: addig másrészről a panasz már a vizsgálat alkalmával is, de még inkább a tárgyaláson kihallgatott és megesketett tanuk vallomása által teljes beigazolást és megerősitést nyert.

Mivel tehát P. Sándor Károly az ő Isten és vallásellenes beszédeivel a presbytereknek törvényben előirt és esküjök által elfogadott azon kötelessége ellen, hogy ők a lelkészt egyházépitő munkájában támogatni, tisztes magukviseletével az egyháztagok előtt példaként világolni tartoznak, vétett: ezért őt vétkesnek kimondani és büntetéssel sulytani kellett.

Elnök megállapitja, hogy az itélet kihirdetésénél a fentmegnevezett panaszosok jelen vannak.

Elnök felhivja panaszosok képviselőjét nyilatkozni, hogy megnyugszik-é az itéletben, vagy felebbez?

Panaszosok képviselője megnyugszik az itéletben.

Ügyész is megnyugszik.

Ezután a bíróság elnöke elreedeli, hogy a jelen nem volt panaszlottnak az itélet hiteles kiadmánya kézbesittessék.

K. m. f.

Balog Ambrus
lelkész elnök,

Dr. Balogh Elek
világi elnök.

Szabó Lajos
jegyző.

Tárgymutató.

		Jegyző:
	Esperes imádsága és a közgyülés megnyitása után:	
73.	A gyülés képviselőinek igazolása	Fogarassy B.
74.	Jelentés a meg nem jelenő tagokról	„
75.	A tanácskozás sorrendjének megállapitása	„
76.	Szavazatbontó bizottság jegyzőkönyve	„
77.	Esperes lemondása	Tatár B.
78.	Esperes jelentése a törvényszerü egyházlátogatásról	Perecz I.
79.	Esperes jelentése az elnökileg elintézett ügyekről .	Fogarassy B.
80.	Esperes jelentése a skontro ügyekről	Szabó L.
81.	Esperes jelenti, hogy a továbbitott pénzeket az e. m. ptár fiz.	Szabó L.
82.	A tanügyi bizottság jelentése	Kassay B.
83	A berekböszörményi tankötelesek beirása	„
84.	Az iskolai bizonyitványok dija	Szabó L.
85.	A tankötelesek nyilvántartása	„
86.	Egyházkerületi elnöki ügyek megnevezése	Fogarassy B.
87.	Jelentkező tanitó eskütétele	Szabó L.
88.	Számvevőszék jelentése a kijavitott számadásokról	Perecz I.
89.	Számvevőszék jelentése az elmaradt számadásokról	„
90.	Missziói bizottság jelentése	Fogarassy B.
91.	Kisperegi (pécskai) intézményes káplánság	„
92.	Rendkivüli misszió segély szétosztása. Feketetóti lelk. kérvénye	„
93.	Erdőhegy és Kisjenő jogviszonyának rendezése . .	Szabó L.
94.	Körösszegapátii lelkészválasztás	Perecz I.
95.	Nagyszalontai lelkészválasztás	„
96.	Egyházmegyei levéltárnok megválasztása	„
97.	Körösszegapátii ideiglenes kölcsön	Tatár B.
98.	Körösszegapátii Csáky földek bérbeadása	„
99.	Komádii adókulcs	„
100.	Németperegi rendkivüli adó	„
101.	Radnalippai templomépitési adó	„

		Jegyző
102.	Berekböszörményi pótadó	Tatár B.
108.	Tamáshidai kölcsön	„
104.	Erdőhegyi adósságok rendezése	„
105.	Kisperegi IV-ik iskola ügye	„
106.	Komádii iskolák zsufoltságának megszüntetése . .	Szabó L.
107.	Mezőgyáni tanitók szünidei szabadsága	„
108.	Zsadányi tanitói dijlevelek	„
109.	Szintei iskola renoválása	„
110.	Bizottsági javaslat a nagyváradi tanitónő kép. hozzájárulásról	„
111.	Bizottsági javaslat a Kálvineum részre való adományról	„
112.	Épitkezési tervek és költségvetések: Ágya (2), Pécska, P.-böszörm., Radnalippa, M.-Remete, Belényes, Csermő	Fogarassy B.
113.	Zsadányi lelkészi lakás terve és költségvetése . .	„
114.	Magyarcséke közalapi tőkekamat segélye	„
115.	Bélzeréndi „ „ „	„
116.	Radnalippa „ „ „	„
117.	Berekböszörmény „ „ „	„
118.	Körösszegapáti „ „ „	„
119.	Németpereg „ „ „	„
120.	Pécska „ „ „	„
121.	Árpád „ „ „	„
122.	Ágya „ „ „	„
123.	Ágya „ „ „	„
124.	Komádi „ „ „	„
125.	Magyarremete „ „ „	„
126.	Tamáshida „ „ „	„
127.	Szinte „ „ „	„
128.	Mezősas „ „ „	„
129.	Csermő „ „ „	„
130.	Erdőhegy „ „ „	„
131.	Belényes „ „ „	„
132.	Zsadány „ „ „	„
133.	Belényesujlak „ „ „	„
134.	Mezőbaj „ „ „	„
135.	Körösszegapáti Népiskolai tőkesegélyt kér	„
136.	Mezősas „ „ „	„
137.	Gyanta Református segélyegyleti kérvénye . . .	Perecz I.
138.	Szinte „ „ „	„
139.	Magyarremete „ „ „	„
140.	Radnalippa „ „ „	„
141.	Belényes „ „ „	„

		Jegyző
142.	Magyarcséke Református Segélyegyleti kérvénye .	Perecz I.
143.	Csermő „ „ „ . .	„
144.	Rendes államsegély kérvények	„
145.	E. m. tanitó egylet számadása	Szabó L.
146.	E. m. tanitó egylet 1000 K alapról való számadása	„
147.	Hitelesitő bizottság küldése	Fogarassy B.

Birósági ügyek.

		Előadó	Jegyző
148.	Időszaki tanács megalakitása	Esperes.	Szabó L.
149.	Nagyzeréndi lelkészválasztás	Kassay B.	Tatár B.
150.	P. Sándor K. elleni panasz	Szabó I.	Szabó L.